

EUROPEAN CENTRAL BANK

BANKING SUPERVISION

EKP järelevalveülesannete täitmist käsitlev aastaaruanne

2017

BANKENTOEZICHT

Märts 2018

BANKTILLSYN BANKU UZRAUDZĪBA

BANKŲ PRIEŽIŪRA NADZÓR BANKOWY

VIGILANZA BANCARIA

BANKFELÜGYELET

BANKING SUPERVISION

SUPERVISION BANCAIRE BANČNI NADZOR

MAOIRSEACHT AR BHAINCÉIREACHT NADZOR BANAKA

BANKING SUPERVISION

PANGANDUSJÄRELEVALVE

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKOVNI DOHLED

BANKENAUF SICHT

БАНКОВ НАДЗОР BANKTILLSYN

ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ PANKKIVALVONTA

SUPRAVEGHERE BANCARĂ BANKOVÝ DOHLAD

SUPERVIŽJONI BANKARJA

SUPERVISIÓN BANCARIA

BANKING SUPERVISION

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKENAUF SICHT

Sisukord

EKP presidendi Mario Draghi eessõna	3
Sissejuhatav intervjuu järelevalvenõukogu esimehe Danièle Nouyga	4
1 Järelevalve panus finantsstabiilsuse tagamisse	9
1.1 Krediidiasutuste peamised riskid ja üldine tulemuslikkus	9
Infokast 1 Pangandussektori konsolideerimine – piiriüleste ühinemiste ja omandamiste tõkked	13
1.2 Viivislaenudega seotud töö	16
1.3 Temaatiliste analüüsidega seotud töö	28
1.4 Kohapealne järelevalve	33
1.5 Sisemudelite sihipärane läbivaatamine	40
1.6 Vähem oluliste krediidiasutuste kaudne järelevalve ja järelevalvetegevuse järelevaatamine	42
1.7 Makrotasandi usaldatavusjärelevalve ülesanded	46
2 Ühtse järelevalvemehhanismi panus ELi kriisiohjamis- ja kriisilahendusraamistikku	48
2.1 2017. aasta kriisilahendusjuhtumid	48
2.2 Koostöö Ühtse Kriisilahendusnõukoguga	58
2.3 Finantsseisundi taastamise kavandamisega seotud töö	59
2.4 Kriisiohje vähem oluliste krediidiasutuste puhul	61
3 Ühtne järelevalvemehhanism Euroopa ja üleilmse järelevalvesüsteemi osana	63
3.1 Koostöö ELi ja rahvusvahelisel tasandil	63
Infokast 2 Ettevalmistused Brexitiks	68
3.2 Panus Euroopa ja rahvusvahelise õigusraamistiku edasiarendamisse	70
Infokast 3 ELi pangandusõigusaktide läbivaatamine (kapitalinõuete määrus ja kapitalinõuete direktiiv, pankade maksevõime taastamise ja kriisilahenduse direktiiv ning ühtse kriisilahenduskorra määrus)	71

4	Tegevusload, jõustamismenetlused ja sanktsioonidega seotud menetlused	75
4.1	Oluliste krediitiasutuste arvu muutumine ja ühiste menetluste areng	75
4.2	Rikkumistest teavitamine, jõustamismenetlused ja sanktsioonidega seotud menetlused	79
5	EKP pangandusjärelevalve organisatsiooniline ülesehitus	83
5.1	Aruandlusnõuete täitmine	83
5.2	Ühtse järelevalvemehhanismi töö läbivaatamised ja auditid	84
5.3	Otsuste tegemine	85
5.4	EKP pangandusjärelevalve töötajad	93
5.5	Tegevusjuhendi rakendamine	96
5.6	Rahapoliitika- ja järelevalveülesannete lahususe põhimõtte kohaldamine	98
	Infokast 4 Mitmekeelse teabevahetusega seotud probleemid Euroopa pangandusjärelevalves	100
5.7	Andmete aruandluse raamistik ja teabehaldus	101
6	Eelarvega seotud aruandlus	104
6.1	2017. aasta kulud	104
6.2	Järelevalvetasude raamistik 2017	107
7	EKP vastuvõetud õigusaktid	112
7.1	EKP määrused	112
7.2	Muud EKP õigusaktid (v.a määrused)	112
8	Euroopa pangandussektor arvudes	114
9	Sõnastik	117
	Lühendid	121

EKP presidendi Mario Draghi eessõna

Kümne aasta eest sai alguse finantskriis, mis tõi kaasa laiaulatusliku majandusliku, sotsiaalse ja finantssüsteemi ebastabiilsuse. Kogutoodangu, tööhõive ja majandusele antavate laenude järsk kahanemine ning finantssüsteemi killustatus riigiti vaevab euroala aastaid. Pangandussüsteemi stabiilsus oli ohus ja paljud kahtlesid euro elujõulisuses.

Kriis tõi päevavalgele nii mõnegi euroala institutsioonilise puudujäägi, eeskätt lõimunud pangandusturu puudumise. Viimase tugisammasteks on ühtne järelevalveasutus ja ühtne kriisilahendusasutus, millel on ühtne kriisilahendusfond ja ühtne hoiuste tagamise skeem. Osana reaktsioonist 2012. aastal vallandunud ebastabiilsusele löid poliitikakujundajad ühtse järelevalveasutuse, mis asub EKP. Kahe lühikese aasta jooksul ehitati riiklike pädevate asutuste osalusel üles Euroopa pangandusjärelevalve.

Praeguseks on euroala majandus olnud kasvu teel pea viis aastat ja kasv on nii riigiti kui ka sektoriti laiapõhjaline. Taastumist on eest vedanud eelkõige EKP rahapoliitika ja EKP meetmeid on olulisel viisil täiendanud pangandusjärelevalve euroala tasandil.

Esiteks on lõimunud pangandusjärelevalve aidanud kaasa pankade tugevdamisele, mis on aidanud üle saada finantskillustumisest, parandada rahapoliitika ülekandumist ning taastada laenupakkumist kodumajapidamistele ja ettevõtetele. Euroala laenude intressimäärad on ühtlustunud ja jõudnud rekordmadalale tasemele.

Teiseks on Euroopa pangandusjärelevalve nõudnud pankadelt piisava kapitali hoidmist ja jätkusuutliku tasakaalu tagamist riski ja tootluse vahel ning olnud seega esimene kaitseliin pangandussektorist tulenevate finantsstabiilsust ohustavate riskide vastu. Tänu sellele on rahapoliitika saanud täita oma hinnastabiilsuse tagamise ülesannet isegi olukorras, kus selle kurssi tuli hoida pikka aega toetavana, sest finantsstabiilsust ohustavaid riske hoidis ja hoiab siiani kontrolli all tõhus järelevalve.

2018. aastal on pankadel endiselt vaja lahendada mitu peamist ülesannet. Nende hulgas on bilansside korrastamine ning varem, suuresti finantskriisi ajal omandatud probleemsete positsioonide vähendamine, mille hulka kuuluvad teatavad turukõlbmatud finantstooted ja hilisema suure majanduslanguse ajal kogunenud viivislaenud. Samuti peavad pangad kohandama oma ärimudelid vastavalt uutele tehnoloogilistele nõuetele ning lahendama ülemäärase tootmisvõimsuse ja suurte kuludega seotud probleemid. Need peavad jääma pankade esmatähtsateks tegevusvaldkondadeks, kui nad tahavad olla tugevad ja teenindada euroala majandust.

Sissejuhatav intervjuu järelevalvenõukogu esimehe Danièle Nouyga

Lehman Brothersi maksejõuetuks muutumisest ja finantskriisi algusest on möödunud peaaegu kümme aastat. Kas finantssüsteem on muutunud pärast seda turvalisemaks?

Üleilmne finantskriis vallandas kahtlemata palju muutusi. Üleilmsel tasandil lõpetasime just laiaulatusliku regulatiivse reformi Basel III. Eeskirjad pankadele on muutunud rangemaks ja lüngad õigusraamistikus on kõrvaldatud. Euroopa tasandil oleme algust teinud pangandusliidu loomisega. Praegu toetub pangandusliit kahele sambale: Euroopa pangandusjärelevalve ja Euroopa kriisilahendusmehhanism. Koos aitavad nad tugevdada pankade järelevalvet kogu Euroopas ja tõhustada kriiside lahendamist. Kokkuvõttes võib õigustatult öelda, et finantssüsteemi praegust ülesehitust kujundas suuresti kriis ja et see on palju stabiilsem kui eelmine. Nii et tõepoolest, finantssüsteem on muutunud turvalisemaks.

Mida võib öelda pankade endi kohta? Kas nad said oma õppetunni?

Ma loodan küll. Üks kriisi algpõhjusi oli ju kultuur, mis eelistas lühiajalist kasu pikaajalisele jätkusuutlikkusele ning eiras sageli pankade tegevuse mõju majandusele ja maksumaksjale. Selline kultuur peab muutuma ning muutus peab alguse saama pankadest, ehkki reguleerivad asutused peavad tagama, et stiimulid oleks praegu ja ka tulevikus järjepidevad.

Missuguseid stiimuleid te silmas peate?

Tõsiasi, et nüüd võivad pangad muutuda maksejõuetuks kindla korra kohaselt, peaks nende peatahelepanu suunama jätkusuutlikkusele. Pankade päästmine avaliku rahaga peaks jääma minevikku. Euroopas on siin keskne roll ühtsel kriisilahenduskorral. See läbis oma esimese tuleproovi 2017. aastal, kui maksejõuetuks muutus kolm suurt panka, kelle suhtes kohaldati kriisilahendusmenetlust või nad likvideeriti. Sõnum on seega selge: pangad peavad nüüd aktsepteerima, et nende käitumisel on tagajärjed ning kui nad ei käitu mõistlikult, võivad nad muutuda maksejõuetuks.

Nii et maksejõuetuse oht kannustab panku lahendama kõiki nende ees seisvaid raskusi?

Jah, kindlasti. Pangad on kriisist alates palju arenenud, kuid endiselt on lahendamist vajavaid probleeme. Selleks on praegu õige aeg – tingimused on ideaalsed neljal põhjusel. Esiteks läheb euroala majandusel hästi. Teiseks, ehkki uued tehnoloogialahendused võivad pankadele raskusi valmistada, pakuvad need neile ka uusi võimalusi raha teenimiseks ja kasumis püsimiseks. Kolmandaks on tänu Basel III lõpuleviimisele saavutatud õiguskindlus. Ja neljandaks on nüüd ka kindlus järelvalvekorra suhtes, sest Euroopa pangandusjärelvalve toimib täielikult. Pangad teavad, kuidas me töötame ja mida nad võivad meilt oodata.

Kas võib öelda, et kasumlikkus on euroala pankade jaoks üks suuremaid probleeme?

Jah, kasumlikkus on tõesti euroala pankade kõige suurem probleem. Paljud neist ei teeni tasa oma kapitalikulu ja selline positsioon ei ole pikemas perspektiivis jätkusuutlik. Ehkki see on probleem pankade endi jaoks, valmistab see muret ka meile, järelvalveasutustele. Mittekasumlikud pangad ei suuda toetada majanduskasvu ega luua kapitalipuhvreid. Samal ajal võivad nad hakata otsima tulusust ja see suurendaks riske. Seetõttu on järelvalveasutused mures kasumlikkuse puudumise pärast euroala pangandussektoris.

Missuguseid samme peaksid pangad oma kasumlikkuse suurendamiseks astuma?

See on keerulisem küsimus, sest kõik pangad on erinevad ja igaüks neist vajab oma strateegiat. Strateegia loomine ja selle rakendamine on iga panga lähtepunkt. Siin tuleb mängu strateegilise suunamise mõiste. Lühidalt öeldes viitab see juhtkonna võimele seada kurss panga pikaajaliste eesmärkide suunas. See eeldab usaldusväärseid protsesse ja head juhtimist, k.a riskijuhtimist. Kui need tingimused on täidetud, on juhtkonnal pidevalt hea ülevaade ja arusaam kogu organisatsioonist ning ta saab vajaduse korral kiiresti kurssi muuta. Üldiselt võib öelda, et mida parem on pankade strateegilise suunamise oskus, seda edukamad nad on. Praktilisemal

tasandil peaksid pangad mõtlema oma tuluallikate mitmekesistamisele näiteks uute tehnoloogialahenduste abil. Euroala suurte pankade kogutulust moodustab üle poole netointressitulu. Arvestades rekordiliselt madalaid intressimäärasid, on selles valdkonnas vaja tööd teha. Näiteks võiksid pangad püüda suurendada oma tulu teenus- ja vahendustasudelt. Paljud pangad on mõista andnud, et nad plaanivad seda tõepoolest teha. Kuid nagu öeldud, iga pank on erinev ja peab leidma omaenda tee. Üldisemas plaanis peaks Euroopa pangandussektor rohkem konsolideeruma.

Mida võib öelda kulude kohta? Kas kulude kokkuhoid võiks olla teine viis suuremate kasumite teenimiseks?

On tõsi, et kulude kokkuhoiuks on võimalusi. Kui vaatame suuri filiaalivõrgustikke, siis kas neid on enam digipanganduse ajastul vaja? Kulude kokkuhoid võiks olla panga kasumlikkuse suurendamise strateegia osa. Tuleb siiski hoiatada, et pangad ei tohiks kulusid kokku hoida vales kohas. Töötajate vähendamine näiteks riskijuhtimise valdkonnas ei ole hea mõte. Ka IT-süsteemide arvelt kokku hoida ei ole hea mõte. Üldisemalt öeldes ei tohi pangad kokku hoida asjadelt, mis on keskse tähtsusega nende tulevase edu ja stabiilsuse seisukohast.

Kas kasumlikkust mõjutavad ka viivislaenud?

Jah, isegi väga. Viivislaenud vähendavad kasumlikkust ja võtavad ära ressursse, mida saaks kasutada tõhusamalt. Võttes arvesse, et euroala viivislaenude maht on peaaegu 800 miljardit eurot, kujutavad need endast suurt lahendamist vajavat probleemi. Rõõmsama poole pealt tuleb öelda, et pangad teevad siin edusamme: alates 2015. aasta algusest on viivislaenud vähenenud 200 miljardi euro võrra. See on julgustav, ent mitte piisav.

Missuguseid olulisi samme on Euroopa pangandusjärelevalve teinud, et aidata viivislaenude probleemi lahendada?

Viivislaenud on üks meie olulisemaid järelevalveprioriteete. 2017. aasta alguses avaldasime pankadele viivislaenudega tegelemise suunised. Nendest suunistest lähtuvalt oleme jälginud pankade endi poolt viivislaenude lahendamiseks koostatud kavasisid. Jälgime nende kavade rakendamist ka 2018. aastal.

Samas ei ole pankadel vaja lahti saada üksnes olemasolevatest viivislaenudest, vaid neil tuleb tegelda ka võimalike uute viivislaenudega. Seetõttu avaldasime 2017. aasta lõpus nimetatud suunistele lisa eelnõu. Selles selgitatakse oma ootusi pankadele uute viivislaenude tarbeks eraldiste moodustamise suhtes. Mõistagi on need ootused mittesiduvad. See on järelevalvealase dialoogi lähtepunkt ja me kasutame seda oma pangapõhises käsitusviisis. Lisa eelnõu kohta korraldati avalik konsultatsioon ja lõplik versioon avaldati 2018. aasta märtsis.

Niisiis peavad pangad ikkagi korda tegema oma bilansid.

Jah, head ajad ei kesta igavesti, nii et pangad peaksid need parimal viisil ära kasutama, seni kuni võimalik. Kui saabub langus, on viivislaene märksa raskem vähendada. Üldiselt on korras bilansid kasumlikkuse seisukohast lühikeses ja keskmises ajaplaanis keskse tähtsusega. Seda arvesse võttes saab Euroopa Pangandusjärelevalve 2018. aasta stressitestist pankadele tõehetk. See aitab hinnata, kui vastupidavad on pangad siis, kui olukord muutub raskeks.

Mida peab Euroopa pangandusjärelevalve peale väikese kasumlikkuse ja viivislaenude veel jälgima?

Paljusid asju. Näiteks uurime tähelepanelikult pankade sisemudeleid, mida nad kasutavad oma varade riskikaalude kindlaksmääramiseks. See on väga oluline kapitalinõuete arvutamise ja seega pankade vastupidavuse seisukohast. Tagamaks, et mudelid annavad asjakohaseid tulemusi, korraldame sisemudelite sihipärase läbivaatamise. Sellel on kolm eesmärki: esiteks tagada, et pankade kasutatavad mudelid vastaksid regulatiivsetele standarditele, teiseks ühtlustada sisemudelite käsitusviisi järelevalveasutuste poolt ning kolmandaks tagada, et sisemudelite abil arvutatud riskikaalud lähtuksid tegelikust riskist ja mitte modelleerimisvalikutest. Sisemudelite sihipärane läbivaatamine aitab suurendada usaldust sisemudelite, kapitali adekvaatsuse ja seega ka pankade vastupidavuse vastu.

Kas sisemudelite sihipärane läbivaatamine on seotud ka Basel III ja elava arutelu all olnud väljundi alampiiriga?

Siin on tõepoolest seos. Üldjuhul püüab Basel III säilitada riskipõhiseid kapitalinõudeid. See on täiesti arusaadav, sest riskipõhised kapitalinõuded on tõhusad ning ajendavad panku oma riske hoolikalt kindlaks määrama, mõõtma ja juhtima. Selles kontekstis on sisemudelid otsustava tähtsusega. Kui need ei tööta korralikult, võivad pangad muutuda alakapitaliseerituks ja haavatavaks. Nagu eespool mainitud, on sisemudelite sihipärase läbivaatamise eesmärk tagada nende asjakohane toimimine. Läbivaatamine toimub n-ö alt ülespoole ehk hinnates mudeleid endid. Samal ajal võtab Basel III kasutusele mõned ülalt allapoole kaitsemeetmed, nagu juba mainitud väljundi alampiir. See tagab, et sisemudelite abil kalkuleeritud riskikaalud ei lange allapoole teatud taset. Seega aitab väljundi alampiir nagu ka sisemudelite sihipärane läbivaatamine tagada riskipõhiste kapitalinõuete usaldusväärsust. See teenib vägagi pankade huve.

Tulles Baseli juurest Ühendkuningriigi juurde: kuidas valmistub Euroopa pangandusjärelevalve Brexitiks?

Brexit muudab päris kindlasti Euroopa pangandust ja mõjutab panku mõlemal pool La Manche'i väina. Nende põhihuvi on säilitada ligipääs üksteise turgudele. Selleks

võib olla vaja teha põhjalikke organisatsioonilisi muudatusi ja mõistagi tuleb niisugused muudatused aegsasti ette valmistada.

Brexitijärgseks maailmaks peavad aga valmistuma ka järelevalveasutused. Oleme asjakohaste küsimuste kohta välja töötanud hulga tegevuspõhimõtteid ning selgitanud, mida ootame euroalale ümberasuvatelt pankadelt. Hoiame asjassepuutuvate pankadega mitmesuguseid kanaleid pidi tihedat kontakti. See aitab meil paremini mõista nende plaane ja teavitada neid selgelt meie ootustest.

Brexitist tulenevad muudatused on aga suuremad kui mõne Ühendkuningriigis tegutseva panga ümberasumine. Järelevalveasutusena peame mõtlema piiriüleste pangagruppide peale üldisemalt: kuidas tagada, et nende üle tehakse tõhusat järelevalvet ja et nad on kriisilahenduskõlblikud? See ei mõjuta üksnes panku, kes tegutsevad Ühendkuningriigis, vaid ka neid, kes tegutsevad mis tahes muus kolmandas riigis. Samuti võib see mõjutada Euroopa panku, kes tegutsevad väljaspool Euroopa Liitu.

Milliseks võiks kujuneda finantslõimumine Euroopas pärast Brexitit?

Brexit on kahetsusväärne, see on kindel. Sama kindel on aga ka see, et Euroopa finantslõimumine jätkub. Euroopa pangandusliidu nimel tehtav töö on hästi edenenud ning tundub, et see idee meeldib ka euroalavälistele riikidele, eriti Ida-Euroopa ja Skandinaavia riikidele. Minu arvates on see julgustav.

Pangandusliit tuleb siiski alles lõpule viia ja selle kolmas, puuduv samm on Euroopa hoiuste tagamise skeem. Nüüd, kus pangandusjärelevalve ja kriisilahendus on viidud Euroopa tasandile, peaks sama juhtuma ka hoiuste kaitsmisega. Alles siis on kontroll ja vastutus vastavuses. Minu arvates on aeg astuda edasisi samme hoiuste tagamise skeemi väljatöötamiseks.

Pangandusliidu edenedes peaksid pangad hakkama suure ja lõimunud turu eeliseid ära kasutama; nad peaksid laiendama oma piiriülest tegevust ja moodustama tõeliselt euroopaliku pangandussektori, mis rahastab kindlalt ja tõhusalt Euroopa majandust.

1 Järelevalve panus finantsstabiilsuse tagamisse

1.1 Krediidiasutuste peamised riskid ja üldine tulemuslikkus

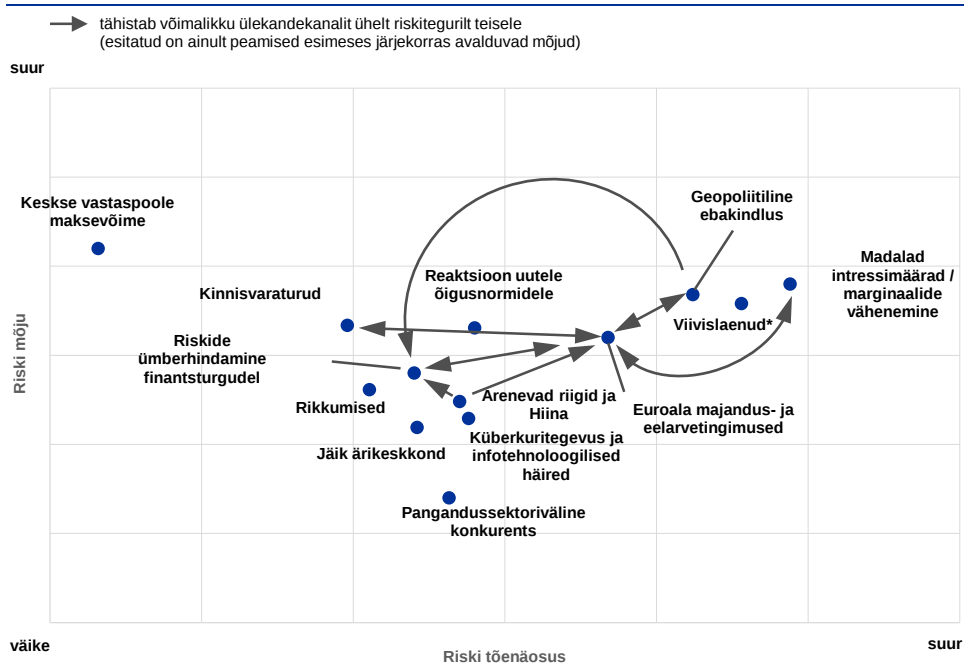
1.1.1 Pangandussektori peamised riskid

Mõningasest edust hoolimata ei ole ühtse järelevalvemehhanismi riskikaart palju muutunud

Majanduskeskkond, milles tegutsevad euroala pangad, jätkas möödunud aastal paranemist ja mõned pangad suutsid teenida märkimisväärset kasumit, samal ajal kui teised peavad alles taastuma. Üldiselt tegid pangad kindlaid edusamme oma bilansside tugevdamisel ja viivislaenudega tegelemisel. Samal ajal edenes ka töö regulatiivse reformikava kallal, mis aitas vähendada õiguslikku ebakindlust.

Diagramm 1

Ühtse järelevalvemehhanismi koostatud euroala pankade 2018. aasta riskikaart

Allikas: EKP ja riiklikud järelevalveasutused.

Märkus. Riskikaardil kajastub riskitegurite tõenäosus ja mõju vahemikus väikesest suureni.

*Viivislaenud: see riskitegur puudutab ainult suure viivislaenude osakaaluga euroala panku.

Sellest hoolimata jäid püsima mõned riskid ja üldine ühtse järelevalvemehhanismi riskikaart (vt **diagramm 1**) ei ole alates 2017. aasta algusest märkimisväärselt muutunud. Kolm kõige silmatorkavam riskitegurit nii võimaliku mõju kui ka tõenäosuse poolest on i) madalate intressimäärade keskkond ja selle negatiivne mõju pankade kasumlikkusele; ii) püsivalt suur viivislaenude osakaal mõnes euroala piirkonnas ja iii) geopoliitiline ebakindlus. Kaks esimest riskitegurit on pärast 2016. aastat mõnevõrra vähenenud. Teisalt on märgatavalt kasvanud geopoliitiline

ebakindlus eeskätt kestvate läbirääkimiste tõttu Brexiti lõppkokkuleppe üle ja üldisema üleilmse poliitilise ebakindluse tõttu (seevastu Euroopa Liidus taandus poliitiline ebakindlus mõnevõrra pärast presidendivalimisi Prantsusmaal).

Kasumlikkus on endiselt peamine probleem

Pikaajaline madalate intressimäärade periood on jätkuvalt mureks pankade kasumlikkuse seisukohast. Kuigi madalad intressimäärad vähendavad rahastamiskulusid ja toetavad majandust, **kahandavad need ka netointressimarginaale ja seega ka pankade kasumlikkust**. Seetõttu võib pankadel olla vaja kohandada oma ärimudeleid ja kulustruktuure. Samal ajal peavad järelevalveasutused tagama, et pangad ei võtaks kasumite suurendamiseks ülemääraseid riske.

Viivislaenu on mõnevõrra vähenenud, kuid vaja on teha rohkem tööd

Teine olulisem mure märkimisväärse hulga euroala pankade jaoks on suur viivislaenu osakaal. **Võrreldes 2016. aastaga on pangad teinud viivislaenu lahendamisel mõningasi edusamme**. See kajastub viivislaenu koguosakaalu langemises 6,5%lt 2016. aasta teises kvartalis 5,5%ni 2017. aasta teises kvartalis. Sellest hoolimata on paljude euroala pankade bilansis ikka veel liiga suur hulk viivislaenu. Seetõttu on ülioluline, et pangad tõhustavad oma jõupingutusi ambitsioonikate ja usaldusväärsete viivislaenustrateegiate loomiseks ja rakendamiseks. Samal ajal on vaja edasisi reforme struktuursete takistuste kõrvaldamiseks viivislaenu käsitlemisel.¹

Uue õigusraamistiku rakendamine võib olla mõnele pangale raske

Õigusraamistiku lõplikustamine ja viimistlemine soodustab keskmises ajaplaanis pangandussektori stabiilsust. Siiski **võib uuele õigusraamistikule üleminek tuua pankade jaoks kaasa lühiajalisi kulusid ja riske**, sealhulgas suutmatuse õigel ajal kohaneda. Need riskid on pärast 2016. aastat mõnevõrra vähenenud, sest mitmesuguste regulatiivsete algatuste lõpliku vormi kohta on pärast kokkulepete saavutamist rahvusvahelistel ja Euroopa foorumitel teatavaks saanud rohkem üksikasju.

Võla jätkusuutlikkuse probleemide ja geopoliitiliste riskide tõttu võib toimuda riskide ümberhindamine

Võla jätkusuutlikkus on endiselt probleem liikmesriikides, mis on jätkuvalt haavatavad võimaliku ümberhindluse suhtes võlakirjaturgudel (aga ka praeguse riskipreemiate väga madala taseme tõttu). Riigi maksejõuetuse risk on eriti oluline praeguses ajalooliselt **suure geopoliitilise ebakindluse** kontekstis (mida süvendab Brexit). Riskiisu võimalik järsk muutus finantsturgudel võib mõjutada panku nende turuhinnas hoitavate varade ja rahastamiskulude ümberhindamise kaudu.

1.1.2

Ühtse järelevalvemehhanismi prioriteedid

Ühtse järelevalvemehhanismi prioriteetides määratakse kindlaks konkreetse aasta järelevalve eelisvaldkonnad. Neis tuginetakse järelevalve alla kuuluvaid panku ohustavate põhiriskide hinnangule, võttes arvesse majandus-, õigus- ja järelevalvekeskkonna viimatist arengut. Prioriteedid, mis vaadatakse üle kord aastas, on oluline vahend, mille abil kooskõlastatakse eri pankades teostatavad

¹ Selle hulka kuulub probleemsete varade järelturgude ja tagatiste täitmisele pööramise mehhanismide tõhustamine ning maksejõuetust ja restruktureerimist käsitlevate õigusraamistike ühtlustamine.

järelevamenetlused sobivalt ühtlustatud, proportsionaalsel ja tõhusal viisil, et tagada võrdsed tingimused ja järelevaevetegevuse tugevam mõju (vt [joonis 1](#)).

Joonis 1

2018. aasta ja edaspidised järelevaevprioriteedid

2018. aasta prioriteedid	Järelevaevülesanded 2018. aastal ja edaspidi	2017. aastal alustatu jätkamine	Jätkub tõenäoliselt 2019. aastal ⁴
Ärimudelid	 Intressiriski mõju pankade ärimudelitele/kasumlikkusele		
Krediidirisk	 Järjekindel lähenemine viivislaenudele / makseraskuste tõttu restruktureeritud nõuetele (nt süvaanalüüs / kohapealsed kontrollid)		
	 Riskide kontsentreerumine ning tagatiste haldamine ja hindamine (nt kinnisvara, kolmanda taseme varad)		
Riskihaldus	 SISEMUDELITE SIHIPÄRANE LÄBIVAATAMINE ¹ : Krediidiriski, tururiski ja vastaspoole krediidiriski mudelid		
	 Pankade ICAAPi ¹ ja ILAAPi ² käsitlusviisi tõhustamine		
	 Pankade valmisoleku hindamine IFRS 9 ja muude regulatiivsete muudatuste rakendamiseks		
Mitmesugused riskimõõtmised	 Ettevalmistused Brexitiks		
	 ELI-ülene (viiakse läbi kahe aasta tagant) ja ühtse järelevaevemehhanismi ülene stressitest		

- 1) Sisemise kapitali adekvaatsuse hindamise protsess
2) Sisemise likviidsuse adekvaatsuse hindamise protsess
3) Helesinised linnukesed osutavad järelemeetmetele

1.1.3 Pangaportfelli intressiriski tundlikkusanalüüsi tulemused

EKP jälgib pidevalt pankade intressimarginaalide tundlikkust intressimäära muutuste suhtes. Lähtuvalt madalate intressimäärade keskkonnast, mis mõjutab pangandussektori kasumlikkust, otsustas EKP 2017. aastal teha pankade poolt intressimarginaalide taseme säilitamiseks väljatöötatud strateegiate põhjalikuma hindamise mitme stsenaariumi korral.

Seega viis EKP pangandusjäreleva 2017. aasta esimesel poolel stressitesti raames läbi pangaportfelli intressiriski tundlikkusanalüüsi.² Hinnati 111 olulist

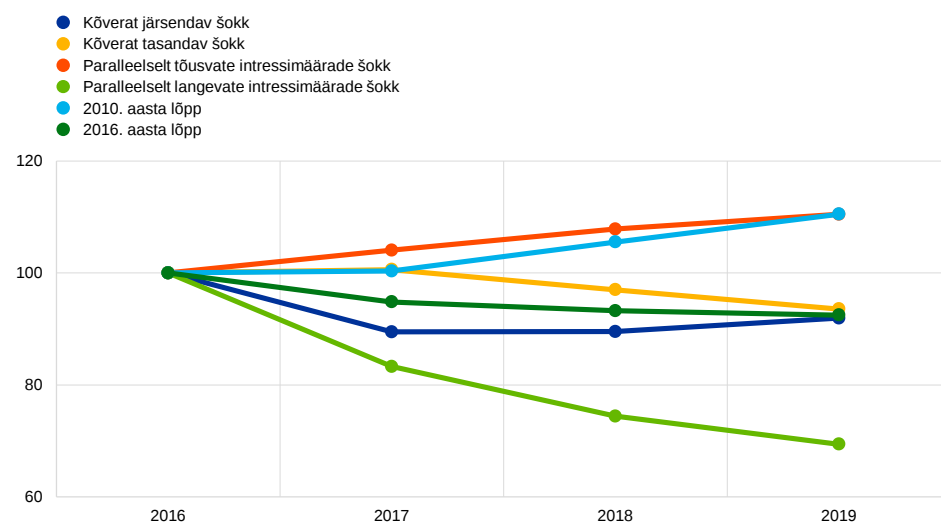
² Analüüs ei hõlmanud teisi riskiliike, nagu tururisk.

krediidiasutust kahe teineteist täiendava parameetri alusel: i) intressimäärade liikumisest tingitud muutused pankade netointressitulul ja ii) intressimäärade liikumisest tingitud muutused pankade omakapitali majanduslikus väärtuses³ (st nende pangaportfelli nüüdsväärtuses). Analüüsi eesmärk oli saavutada järelevalvealane hinnang riskijuhtimistavade kohta ja täielikult ära kasutada eri pankade tulemuste võrdlust. Selleks paluti pankadel simuleerida kuue hüpoteetilise intressimäärašoki mõju koos tüüpilise bilansi arenguga.⁴

Diagramm 2

Keskmine prognoositud netointressitulu erinevate intressimäärašokkide puhul

(2016. aasta indeks = 100)

Allikas: EKP.

Märkused. Näitajad põhinevad kõigi 111 panga netointressitulu koondprognoosidel kõigis testiga hõlmatud suuremates vääringutes. Paralleelsed nihked on praegu kasutusel pangaportfelli intressiriski aruandlusprotsessis (+/- 200 baaspunkti europositsioonide puhul); kõverat järsendav šokk ja kõverat tasandav šokk on võetud Baseli pangajärelevalve komitee hiljutistest pangaportfelli intressiriski käsitlevatest standarditest; 2010. aasta lõpu šokk näeb ette intressimäärade naasmist viimati 2010. aastal täheldatud tasemele; 2016. aasta lõpu šokk hoiab intressimäärad püsivalt 2016. aasta lõpu tasemel.

Tulemustest selgub, et keskmiselt on pangad intressimäära muutustega toimetulekuks hästi valmistunud. Järsul paralleelsel +2% nihkel intressimäärade tähtaegade struktuuris oleks positiivne koondmõju netointressitulule (kolme aasta jooksul +10,5%, **diagramm 2**) ja kergelt negatiivne mõju omakapitali majanduslikule väärtusele (-2,7% esimese taseme põhiomavahenditest, **diagramm 3**); viimane mõjutab omakapitali majanduslikku väärtust kõigist vaatlusalustest intressimäärašokkidest kõige rohkem.

Siiski ei tohiks testi tulemusi väärtõlgendada kui riskide puudumist, eriti kuna neis võetakse arvesse pankade ootusi klientide käitumise suhtes. Näiteks võivad pangad modelleerida tähtajata hoiused pikaajaliste fikseeritud intressimääraga kohustustena. Tõusvate intressimäärade perioodil viiks nende hoiuste oodatust kiirem ümberhindlus panga poolt oodatust väiksema netointressituluni. Enamasti kalibreerisid pangad oma hoiusemudelid langevate intressimäärade perioodi alusel. Sellisena võivad mudelid peegeldada klientide reaktsiooni intressimäärade tõusule

³ Omakapitali majanduslik väärtus kajastab intressimäärade muutuste mõju pangaportfelli väärtusele.

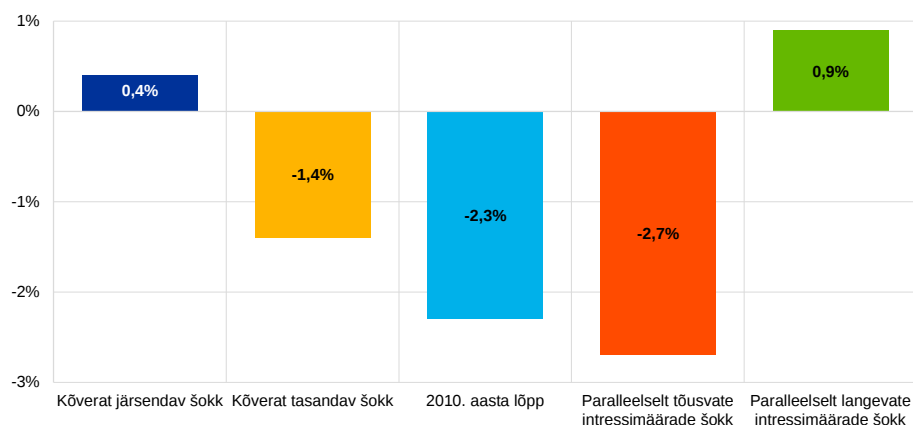
⁴ Täpsemat teavet saab [EKP pangandusjärelevalve veebisaidilt](#).

vaid osaliselt. Peale selle leiti, et põhihoiuste modelleeritud kestused olid mõnel juhul üllatavalt pikad.

Diagramm 3

Omakapitali majandusliku väärtuse keskmine muutus erinevate intressimäärašokkide puhul

(omakapitali majandusliku väärtuse muutus protsendina esimese taseme põhiomavahenditest)

Allikas: EKP.

Märkused. Näitajad põhinevad kõigi 111 panga omakapitali majandusliku väärtuse koondprognosil kõigis suuremates vääringutes ja esimese taseme kogupõhiomavahenditel. Omakapitali majanduslik väärtus ei muutu 2016. aasta lõpu šokiga ette nähtud püsivate intressimäärade korral.

Tulemustest selgub ka see, et pangad kasutavad oma pangaportfellides olulisel määral intressimäära tuletisinstrumente. Üldiselt kasutavad pangad tuletisinstrumente, et maandada varade ja kohustuste ümberhindlusprofiilide mittevastavust. Mõned pangad kasutavad aga intressimäära tuletisinstrumente ka intressiriski sihtprofiili saavutamiseks. Nende tehingute kogumõju pankade omakapitali majandusliku väärtuse tundlikkusele on piiratud (+1,7% esimese taseme põhiomavahenditest paralleelselt tõusvate intressimäärade šoki korral). Mõju piiratus tuleneb siiski suuresti sellest, et varade tähtaega lühendavaid tuletisinstrumente omavate pankade positsioonid tasaarvestati varade tähtaega pikendavaid tuletisinstrumente omavate pankade positsioonidega (vastavalt 55% ja 45% valimist).

2017. aasta testi tulemusi võeti arvesse järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessis (SREP). Test annab edaspidi väärtusliku sisendi pangaportfelli intressiriski käsitlevatesse järelevalvealastesse aruteludesse. See võib olla lähtepunkt ühiste järelevalverühmade järelanalüüsidele.

Infokast 1

Pangandussektori konsolideerimine – piiriüleste ühinemiste ja omandamiste tõkked

Hästi toimiva pangandussüsteemi juurde kuulub hästi toimiv pankade ühinemiste ja omandamiste turg. Euroopa pangandusliit, k.a Euroopa pangandusjärelevalve, muudab pankade piiriülese ühinemise hõlpsamaks.

Piiriülesed ühinemised euroalal võivad kaasa tuua kolm peamist eelist. Esiteks süvendavad need euroala finantslõimumist, sillutades teed ühisele eesmärgile, milleks on tõeliselt euroopalik pangandussektor. Teiseks on säästjatel oma raha investeerimiseks rohkem võimalusi ning ettevõtted ja kodumajapidamised saavad kasutada suuremat hulka rahastamisallikaid. Kolmandaks paraneb riskide jagamine, aidates kaasa Euroopa Liidu majanduse stabiilsemaks ja tõhusamaks muutumisele. Peale selle võivad pankade ühinemised mängida rolli ülevõimsuse vähendamisel ja pankade endi tõhustamisel. Et need eelised aga tegelikult saaksid, peavad ühinemised vastama usaldatavusnõuetele.

Ühinemiste ja omandamiste turu seis

Pärast ühinemiste ja omandamiste esialgset hoogustumist euro kasutuselevõtu järel on nende arv euroalal üha vähenenud. 2016. aastal jõudsid need nii tehingute arvu kui ka väärtuse poolest madalaimale tasemele alates 2000. aastast.⁵ Samuti on tegu pigem riigisiseste kui piiriüleste ühinemistega.

Pankade ühinemised on keerulised, kulukad ja riskantsed ning nende edukus oleneb teatud eeltingimustest. Selle sammu tegemiseks peab pankadel olema kindlustunne ja näib, et praegu neil seda veel pole.

Eelkõige ei olda sageli veendunud ühinemiste majanduslikus tasuvuses. Võimalikke partnereid otsides võidakse kahelda nende varade kvaliteedis ja võimes toota kasumit. Mõnes euroala piirkonnas on viivislaenude osakaal endiselt suur ja nende tegelikku väärtust on raske hinnata.

Peale selle näib valitsevat ebakindlus mõne pankade tulemusi mõjutava pikaajalise põhiteguri suhtes. Kuidas mõjutavad näiteks digiteerimine ja sellega kaasnevad muutused turustruktuuris panga optimaalset ülesehitust ja suurust? Kas filiaalivõrgustike omandamine on ikka mõttekas, kui digipangandus võib need muuta üha tarbetumaks? Ja lõpuks võib endiselt oma osa olla ka mõningasel ebakindlusel regulatiivse arengu suhtes. Tundub, et paljud pangad sooviksid, et ühtne reeglistik oleks täielikult rakendatud, enne kui nad kaaluvad teha suure sammu mõne teise pangaga ühinemiseks.

Ebakindlust võimendab piiriülene mõõde. Esiteks nõuavad piiriülesed ühinemised pankadelt mitte üksnes riigipiiride, vaid ka kultuuriliste ja keeleliste tõkete ületamist. Järelevalvealaseid ühinemiste ja omandamiste läbivaatamisi reguleeriva õigus- ja regulatiivse baasi ühtlustamatus ühtses järelevalvemehhanismis osalevates riikides võib suurendada piiriülese ühinemise ja omandamise kulusid ning osutada takistuseks. Ühinemisi reguleerivad riigisisised õigusaktid kipuvad olema riigiti erinevad.

Üldisemas plaanis on oma roll ka jurisdiktsioonisisel kapitali ja likviidsuse ringkaitsel. Praegu on osana kapitalinõuete määruse ja kapitalinõuete direktiivi läbivaatamisest kaalumisel piiriülestest gruppisestest nõuetest loobumise võimalused ning nende rakendamise korral võivad need piiriüleseid ühinemisi ja omandamisi toetada. Peale selle sisaldavad kapitalinõuete määrus ja direktiiv endiselt hulka valiku- ja kaalutusõiguse võimalusi, mille kasutamises on riigi tasandil erinevusi. Need teevad regulatiivse kapitali ühtse üldise taseme tagamise kõigis liikmesriikides ja pankade kapitalipositsioonide täieliku võrdluse keeruliseks.

⁵ „Financial Integration in Europe”, EKP, mai 2017.

Loomulikult võivad pankade konsolideerimisotsuseid mõjutada ka muud regulatiivsed tegurid. Näiteks võivad olla negatiivseks stiimuliks panga suuruse ja keerukuse kasvamisest tulenevad lisakapitalinõuded (muu süsteemselt olulise ettevõtja puhvrite või isegi globaalse süsteemselt olulise panga puhvrite kujul).

Pildi muudab kirjumaks asjaolu, et osa õigusraamistikust (nt maksejõuetusseadused), maksusüsteemidest ja eeskirjadest (nt tarbijakaitse valdkonnas), mis toetab finantssüsteemide toimimist, on Euroopa Liidus ja euroalal endiselt erinev.

Kuigi Euroopa pangandusjärelevalve võib neile takistustele tähelepanu juhtida, on tema roll keskkonna kujundamisel piiratud. Konsolideerimine tuleb jätta turujõudude ja õigusraamistiku muutmine seadusandjate hooleks.

Euroopa pangandusjärelevalve on aga aidanud vähendada ebakindlust pankade varade kvaliteedi suhtes. Esimene samm selle eesmärgi poole tehti 2014. aastal varade kvaliteedi hindamisega. Lisaks on pangandusjärelevalve võtnud prioriteediks tegelda pankade viivislaenuportfellidega. Järelevalveasutused võivad samuti tagada, et ühinemistega seotud järelevalveprotsessid on tõhusad. Regulatiivse poole pealt on oluline tagada kokkulepitud reformide, sh Basel III täpne ja järjepidev rakendamine ning teha edasisi samme pangandusliidu lõpuleviimiseks, eelkõige Euroopa hoiuste tagamise skeemi kasutuselevõtmiseks. Kõik need elemendid aitavad vähendada ebakindlust.

1.1.4 Oluliste pankade üldine tulemuslikkus 2017. aastal

Kui 2016. aasta oli euroala pankadele eriliselt raske, siis 2017. aastal olukord mõnevõrra paranes. 2015. aasta esimese kolme kvartaliga võrreldes kahanes 2016. aasta esimeses kolmes kvartalis oluliste krediitdiasutuste tegevustulu enne väärtuse langust 10%. 2017. aasta esimesel üheksal kuul tegevustulu enne väärtuse langust kasvas (+2%). See tõi koosmõjus väärtuse languse tugeva vähenemisega (2016. aastaga võrreldes –14,9%, 2015. aastaga võrreldes –35,2%) kaasa oluliste krediitdiasutuste aastase omakapitali tootluse suhtelise paranemise: see oli keskmiselt 7,0% võrreldes 5,4%ga 2016. aastal ja 5,7%ga 2015. aastal.

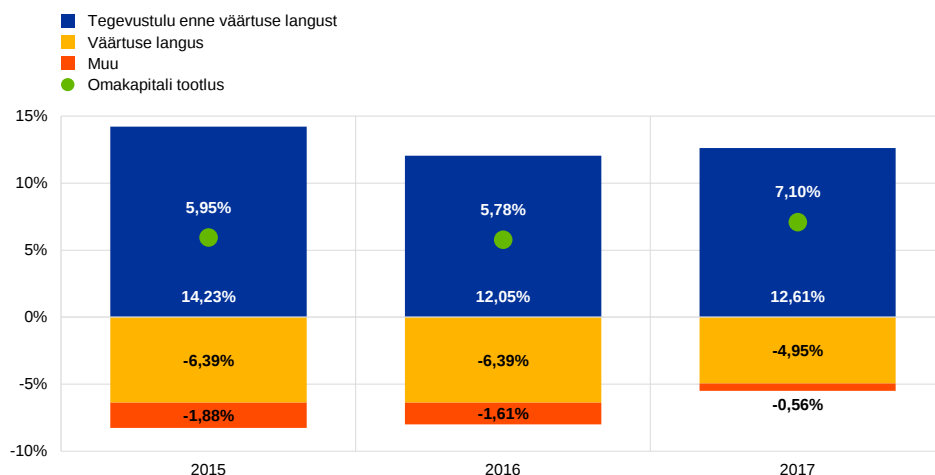
Üldine paranemine varjab aga märkimisväärsed erinevusi pankade vahel. Kümnekond panka on endiselt kahjumis, samal ajal kui paarkümmend panka on viimase kolme aastaga saavutanud ligikaudu 8% või suurema keskmise omakapitali tootluse. Sellest hoolimata osutab tõsiasi, et paljud börsil noteeritud pangad kauplevad endiselt alla ühe jääva omakapitali turuhinna-raamatupidamisväärtuse suhtarvu juures, vajadusele olukorda veelgi parandada, et see vastaks investorite ootustele.

Tegevustulu enne väärtuse langust suurenes tänu teenus- ja vahendustasude netotulu 3,2% kasvule ja netokauplemistulu kasvule, mis oli 2016. aasta kolme esimese kvartaliga võrreldes 62%. Netointressitulu seevastu jätkas kahanemist ning oli 1,9% allpool 2016. aasta esimeses kolmes kvartalis registreeritud väärtust, mis oli juba niigi langenud 0,9% võrreldes 2015. aasta esimese kolme kvartaliga.

Diagramm 4

Omakapitali tootlus oli 2017. aastal suurem tänu suurematele tegevustuludele ja väiksemale väärtuse langusele

(Kõik näitajad on esitatud protsendina omakapitalist)

Allikas: EKP järelevalvega seotud pangandusstatistika.

Märkus. Kõigi aastate kohta on esitatud teise kvartali kumuleeritud näitajad aasta arvestuses.

Netointressitulu vähenemine 2016. aasta kolmandas kvartalis võrreldes 2015. aasta kolmanda kvartaliga näis olevat tingitud marginaalide kahanemisest, samal ajal kui laenumaht kasvas 4,7%. Seevastu 2016. aasta kolmandast kvartalist 2017. aasta kolmanda kvartalini laenumaht vähenes 2,1% eeskätt finantsasutuste segmendis (krediidiasutuste laenud –11,8%, muude finantsettevõtete laenud –7,3%). Tuleb märkida, et hoolimata sellest negatiivsest suundumusest on umbes pooltel olulistel krediidiasutustel õnnestunud oma netointressitulu kasvatada.

Pankade positiivsetele tulemustele 2017. aasta esimeses kolmes kvartalis aitasid kaasa väiksemad tegevuskulud, mis on alates 2015. aastast madalaimal tasemel. Need langesid 2016. aasta esimese üheksa kuuga 2,3% (2015. aasta esimese üheksa kuuga võrreldes –1,6%) väga tõenäoliselt tänu mitmes euroala pangas hiljuti võetud restruktureerimismeetmetele.

1.2 Viivislaenudega seotud töö

1.2.1 Olukord Euroopas

Viivislaenude osakaal on alates 2015. aastast langenud, kuid on endiselt jätkusuutmatu

Oluliste krediidiasutuste bilanssides kajastuvate viivislaenude maht oli 2017. aasta kolmandas kvartalis peaaegu 760 miljardit eurot ehk võrreldes 2015. aasta alguse 1 triljoni euroga oli see kahanenud. Sellest hoolimata on pangandussektoris osi, kus viivislaenude osakaal püsib endiselt kaugelt liiga suur. On selge, et viivislaenud on Euroopa pangandussektoris oluline probleem, sest viivislaenud avaldavad negatiivset mõju pankade bilanssidele, vähendavad kasumeid, suunavad ressursid produktiivsemast kasutusest eemale ega lase pankadel majandusele laenu anda. Seetõttu tuleb pankadel viivislaenude probleem lahendada. Viivislaenudega seotud

töö oli 2017. aastal EKP pangandusjärelevalve üks tähtsamaid järelevalveprioriteete. Käimasolevat projekti koordineerib kõrgetasemeline viivislaenude töörühm, kes annab aru vahetult EKP järelevalvenõukogule. Töörühma põhieesmärk on välja töötada tõhusad ja järjepidevad järelevalvepõhimõtted suure viivislaenude osakaaluga pankadele.

EKP avaldab järelevalvega seotud pangandusstatistikat⁶, sh andmeid oluliste krediitdiasutuste varade kvaliteedi kohta, kord kvartalis. **Tabelis 1** on esitatud viivislaenude osakaalu vähenemine 2016. ja 2017. aastal.

Tabel 1

Viivislaenud ja ettemaksed – summad ja osakaalud vaatlusperioodide kaupa

(miljardites eurodes; protsentides)

Näitaja	III kv 2016	IV kv 2016	I kv 2017	II kv 2017	III kv 2017
Laenud ja ettemaksed ¹⁾	14 170,1	14 248,1	14 675,1	14 516,8	14 728,4
Viivislaenud ja ettemaksed	920,1	876,9	865,4	795,1	759,1
Viivislaenude suhtarv	6,5%	6,2%	5,9%	5,5%	5,2%
Viivislaenude kattekordaja	45,8%	46,3%	46,6%	46,3%	45,9%

Allikas: EKP.

Märkused. Olulised krediitdiasutused kõrgeimal konsolideerimistasemel, mille kohta on kättesaadav kapitali adekvaatsuse ühtne aruandlus (COREP) ja finantsaruandlus (FINREP). 2016. aasta teise kvartali andmed hõlmavad 124, 2016. aasta kolmanda kvartali andmed 122, 2016. aasta neljanda kvartali andmed 121, 2017. aasta esimese kvartali andmed 118 ning 2017. aasta teise kvartali andmed 114 olulist krediitdiasutust. Üksuste arv vaatlusperioodi kohta kajastab oluliste krediitdiasutuste nimekirjas EKP pangandusjärelevalve hindamiste (toimuvad tavaliselt kord aastas) ning ühinemiste ja omandamiste järel tehtud muudatusi.

1) Varade kvaliteedi tabelites olevad laenud ja ettemaksed on esitatud bilansilises brutojääkmaksumuses. Kooskõlas FINREPiiga on i) kauplemiseesmärgil hoitavad positsioonid välja jäetud ning ii) sularahasaldod keskpankades ja muud nõudmiseni hoitud kaasa arvatud. Kooskõlas EBA määratlusega on viivislaenud need laenud ja ettemaksed, mida ei hoita kauplemise eesmärgil ning mis vastavad ühele või mõlemale järgmistest kriteeriumidest: a) olulised laenud, mille tasumise tähtaega on ületatud üle 90 päeva; b) hinnangu kohaselt ei tasu võlgnik tõenäoliselt tema vastu olevaid krediidi iseloomuga nõudeid täielikult, kui tagatist ei realiseerita, hoolimata mis tahes tähtaja ületanud summa olemasolust või sellest, mitu päeva see on ületanud tähtaega. Kattekordaja on laenude ja ettemaksete väärtuse akumuleeritud languse ja viivislaenude osakaalu suhtarv.

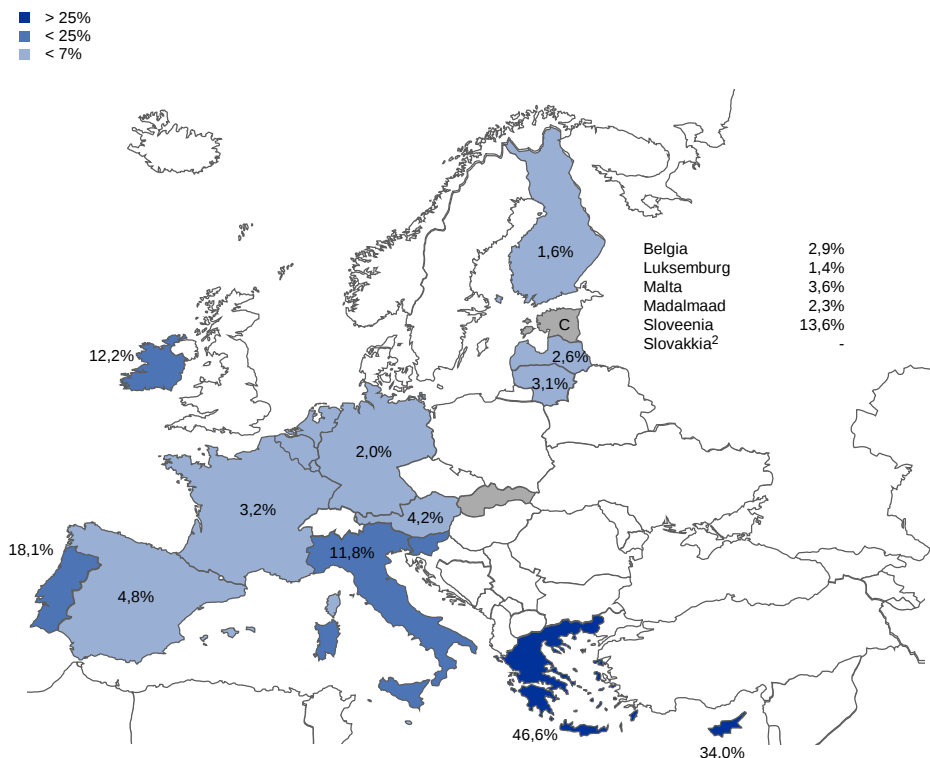
Viivislaenude osakaalus on euroalal märgatavad erinevused

Kui vaadelda kogu euroala, on viivislaenude osakaalus riigiti suured erinevused, nagu nähtub **jooniselt 2**. 2017. aasta teises kvartalis oli suurim viivislaenude osakaal Kreeka ja Küprose olulistel krediitdiasutustel (riigi kaalutud keskmised olid vastavalt 46,6% ja 34,0%). Kolmandal kohal olid Portugali olulised krediitdiasutused, mille viivislaenude osakaal oli 18,1%. Vaadeldes suundumust, on näha, et viivislaenude osakaal vähenes aasta arvestuses märkimisväärselt Küprose (–6,3 protsendipunkti), Iirimaa (–5,6 protsendipunkti), Itaalia (–4,4 protsendipunkti) ja Sloveenia (–3,2 protsendipunkti) olulistel krediitdiasutustes. 2017. aasta kolmandas kvartalis moodustas Itaalia oluliste krediitdiasutuste viivislaenude maht 196 miljardit eurot. Sellele järgnesid Prantsusmaa (138 miljardit eurot), Hispaania (112 miljardit eurot) ja Kreeka olulised krediitdiasutused (106 miljardit eurot).

⁶ Järelevalvega seotud pangandusstatistika põhineb teabel, mis on kogutud vastavalt komisjoni rakendusmäärusega (EL) nr 680/2014 sätestatud rakenduslikele tehnilistele standarditele seoses krediitdiasutuste ja investeerimisühingute järelevalvelise aruandlusega ning Euroopa Keskpanga määrusele (EL) 2015/534 järelevalvealase finantsteabe aruandluse kohta (EKP/2015/13).

Joonis 2

Viivislaenud ja ettemaksed¹ – osakaalud riikide kaupa vaatlusperioodil 2017. aasta teine kvartal

Allikas: EKP.

Märkus. Olulised krediidiasutused kõrgeimal konsolideerimistasemel, mille kohta on kättesaadav kapitali adekvaatsuse ühtne aruandlus (COREP) ja finantsaruandlus (FINREP).

C: väärtust ei ole esitatud konfidentsiaalsuse kaalutlustel.

1) Varade kvaliteedi tabelites olevad laenud ja ettemaksed on esitatud bilansilises brutojääkmaksumuses. Kooskõlas FINREPIga on i) kauplemisesmärgil hoitavad positsioonid välja jäetud ning ii) sularahasaldod keskpankades ja muud nõudmiseni hoiused kaasa arvatud.

Slovakkias ei ole olulisi kõrgeimal konsolideerimistasemel krediidiasutusi.

Mõnes FINREPI aruandes ei kajastu viivislaenude ülekandmised, mis on pooleli ja eeldatavasti peatselt lõpetatakse.

1.2.2

Vajadus viivislaenude lahendamise kõikehõlmava strateegia järele

Vajadus strateegia järele tuvastati kolmes põhivaldkonnas:

i) järelevalvemeetmed, ii) õigus- ja kohtureformid ning iii) viivislaenude järelturud

EKP pangandusjärelevalve juhtis juba varakult tähelepanu sellele, et viivislaenude lahendamiseks on vaja kõigi sidusrühmade ühist jõupingutust. See oli ka üks peamistest järeldustest, mille EKP tegi oma aruandes viivislaenudega seotud riiklike tavade ülevaate kohta, mille viimane versioon avaldati 2017. aasta juunis (vt punkt 1.2.3.1). Aruandes viidati vajadusele kõikehõlmava üleeuroopalise strateegia järele kolmes põhivaldkonnas: i) järelevalvemeetmed, ii) õigus- ja kohtureformid ning iii) probleemsete varade järelturgude arendamine.

Joonis 3

Viivislaenude lahendamise kõikehõlmav strateegia nõuab samme kõigilt sidusrühmadelt, k.a EL ja riiklikud ametiasutused

Mis puudutab järelevalvemeetmeid, siis EKP pangandusjärelevalve on loonud laiaulatusliku viivislaenude järelevalveraamistiku, mis hõlmab järgmist:

- kõikidele olulistele krediitiasutustele mõeldud suuniste avaldamine, milles kirjeldatakse järelevalveootusi seoses viivislaenude haldamise ja vähendamisega;
- kvantitatiivsete järelevalveootuste väljatöötamine, et edendada eraldiste õigeaegse moodustamise tavaid tulevikus;
- viivislaenudele keskenduvate korrapäraste kohapealsete kontrollide tegemine;
- asjaomase lisateabe kogumine suure viivislaenude osakaaluga pankadelt.

Järgides ECOFINi nõukogu 11. juuli 2017. aasta järeldusi, milles käsitletakse tegevuskava viivislaenude vähendamiseks Euroopas, toetab EKP pangandusjärelevalve ka Euroopa Pangandusjärelevalvet (EBA), andes välja viivislaenude haldamise üldsuuniseid, mis on ühtsed kõigile ELi pankadele. Peale selle edendab EKP pangandusjärelevalve koostöös EBAGA uute laenude väljastamise standardite tõhustamist.

Üldisemas plaanis on EKP pangandusjärelevalve aktiivselt osalenud ka arvukates muudes viivislaenudega seotud algatustes eespool nimetatud kolmes valdkonnas, k.a neis, mis on osa ELi tegevuskavast (milles lepitakse kokku ELi nõukogus juulis 2017), tehes tihedat koostööd nende algatuste eest vastutavate sidusrühmadega.

1.2.3 Viivislaenude järelevalvepõhimõtete põhielemendid

1.2.3.1 Riiklike järelevalvetavade ülevaade

Tehti praeguste järelevalve- ja regulatiivsete tavade ning viivislaenude käsitlemisega seotud takistuste analüüs

Juunis 2017 avaldas EKP oma värskeima viivislaenudega seotud riiklike järelevalvetavade ja õigusraamistike ülevaate. Aruanne sisaldab kõigi 19 euroala riigi tavade analüüsi seisuga detsember 2016.⁷ Parimate järelevalvetavade väljaselgitamise kõrval oli selle eesmärk kindlaks teha i) praegused regulatiivsed ja järelevalvetavad ning ii) viivislaenude käsitlemisega seotud takistused. See ajakohastatud ja laiendatud ülevaade lähtub varasemast viivislaenudega seotud riiklike järelevalvetavade ja õigusraamistike ülevaatest. Viimases käsitleti kaheksat euroala riiki (Hispaania, Iirimaa, Itaalia, Kreeka, Küpros, Portugal, Saksamaa ja Sloveenia) ning see avaldati 2016. aasta septembris. Selles keskenduti parimate tavade kindlakstegemisele suhteliselt suure viivislaenude osakaaluga jurisdiktsioonides – ehk nn sektoripõhisele viivislaenude probleemile – ning olemasolevatele viivislaenude haldamise raamistikele.⁸

Üks peamisi õppetunde: kõik sidusrühmad peavad olema valmis, et hallata õigel ajal ja tõhusalt õiguslikke aspekte

2017. aasta ülevaatest selgub, et euroalal on tehtud mõningasi edusamme viivislaenude probleemi lahendamisel järelevalve seisukohast. Ülevaatest ja suure viivislaenude osakaaluga jurisdiktsioonide kogemusest järeldub üks peamisi õppetunde: kõik sidusrühmad peavad olema ennetavalt aktiivsed ja valmis, enne kui viivislaenude tase tõuseb liiga kõrgele. Paljud väikese viivislaenude osakaaluga riigid ei ole alates kriisi algusest oma asjaomaseid õigusraamistikke muutunud. Kokkuvõttes peaksid nad olema paremini valmis haldama õigel ajal ja tõhusalt õiguslikke aspekte, mis võivad esile kerkida seoses viivislaenude osakaalu võimaliku kasvuga tulevikus. See tähendab näiteks kohtuväliste mehhanismide kiirendamist (nt tagatise täitmisele pööramine või ettevõtete ja kodumajapidamiste maksejõuetuse nõuete töötlemine).

Mis puutub viivislaenude lahendamise järelevalvekorda ja -tavadesse, siis nähtub ülevaatest, et niisugustel vahenditel nagu konkreetselt võlgnevustele ja viivislaenude haldamisele keskenduvatel kohapealsetel kontrollidel on otsustav roll tekkivate probleemide varajasel avastamisel. Sellest lähtuvalt on EKP suunised pankadele viivislaenude kohta, mida kohaldatakse kõikide oluliste krediitiasutuste suhtes, edaspidi järelevalvealaste hinnangu oluline osa (vt punkt 1.1.2).

Vähem oluliste krediitiasutuste viivislaenude kohta ei olnud euroala riikidel riiklike järelevalvetavade ülevaate avaldamise ajal üldiselt veel konkreetseid suuniseid. Nii mõnigi riiklik järelevalveasutus on aga mõista andnud, et nad kaaluvad EKP viivislaene käsitlevate suuniste kohaldamist ka vähem oluliste krediitiasutuste suhtes. Lisaks palus ELi nõukogu oma 2017. aasta juuli järel dustes EBA-l väljastada 2018. aasta suveks üldised suunised viivislaenude haldamise kohta, mis oleksid

⁷ Vt „Stocktake of national supervisory practices and legal frameworks related to NPLs”, EKP, juuni 2017.

⁸ Vt „Stocktake of national supervisory practices and legal frameworks related to NPLs”, EKP, september 2016.

kooskõlas eespool nimetatud suunistega, mille laiendatud kohaldamisala kehtiks kõikide pankade suhtes kogu ELis.

Õigusraamistike kohta selgub ülevaatest, et võrreldes esimese analüüsiga on need suure viivislaenude osakaaluga riikides (v.a üksikud erandid) paranenud vaid vaevumärgatavalt. Igal juhul on nende muutuste mõjusust veel vara hinnata. Kohtusüsteemides (k.a maksejõuetusekspertide värbamine) ei pea muutused sammu õigusloome arenguga.

Mis puutub viivislaenudega seotud teaberaamistikesse, selgub ülevaatest, et enamikus euroala riikides on sisse seatud kesksed krediidiregistrid, mida haldavad tavaliselt riikide keskpangad. Neid registreid peetakse üldiselt väärtuslikuks järelevalvevahendiks kohapealsete ja kaudsete analüüside tegemisel ning teabe jagamisel pankade vahel.

1.2.3.2

Viivislaenude suunised ja nendega seotud järelmeetmed

Viivislaenude suuniste avaldamine pankadele oli oluline samm viivislaenude probleemi lahendamiseks euroalal

Märtsis 2017 avaldas EKP pangandusjärelevalve kvalitatiivsed viivislaenudega tegelemise suunised pankadele⁹ (edaspidi „viivislaenude suunised“). Sellele eelnes avalik konsultatsioon, mis toimus 12. septembrist 2016 kuni 15. novembrini 2016. 7. novembril 2016 peeti avalik kuulamine. Konsultatsiooni käigus laekus ja töötati läbi üle 700 üksiku märkuse. Viivislaenude suuniste väljatöötamine oli tähtis samm viivislaenude vähendamise poole euroalal.

Viivislaenude suuniste eesmärk ja sisu

Viivislaenude suunistes on esitatud järelevalveootused viivislaenude haldamise elutsükli iga etapi kohta

Viivislaenude suuniste peamine poliitiline sõnum on see, et asjaomased pangad peaksid tegelema viivislaenude suure osakaaluga esmajärjekorras ja kõikehõlmaval viisil, keskendudes sisejuhtimisele ning koostades endale tegevuskava ja püstitades kvantitatiivsed eesmärgid. Kõiki kolme elementi hakkavad jälgima asjaomased ühised järelevalverühmad. Varem sageli ette tulnud elame-näeme-suhtumine ei saa jätkuda. Pankade enda eesmärgid peavad olema lõimitud piisaval määral juhtide motivatsioonisüsteemi ja juhtorganid peavad neid tähelepanelikult jälgima.

Viivislaenude suunised on praktiline dokument, milles on esitatud järelevalveootused kõikide valdkondade kohta, millega pank peab viivislaenude lahendamisel tegelema. Need põhinevad EBA viivisnõuete ühtsel määratlusel¹⁰. Suunised hõlmavad aga ka sundtäitmisele olevaid varasid ja nõuetekohaselt teenindatavaid nõudeid, millel on suur risk muutuda viivisnõueteks, sh jälgimisnimekirjas olevaid nõudeid ja nõuetekohaselt teenindatavaid makseraskuste tõttu restruktureeritud nõudeid.

Viivislaenude suunised töötati välja mitmes euroala riigis kasutusel olevate parimate tavade alusel. Dokumendi ülesehitus järgib viivislaenude haldamistsükli. Selles

⁹ Suunised pankadele viivislaenude kohta, EKP, märts 2017.

¹⁰ Vt komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 680/2014 V lisa.

kirjeldatakse järelevalveootusi viivislaenude strateegia suhtes, viivislaenude käsitlemise raamistiku juhtimist ja töökorraldust, makseraskuste tõttu restruktureerimise meetodeid, viivislaenude kajastamist, viivislaenudega seotud eraldiste moodustamist ja mahakandmist ning tagatiste hindamist.

Viivislaenude ja sundtäitmisel olevate varade strateegiatega seotud hilisem töö

Suure viivislaenude osakaaluga pangad esitasid EKP-le hindamiseks oma viivislaenude vähendamise strateegiad ja tegevuskavad

Pärast viivislaenude suuniste avaldamist paluti suure viivislaenude osakaaluga olulistel krediitiasutustel esitada EKP pangandusjärelevalvele oma viivislaenude vähendamise strateegiad ja tegevuskavad. Et tagada andmete võrreldavus ja võrdsed tingimused, töötati pankadele täitmiseks välja spetsiaalne vorm. Pangad pidid sellel vormil portfelli tasandil näitama, kuidas ja mis aja jooksul nad kavatsevad oma viivislaene ja sundtäitmisel olevaid varasid vähendada.

Pangad esitasid oma strateegiad vahemikus märtsist juunini 2017 ja EKP pangandusjärelevalve hindas neid, kõrvutades neid oma järelevalveootustega. Pangapõhise analüüsi tegid ühised järelevalverühmad horisontaalse viivislaenude tööühma toel. Kogu protsessi vältel kohtusid ühised järelevalverühmad strateegia arutamiseks oma pankadega.

Ehkki viivislaenude strateegiate, tegevuskavade ja kvantitatiivsete eesmärkide eest vastutab iga pank ise, eeldab EKP pangandusjärelevalve, et need on ambitsioonikad ja usaldusväärsed, et tagada viivislaenude ja sundtäitmisel olevate varade õigeaegne ja piisav vähendamine.

Viivislaenude strateegiate hindamine

Strateegiad peavad olema ambitsioonikad ja usaldusväärsed ning toetama eesmärgile vastavaid juhtimisraamistikke

Kooskõlas viivislaenude suunistega peab panga juhtimisraamistik tagama viivislaenude strateegia sujuva elluviimise. Seda arvesse võttes hindavad ühised järelevalverühmad iga panga strateegiat eraldi, keskendudes kolmele kesksele elemendile: i) ambitsioonikuse tase, ii) strateegia usaldusväärsus ja iii) juhtimisaspektid.

Ambitsioonikuse taset mõõdetakse viivisnõuete ja sundtäitmisel olevate varade vähenemisega (nii eraldi arvesse võttes kui ka eraldi arvestamata), mille pank kavatseb saavutada kolme aasta jooksul. Iga panga jaoks määratakse kindlaks talle kohane ambitsioonikuse tase. Selles võetakse arvesse hulka elemente, nagu panga finantsseisund, riskiprofiil, viivisportfellide omadused ja makromajanduslik keskkond. EKP pangandusjärelevalve tegi suure viivislaenude osakaaluga pankade kavandatud ambitsioonikuse tasemete võrdlusanalüüsi nii riigi kui ka pankade tasandil.

Pankade strateegiate usaldusväärsust hinnates kasutab EKP pangandusjärelevalve suurt hulka analüüsi, et määrata kindlaks, kas pankade kavandatud ambitsioonikuse tase kattub sellega, mida nad on suutelised saavutama. Asjaomaste näitajate hulka

kuuluvad kapitalivõime, eraldistega kaetus ja nendega seotud suundumused, nn varapõhiste strateegiate olulisus, nõuete paranemismäärade analüüs viivise tekkimise aja lõikes, eeldused viivisportfelli sissevoolu ja viivisportfelli väljavoolu kohta, sissenõutud maksed ja neid toetavad vahendid, ajakavad ja strateegiliste valikute mitmekesistamine.

Missugune on ambitsioonikas ja usaldusväärne viivislaenude strateegia?

- Juhtorganite tehtav järelevalve ja vastutus;
 - selged ja ühemõttelised vähendamiseesmärgid, mille pank on kindlaks määranud nn alt ülespoole piisavalt detailsetes segmentides;
 - üksikasjalik kapitali, riskiga kaalutud vara ja eraldiste moodustamise mõjuhindang vähendamisstrateegia üksikute elementide kohta koos üksikasjalike aluspõhimõtetega, mis toetavad strateegia ja eesmärkide elluviimist;
 - strateegiliste valikute mitmekesistamine tugeva fookusega üle kahe aasta tähtaega ületanud viivisnõuetel;
 - kindel strateegiline juhtimine, sh selgelt määratletud stiimulid kõrgema astme ja tegevõtjatele, et saavutada tõhusalt viivislaenude vähendamise eesmärgid kõigis viivislaenude lahendamise ahela etappides;
 - jõuline sisemine tegevussuutlikkus ja -raamistik, et tagada tõhus viivislaenude vähendamine, sh võime kaasata varakult laenuvõtjad, et vähendada nende nõuete osakaalu, mis võivad muutuda viivisnõueteks;
 - kindel keskendumine sundtäitmisel olevate varade õigeaegsele müügile või kui müük ei toimu lähiajal, siis suuremate eraldiste moodustamisele (kui see on panga puhul asjakohane);
 - üksikasjalik tegevuskava, milles kirjeldatakse peamisi väljundeid, vaheeesmärke, meetmeid ja ajakavasid, mis on vajalikud strateegia edukaks elluviimiseks;
 - tugev keskendumine usaldusväärsele makseraskuste tõttu restruktureerimisele, st jätkusuutlike laenuvõtjate kindlakstegemine ja neile elujõuliste restruktureerimisvõimaluste pakkumine, et nad suudaksid laene uuesti nõuetekohaselt teenindada;
 - hästi väljatöötatud valikud makseraskuste tõttu restruktureerimiseks; valikute tõhusust jälgitakse detailisel viisil;
 - detailne raamistik strateegia rakendamise jälgimiseks, mis võimaldab kindlaks teha ebapiisavate / eesmärke ületavate tulemuste põhjusi.
-

Juhtimise hindamisel keskendutakse suurele hulgale valdkondadele, mille hulka kuuluvad: i) pankade enesehindamisprotsessid; ii) strateegilise kava juhtorganipoolse järelevalve ja jälgimise määr; iii) strateegia elluviimise edendamiseks rakendatavad motivatsioonisüsteemid; iv) mil viisil on strateegia lõimitud igapäevatoösse; v) laenude käsitlemiseks panga eraldatud sisemiste ja väliste ressursside hulk; vi) tegevuskavade aluseks olevad strateegiad.

1.2.3.3 Kvantitatiivsed järelevalveootused õigeaegse eraldiste moodustamise suhtes

Viivislaenude suuniste lisa eelnõus on kirjeldatud järelevalveootusi seoses usaldatavusnõuetekohaste eraldiste taseme ja ajastusega ning seda kohaldatakse pangapõhiselt

Kooskõlas oma volitustega peab EKP riskide ennetavaks kõrvaldamiseks kohaldama ettevaatavat käsitusviisi. Pärast viivislaenude suuniste avaldamist ja tuginedes ka varasematele kogemustele, on EKP pangandusjärelevalve jätkanud tööd edasiste viivislaene käsitlevate meetmete kallal. 4. oktoobril 2017 avaldas ta avalikuks konsultatsiooniks viivislaenude suuniste lisa eelnõu. Lisa eesmärk on edendada tavasid eraldiste õigeaegsemaks moodustamiseks uute viivislaenude tarbeks, et vältida viivislaenude kuhjumist tulevikus. 8. detsembril 2017 lõppenud avaliku konsultatsiooni käigus laekus EKP pangandusjärelevalvele 458 üksikut märkust 36 osaliselt. See on väärtuslik tagasiside, mida hinnati põhjalikult dokumendi lõplikustamise käigus.

Järelevalveootused parandavad järelevalvetavade ühtlustamist ja tagavad võrdsed võimalused. Loomulikult hinnatakse ootusi iga üksikjuhtumi puhul eraldi. Sellest lähtuvalt on lisa kirjeldatud üldine järelevalveootus see, et tagamata laenud peavad olema kaetud 100% pärast kahe aasta möödumist laenu viivislaenuks liigitamist. Tagatud laenude puhul on vastav ajaraam seitse aastat. Et vältida liiga järsku üleminekut, on oluline valida nende järelevalveootuste täitmiseks piisavalt järkjärguline tee juba alates viivisnõudeks liigitamise hetkest.

Usaldatavusnõuetekohaste eraldiste taset hinnatakse tavapärase järelevalvealase dialoogi kontekstis. Lähtepunktina määrab järelevalveasutus kindlaks, kas panga raamatupidamislikud allahindlused katavad nõuetekohaselt eeldatava krediidiriski kahjumi. Seejärel võrreldakse raamatupidamislikke allahindlusi lisa eelnõus sätestatud järelevalveootustega.

Täpsemalt öeldes arutab EKP pankadega järelevalvealase dialoogi käigus kõrvalekaldeid usaldatavusnõuetekohaste eraldiste suhtes kehtestatud ootustest. Seejärel kaalub EKP iga üksiku panga kõrvalekaldumisi ja otsustab pärast põhjalikku analüüsi, mis võib hõlmata süvaanalüüsi, kohapealseid uurimisi või mõlemaid, kas mõne panga suhtes on vaja võtta konkreetne järelevalvemeede. Selles protsessis ei tehta midagi automaatselt. Erinevalt esimese samba eeskirjadest ei ole need järelevalveootused siduvad nõuded, mis toovad kaasa automaatsed meetmed.

1.2.3.4 Viivislaenude kohapealsed kontrollid

2017. aastal tehti 57 krediidiriskiga seotud kontrolli, millest kuut juhtis EKP ja 51 riiklikud pädevad asutused. Nende kontrollide peamine teema oli viivislaenude haldamine ja hindamine, mis leidis käsitlust 54s kohapealse kontrolli aruandes (kokku 57). Töö peamised aspektid olid viivislaenudega seotud strateegiate, põhimõtete ja menetluste hindamine (54 aruannet) ning kvantitatiivne mõjuhindang (37 aruannet).

Viivislaenudega seotud strateegiad, põhimõtted ja menetlused

Kasutades võrdlusalusena viivislaenude suuniseid, leiti viivislaenudega seotud strateegiates, põhimõtetes ja menetlustes järgmised olulisimad puudused.

Ehkki viivislaenude juhtimine on paranenud, valmistavad endiselt muret puudujäägid viivislaenude ja eriti makseraskuste tõttu restruktureeritud nõuete kajastamises

Viivislaenude strateegia ja juhtimine: selles valdkonnas täheldati suundumust aktiivsema viivislaenude haldamise poole. See tuleneb eeskätt pankade püüetest täita viivislaenude suunistes sätestatud järelevalveootusi. Sellest hoolimata tuuakse enamikus kohapealse kontrolli aruannetes esile asjaolu, et pankade juhtorganitele esitatav teave ei ole ikka veel piisavalt detailne. See mõjutab näiteks varajase hoiatuse riske ja pangagrupi eri üksustes tekkinud või teatud restruktureerimismudelite kohaldamisest tingitud riske.

Olemasolevate viivislaenudega seotud tähelepanekud puudutavad laenukahjumi katteks tehtud eraldiste asjakohasust ning piisavate tagatise väärtuskärbete ja allahindluse aegade kasutamist

Viivislaenude makseraskuste tõttu restruktureerimine: leiti, et enamikul pankadel puudusid tõhusad makseraskuste tõttu restruktureerimise põhimõtted nii laenude sellesse kategooriasse liigitamise kui ka sealt väljaarvamise hetkel. Kategooriasse liigitamisel ei ole täpselt määratletud kriteerium elujõuline vs. makseraskustest tulenev restruktureerimine ning teatavaid viivislaenude suunistes osutatud makseraskuste tõttu restruktureerimise meetmeid ei tunnustata (nt lisakrediidilimiidi andmine, lisatagatise nõudmine). Samal ajal ei kaasne sageli klassikaliste makseraskuste tõttu restruktureerimise meetmetega (intressimäära vähendamine, tähtaja pikendamine) finantsraskustes olevate klientide aruandluses viivislaenu staatus. Finantsraskuste kindlakstegemise reeglid on endiselt väga erinevad ja liiga piiravad eelkõige ebapiisavate andmete tõttu. Piisavalt ei jälgita makseraskuste tõttu restruktureerimise kategooriast väljumise kriteeriume, eriti seoses katseajal restruktureerimisega.

Viivislaenude kajastamine/liigitamine: enamik tähelepanekuid puudutas i) tõenäoliselt tasumata jätmise ebapiisavaid kriteeriume ennekõike seoses konkreetsete sektorite (laevandus, ärikinnisvara, nafta ja gaas) või rahastamismeetoditega (võimendusega rahastamine) ning ii) liigset tuginemist üksnes neile kaitsemeetmete kriteeriumidele, mis on kapitalinõuete määruuses sõnaselgelt nimetatud.

Viivislaenudega seotud eraldiste moodustamine ja tagatiste hindamine: ehkki eraldiste moodustamise protsesse toetavad üha enam IT-vahendid ja täpsemad põhimõtted, on peamised parandamist vajavad valdkonnad ebarealistlik tagatiste hindamine (mõnikord indekseeritakse need ümberhindamise asemel ülespoole), ülemäära optimistlikud tagatiste väärtuskärped ja sissenõudmise ajad. Peale selle

käsitlevad mõned pangad kogunenud, ent tasumata intresse ikka veel ebasobival viisil.

Viivislaenude andmete terviklikkus: selle valdkonna arvukate tähelepanekute seas on riskiandmete koondamisprotsesside puudumine andmete kohta, mis on vajalikud finantsraskuste avastamiseks (nt kasumiaruannete, amortisatsioonieelse ärikasumi, võla teenindamise kattekordaja andmed). Peale selle hinnatakse sageli vägagi valesti põhiparameetreid (nt tagatiste väärtuskärped, allahindluse ajad ja paranemismäärad) ning paljudel juhtudel puuduvad selgelt määratletud mahakandmiskriteeriumid (nt väljendatuna makseviivituses oldud ajana).

Kvantitatiivne hindamine

Kontrollide järel on nõutud märkimisväärseid kvantitatiivseid kohandusi enamasti eraldiste puudujääkide kõrvaldamiseks

Peale tavapärase põhimõtete ja menetluste hindamise vaatasid kohapealse kontrolli meeskonnad läbi suure hulga krediitditoimikuid. Mõnikord kasutati teatud laenuportfelli osade hindamiseks statistilisi meetodeid, et kontrollida, kas eraldiste tase vastab piisaval määral usaldatavusnõuetele (riiklikesse õigusaktidesse ülevõetud kapitalinõuete määruse artikkel 24 ja kapitalinõuete direktiivi artikkel 74) ning rahvusvahelistele raamatupidamisstandarditele (eeskätt IAS 39-le ja IAS 8-le). Ehkki nendest läbivaatamistest suurema osa tulemusel ei tehtud märkimisväärseid muudatusi või tehti laias laastus jõukohaseid kohandusi, tehti mõne kohapealse kontrolli käigus kindlaks mõned väga oluliste kvantitatiivsete puudujääkide juhtumid, mille suhtes kohaldati individuaalseid järelevalvemeetmeid.

1.2.3.5

EKP kvartalipõhine andmete kogumine suure viivislaenude osakaaluga pankade kohta

Suure viivislaenude osakaaluga oluliste krediitiasutuste kohta hakati koguma kord kvartalis lisaandmeid

2016. aasta septembris kiitis EKP järelevalvenõukogu heaks viivislaenuandmete kvartalipõhise kogumise oluliste krediitiasutuste kohta, millel on märkimisväärne hulk viivislaene (nn suure viivislaenude osakaaluga pangad).¹¹ Selle eesmärk on täiendada teavet, mida järelevalveasutused koguvad ühtlustatud aruandlusraamistiku alusel (järelevalvelist aruandlust käsitlevad EBA rakenduslikud tehnilised standardid) detailsemate lisaandmetega. Neid andmeid on vaja suure viivislaenude osakaaluga pankade viivislaenudega seotud riskide tõhusaks jälgimiseks.

EKP aruandlusvormid, mida kasutati 2017. aasta aruandlusküklis¹², täiendavad olemasolevaid viivisnõuete ja makseraskuste tõttu restruktureeritud nõuete FINREPi vorme. Muu hulgas sisaldavad need viivislaenude jaotust viivislaenuks käsitlemise aja järgi, aga ka teavet tagatiste (k.a sundtäitmisel olevad varad), viivislaenude

¹¹ Nagu kirjeldatud viivislaenude suunistes, mõistab EKP pangandusjärelevalve suure viivislaenude osakaaluga panga all „panka, kelle viivislaenude osakaal on märkimisväärselt suurem kui Euroopa Liidu keskmine”.

¹² Kvartaliaruandlus 31. detsembrist 2016 kuni 31. detsembrini 2017.

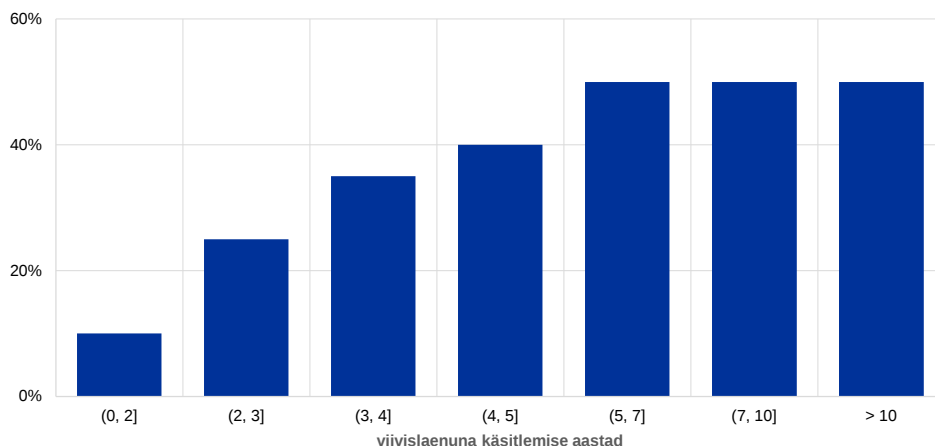
sisse- ja väljavoolu ning restruktureerimise / makseraskuste tõttu restruktureerimise andmete kohta.

Ühised järelevalverühmad võrdlevad kvartalipõhise kogumise tulemusel saadud andmeid ning kasutavad neid sisendina pankade viivislaenude haldamisega seotud strateegiate, menetluste ja organisatsiooniliste aspektide hindamisel. Alltoodud diagrammil on esitatud viivisnõuded, mille suhtes oli 2017. aasta juuni lõpu seisuga algatatud kohtuasi, protsendina suure viivislaenude osakaaluga pankade aruandevalimist.

Diagramm 5

Nende viivislaenude osakaal, mille suhtes on algatatud kohtuasi; järjestatud viivislaenuna käsitlemise aastate järgi

(protsentides)

Allikas: EKP.

Märkused. Diagramm põhineb suure viivislaenu osakaaluga pankade valimil, mille viivislaenu moodustavad ligikaudu 50% kõigi oluliste krediidiasutuste viivislaenu kogumahust. Andmed on ümardatud.

Nimetatud andmekogumises osalevaid panku on teavitatud asjaomastest nõuetest neile saadetud järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi käsitlevas kirjas.¹³

Tuginedes 2017. aasta aruandlutsükli jooksul saadud kogemustele, on EKP muutnud ja sujundanud kvartalipõhiseks andmekogumiseks kasutatavaid vorme ning saatnud aruandvatele asutustele nõuete ajakohastatud versiooni, mida hakatakse kohaldama alates 31. märtsist 2018.

EKP ja EBA arutavad praegu võimalust nende viivislaenuvormide kaasamiseks ühtlustatud aruandlusraamistikku.

¹³ Viivislaenuandmete kvartalipõhise kogumise õiguslik alus on ühtse järelevalvemehhanismi määramise artikkel 10 ja ühtse järelevalvemehhanismi raammääruse artikkel 141. EKP-l on õigus nõuda osalevates liikmesriikides asutatud krediidiasutustelt kogu teavet, mis on vajalik usaldatavusjärelevalvega seotud ülesannete täitmiseks, sealhulgas korrapärase ajavahemike tagant ja kindlaksmääratud kujul esitatav teave järelevalve eesmärkidel. EKP kasutas neid volitusi maksimaalse ühtlustamise põhimõtte piires, mille poole püüdleb EBA rakenduslikes tehnilistes standardites. Selline käsitusviis tagab EKP-le paindlikkuse, mis on vajalik andmete saamiseks pankadelt, et täita oma järelevalveülesandeid ja kohendada/ajakohastada korrapäraselt andmete esitamise nõudeid, kui neid andmeid ei koguta EBA rakenduslike tehniliste standardite alusel.

1.2.4 Väljavaade ja järgmised sammud

Endiselt on EKP pangandusjärelevalve peamisi järelevalveprioriteete teha edasisi jõupingutusi viivislaenude probleemi lahendamiseks olulistes krediitiasutustes. Ühised järelevalverühmad jätkavad tihedat suhtlemist suure viivislaenude osakaaluga pankadega, keskendudes eelkõige nende viivislaenude lahendamise strateegiatele. Neid strateegiaid tuleb tähelepanelikult jälgida ja vähemalt kord aastas ajakohastada.

Viivislaenude suuniste lõplik lisa avaldati 15. märtsil 2018. Et aga lisas keskendutakse uutele viivislaenudele, algavad nendega seotud järelevalvetegused olulistes krediitiasutustes alles vähehaaval edaspidi.

Võttes arvesse, et paljud sidusrühmad peavad viivislaenude probleemiga seoses midagi ette võtma, teeb EKP pangandusjärelevalve ka edaspidi tihedat koostööd teiste Euroopa ja riiklike sidusrühmadega, et kõrvaldada allesjäänud probleemid viivislaenudega seotud raamistikus, nagu on kirjeldatud juunis 2017 avaldatud viivislaenude ülevaate aruandes.

1.3 Temaatiliste analüüsidega seotud töö

1.3.1 Ärimudelid ja kasumlikkuse hoovad

2016. aastal algatas Euroopa pangandusjärelevalve temaatilise analüüsi enamiku oluliste krediitiasutuste ärimodelite ja kasumlikkuse hoobade süvahindamiseks. Temaatiline analüüs viiakse lõpule 2018. aastal.

Pankade ärimodelite ja kasumlikkuse hoobade hindamine on Euroopa pangandusjärelevalve peamisi prioriteete. Kasumlikud pangad suudavad suurendada kapitali orgaaniliselt ja koguda nii piisavaid puhvreid, säilitades samal ajal mõistliku riskivalmiduse ja andes laenu reaalmajandusele. Seevastu pangad, kellel on jätkusuutliku kasumlikkuse saavutamise raskusi, võivad tegutseda riskantsemalt.

Kasumlikkusele avalduv surve lähtub mitmest allikast

Praeguses keskkonnas survestavad euroala pankade kasumlikkust madalad intressimäärad ja jätkuvalt suured väärtuse languse vood mõnes riigis ja sektoris. Peale selle ohustavad seda ka struktuursed tegurid, nagu mõne turu ülemäärane tootmisvõimsus, tihedam pangandussektoriväline konkurents, klientide kasvav nõudlus digitaalteenuste järele ja vajadus kohaneda uute regulatiivsete nõuetega.

Temaatilise analüüsi esimene aasta oli ettevalmistav etapp: töötati välja vahendid ja suunised ühistele järelevalverühmadele

Temaatilise analüüsi käigus käsitleb pankade kasumlikkuse hoobasid nii ettevõtte tasandil kui ka ärimodelite kaupa. Seeläbi on analüüsil mitu eesmärki. Selle käigus hinnatakse pankade suutlikkust vähendada oma ärimodelite nõrku kohti, aga jälgitakse ka seda, kuidas vähene kasumlikkus mõjutab pankade käitumist. See täiendab ka horisontaalset analüüsi eelkõige sellega, et koondab ühiste järelevalverühmade saadud teadmised ja ühtlustab nende rakendamist pankades.

Temaatilise analüüsi esimesel aastal loodi vajalikud analüüsivahendid ja töötati välja põhjalikud suunised ühiste järelevalverühmade toetamiseks nende analüüsitöös.

2017. aasta esimeses kvartalis kogus EKP andmeid pankade prognoositud kasumi ja kahjumi ning nende aluseks olnud eelduste kohta. Kokkuvõttes eeldavad pangad kahe järgmise aasta jooksul kasumlikkuse sammsammulist paranemist tugeva laenukasvu ja väiksema väärtuse languse toel, samal ajal kui netointressimarginaalid jäävad endiselt surve alla.

Temaatilise analüüsi teisel aastal hindasid ühised järelevalverühmad oma pankade ärimudeleid ja kasumlikkuse hoobasid

2017. aasta teises ja kolmandas kvartalis nihkus temaatilise analüüsi keskpunkt konkreetsete pankade hindamisele, mille viisid ellu ühised järelevalverühmad. Rühmad suhtlesid pankadega otse, et uurida nende ärimudelite ja kasumlikkuse hoobade kõiki tahke. Vaatluse all olid aspektid alates pankade põhivõimekusest toota tulu ning lõpetades nende suutlikkusega mõista ja juhtida oma tegevust ning rakendada ellu valitud strateegiaid.

Ühiste järelevalverühmade tähelepanekud ühendatakse EKP mikrotasandi usaldatavusjärelevalve IV peadirektoraadi analüüsitulemustega, tuginedes sisemistele ja välistele andmeallikatele. See hõlmab kõige kasumlikumate pankade põhjalikku analüüsi, et mõista nende tulemuste taga olevaid tegureid ja teha kindlaks, kas need on jätkusuutlikud. Pankade strateegiad väikese kasumlikkuse lahendamiseks on vägagi erinevad: nende hulka kuuluvad netointressitulu kasvatamise strateegiad, teenus- ja vahendustasudega seotud ärisuuna laiendamine, kulude kokkuhoid ja digiteerimine.

Järelevalvealase dialoogi käigus juhiti pankade tähelepanu puudujääkidele krediidasutuste sisemises kasumlikkuse juhtimise struktuuris, aga ka äriplaanidega seotud probleemidele, nagu ülemäärane riskide võtmine. Puudujääkide kindlakstegemise tulemusel koostatakse asjaomastele pankadele ka riskimaanduskavad, mis tehakse teatavaks 2018. aasta alguses.

Lõpuks kasutatakse temaatilise analüüsi tulemusi sisendina 2018. aasta järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessis (SREP) ning nendest lähtuvalt võidakse teha kohapealseid kontrole, aga ka nende valdkondade süvaanalüüsi, kus täheldati pimealasid. Samuti võimaldavad analüüsid kõrvutada pankade toimimisviise võrreldavate krediidasutuste omadega.

1.3.2

IFRS 9 mõju eraldiste moodustamisele

IFRS 9 eesmärk on tagada asjakohasemad ja õigeaegsemad eraldiste moodustamise tavad

Jaanuaris 2018 jõustunud uue rahvusvahelise finantsaruandlusstandardi „Finantsinstrumendid“ (IFRS 9) eesmärk on käsitleda finantskriisist saadud õppetunde ehk seda, et tekkinud kahju arvestamise mudeli alusel moodustatud eraldised osutusid sageli liiga vähesteks ja liiga hilisteks. Sellest lähtuvalt kujundati IFRS 9 nii, et see tagaks asjakohasema ja õigeaegsema eraldiste moodustamise, võttes kasutusele eeldatava krediidikahju mudeli, milles kasutatakse ka tulevikku vaatavat informatsiooni.

Standardiga IFRS 9 kehtestatud uued elemendid kujutavad endast suurt muudatust finantsinstrumentide arvestuskorras, jättes rohkem ruumi äranägemisele standardi rakendamisel ja hilisemal kohaldamisel. Võttes arvesse, et usaldatavusnõuetekohased kapitalinõuded arvutatakse raamatupidamislike näitajate alusel, olid ühtse järelevalvemehhanismi järelevalveprioriteetideks 2016. ja 2017. aastal i) hinnata, kuivõrd valmis on olulised ja vähem olulised krediidasutused IFRS 9 kasutuselevõtmiseks, ii) hinnata standardi võimalikku mõju krediidasutuste eraldiste moodustamisele ning iii) edendada uue standardi järjepidevat kohaldamist. Hindamine põhines peamiselt rahvusvahelisel tasandil parimateks peetavatel tavadel, mis on sätestatud Baseli pangajärelevalvekomitee ja Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA) avaldatud suunistes. Selle järelevalveülesande täitmisel tegi EKP tihedat koostööd riiklike pädevate asutustega, EBA ja Baseli pangajärelevalve komiteega. See koostöö jätkub kõigi 2018. aastaks kavandatud järeltegevuste jooksul.

IFRS 9 võimalikku negatiivset mõju pankade regulatiivsele kapitalile tasandab üleminekuperiood

Seoses mõjuga usaldatavusnõuetekohastele näitajatele on oluline märkida, et ELi kaasseadusandjad on vastu võtnud üleminekumeetmed. Nende meetmete eesmärk on tasandada IFRS 9 võimalikku negatiivset mõju pankade regulatiivsele kapitalile. Meetmed rakendati Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2017/2395¹⁴, mis avaldati Euroopa Liidu Teatajas 27. detsembril 2017.

Aruanne temaatilise analüüsi tulemuste kohta on avaldatud EKP pangandusjärelevalve veebisaidil. Selles on esitatud peamiste kvalitatiivsete ja kvantitatiivsete tulemuste kokkuvõtte oluliste ja vähem oluliste krediidasutuste kohta. Kvalitatiivsete tulemuste üldine järeldus on see, et mõnes krediidasutuses on IFRS 9 kvaliteetseks rakendamiseks veel palju ära teha. Üldiselt on järelevalveasutused täheldanud, et suurimad olulised krediidasutused on oma ettevalmistustes uue standardi kasutuselevõtuks kaugemale jõudnud kui väiksemad olulised krediidasutused. Oluliste krediidasutuste jaoks on IFRS 9 kõige raskem aspekt väärtuse languse mõõtmine, sest see eeldab krediidasutustelt nende siseprotsesside ja -süsteemide märkimisväärset muutmist. Vähem oluliste krediidasutuste jaoks on raskeimad aspektid eeldatava krediidikahju modelleerimine ja andmete kättesaadavus. Temaatilisest analüüsist selgub, et valdav osa krediidasutusi töötab intensiivselt IFRS 9 rakendamise nimel.

IFRS 9 rakendamise lõplik keskmine negatiivne mõju esimese taseme põhiomavahendite suhtarvule on hinnanguliselt 40 baaspunkti

Kvantitatiivsest vaatepunktist näitab aruanne, et IFRS 9 rakendamise lõplik keskmine negatiivne mõju regulatiivsele esimese taseme põhiomavahendite suhtarvule on hinnanguliselt 40 baaspunkti. See tulemus põhineb tabelil, mis on saadud IFRS 9 rakendamisel kaugemale jõudnud olulistelt krediidasutustelt, kelle andmed on seega kõige usaldusväärsemad. Vähem oluliste krediidasutuste puhul on lõplik keskmine negatiivne mõju nende regulatiivsele esimese taseme põhiomavahendite suhtarvule hinnanguliselt 59 baaspunkti. Võttes arvesse üleminekukorda, on IFRS 9 keskmine negatiivne mõju esimese taseme

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2017/2395, 12. detsember 2017, millega muudetakse määrust (EL) nr 575/2013 seoses üleminekukorraga, et leevendada rahvusvahelise finantsaruandlusstandardi (IFRS) 9 kasutuselevõtu mõju omavahenditele ja seoses üleminekukorraga, mis käsitleb riskide kontsentreerumise sätete kohaldamist üksikõik millise liikmesriigi omavääringus nomineeritud teatavatele avaliku sektori suhtes võetavatele riskipositsioonidele (ELT L 345, 27.12.2017, lk 27).

põhiomavahendite suhtarvule üleminekukuupäeval oluliste krediidasutuste puhul eelduste kohaselt ligikaudu 10 baaspunkti ja vähem oluliste krediidasutuste puhul 25 baaspunkti.¹⁵

Oluliste krediidasutuste temaatilise analüüsi esimene etapp viidi läbi nendes krediidasutustes, kes olid 2017. aasta esimeses kvartalis hindamiseks valmis. Kus vaja, teavitati asjaomaseid krediidasutusi tähelepanekutest ja vajadusest võtta parandusmeetmeid; ühised järelevalverühmad tegelevad lahendamist vajavate probleemidega 2018. aasta jooksul. Krediidasutustele, kes ei olnud hindamiseks täielikult valmis, saadeti 2017. aasta esimeses kvartalis hoiatuskiri ja ühised järelevalverühmad viisid nende hindamise läbi 30. novembriks 2017. Vähem oluliste krediidasutuste valimi valmisoleku kohta tehti horisontaalne hindamine. EKP ja riiklikud pädevad asutused plaanivad vähem oluliste krediidasutuste hindamise IFRS 9 rakendamisega seoses lõpetada 2018. aastal.

1.3.3 Riskiandmete koondamine ja aruandlus

Riskiandmete koondamise ja aruandluse temaatiline analüüs oli üks ühtse järelevalvemehhanismi 2016. ja 2017. aasta järelevalveprioriteetidest

Pankade usaldusväärne riskijuhtimine põhineb ettevõtteülestest andmetest kvaliteedil, riskiandmete tõhusal koondamisel ja riskiaruandlustavadel. Finantskriisi oluline õppetund oli aga see, et mõned pangad ei suutnud riskipositsioone täielikult kindlaks teha, sest neil puudus asjakohane riskiteave ja nende riskiandmete koondamise tavad olid nõrgad. Nende pankade võime võtta vastu õigeaegseid otsuseid oli tõsiselt kannatada saanud ja sellel olid laiaulatuslikud tagajärjed nii pankadele endile kui ka kogu finantssektorile.

Sellest lähtuvalt oli riskiandmete koondamise ja aruandluse temaatiline analüüs üks ühtse järelevalvemehhanismi 2016. ja 2017. aasta järelevalveprioriteetidest.

Temaatilise analüüsiga tehti algust 2016. aastal ning see hõlmas 25 olulist krediidasutust. Selle viisid läbi asjaomased ühised järelevalverühmad, keda toetas keskne tööühm, kuhu kuulusid EKP ja riiklike pädevate asutuste töötajad. Riiklikud pädevad asutused andsid tegevusjuhiseid ja tagasid nende järjepideva kohaldamise kogu valimis. Analüüs tehti kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega, võttes arvesse vaatlusaluste pankade suurust, ärimudeleid ja keerukust.

Analüüsi tulemused tehti pankadele teatavaks ja nõuded võtta parandusmeetmeid esitati 2017. aasta teises kvartalis

Tulemustest selgub, et BCBS 239 põhimõtete rakendamise olukord vaatlusalustes olulistes krediidasutustes on endiselt suurel määral mitterahuldav. Analüüsi tulemused tehti valimisse kuuluvatele pankadele teatavaks individuaalse järelevalvealase dialoogi käigus. Nõuded võtta parandusmeetmeid lisati lõplikesse järeelmeetmena koostatud kirjadesse, mille EKP saatis 2017. aasta teises kvartalis. Eelkõige olid need nõuded mõeldud pankadele, kus täheldati märkimisväärseid puudusi, millel võib olla suur mõju nende riskiprofiilile.

¹⁵ Selle mõju arvutamisel võeti arvesse, et esimesel päeval kantakse 95% eeldatavast krediidikahjust tulenevast mõjust tagasi esimese taseme põhiomavahenditesse. Liigitamisest ja mõõtmisest tingitud mõju suhtes üleminekumeetmeid ei kohaldata.

Sellest lähtuvalt paluti pankadel esitada ka selged, täpsed ja üksikasjalikud tegevuskavad. Keskne töörühm, keda toetasid ühised järelevalverühmad, hindasid neid tegevuskavasid, et tagada horisontaalne järjepidevus.

Keskse töörühma väljatöötatud metoodika täiendab järelevalvealase hindamise riskiandmete koondamist ja aruandlust puudutavat metoodikat. Üldisemas plaanis kasutatakse analüüsi peamisi tulemusi kõigi oluliste krediidasutuste andmete koondamise ja aruandluse võimekuse hindamises, mida tehakse osana järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessist.

Analüüsis lähtuti Baseli pangajärelevalve komitee välja antud riskiandmete tõhusat koondamist ja aruandlust käsitlevatest põhimõtetest¹⁶. Kuna EKP jälgib krediidasutuste riskiandmete koondamise ja aruandluse võimekuse paranemist, teavitab ja hoiab ta korrapäraselt kursis Baseli pangajärelevalve komitee riskiandmete võrgustikku olulistest järeldest.

1.3.4 Tegevuse edasiandmine

Viimase kümne aasta jooksul ei ole tehnoloogia areng muutnud üksnes klientide ootusi pangandusteenustele, vaid ka seda, kuidas pangad töötavad ja teenuseid osutavad. Eriti pilvandmetöötamise tekkimisel on olnud märkimisväärne mõju sellele, kuidas pangad oma äritegevuse korraldavad, st mida nad teevad n-ö majas sees nagu varem ja mis tegevused nad välistele teenuseosutajatele edasi annavad.¹⁷ Need muutused pakuvad pankadele uusi äri võimalusi ning hõlpsat juurdepääsu teenustele ja eksperditeadmistele väljaspool tavapärasest pangandusvaldkonda. Samas kaasneb nende võimalustega ka seotud riskide haldamise vajadus. Mõistagi on see miski, millele Euroopa pangandusjärelevalve pöörab suurt tähelepanu. Üks oht on see, et tegevuse edasiandmise tõttu võivad euroala pangad muutuda pelgalt varifirmadeks või võivad tekkida takistused pankade tõhusaks järelevalveks näiteks Brexiti ja pankade võimaliku ümberasumise tõttu Ühendkuningriigist euroalale.

EKPd teavitatakse tegevuse edasiandmise korrast, kui asjaomase protseduuri näeb ette riiklik raamistik. Üldisemas plaanis kuulub tegevuse edasiandmise korra asjakohasuse kindlaksmääramine krediidasutuse riskiprofiili hindamise juurde. Viimane hõlmab ka järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi raames hinnatavat riskijuhtimiskorda¹⁸. Sellest lähtuvalt oli tegevuse edasiandmine üks ühtse järelevalvemehhanismi 2017. aasta prioriteetidest ning alustati pankade tegevuse edasiandmise juhtimise ja tavade sihipärase temaatilise analüüsiga. Analüüsi eesmärk on teada saada, missuguseid põhimõtteid, strateegiaid ja juhtimiskorda pangad kasutavad, kui nad tegelevad tegevuse edasiandmisest tulenevate riskidega, ning kuidas nad neid riske hindavad ja jälgivad.

Tegevuse edasiandmine oli üks ühtse järelevalvemehhanismi 2017. aasta prioriteetidest ning alustati pankade tegevuse edasiandmise juhtimise ja tavade sihipärase temaatilise analüüsiga

¹⁶ Vt „Principles for effective risk data aggregation and risk reporting”, BCBS, jaanuar 2013.

¹⁷ EBA on seda märganud ja avaldas hiljuti soovitus, mis käsitleb tegevuse edasiandmist pilveteenuse pakujatele („Draft Recommendation on outsourcing to Cloud Service”).

¹⁸ Vt „Ühtse järelevalvemehhanismi järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi (SREP) metoodika”.

Temaatilise analüüsi käigus kogus horisontaalne meeskond koostöös asjaomaste ühiste järelevalverühmadega teavet selle kohta, kuidas olulistest pankadest koosnev esinduslik valim haldab edasiantud tegevustega kaasnevaid riske. Analüüsist selgus, et praeguses raamistikus on pankade tegevuse edasiandmise käsitusviisides nii juhtimise kui ka jälgimise seisukohast suured erinevused. Samuti juhiti tähelepanu pankade ebakindlusele seoses tegevuse edasiandmise kindlakstegemise ja tegevuse edasiandmise olulisusega. Peale selle selgitas meeskond välja parimad tavad ja leidis, et täpsemad suunised pankadele selle kohta, kuidas hallata edasiantud tegevusi, ei ole vajalikud üksnes järelevalve vaatepunktist, vaid neid sooviksid ka pangad ise.

Tegevuse edasiandmisega seotud muutused mõjutavad pangandussektorit kogu maailmas. Samas käsitletakse neid isegi Euroopa pangandusjärelevalvega hõlmatud riikide õigusraamistikes väga erineval viisil

Temaatiline analüüs hõlmas ka tegevuse edasiandmise olukorra – sh menetluslike aspektide (nt teated ja heakskiidud) – väljaselgitamist ja hindamist euroalal. Riiklike õigusraamistike võrdlus kinnitas, et olukord on väga erinev. Ehkki ühtse järelevalvemehhanismi riigid on ühes või teises vormis üle võtnud Euroopa Pangandusjärelevalve Komitee tegevuse edasiandmise suunised¹⁹, erinevad neist tulenevad õigusaktide sätted suuresti oma ranguse ja üksikasjalikkuse poolest. Et pilt oleks täielik ja kajastatud oleks paljude oluliste krediidiasutuste rahvusvaheline iseloom, vahetas EKP järelevalvepõhimõtete teemal ka arvamusi mitme euroalavälise järelevalveasutusega. Ta püüdis paremini mõista nende järelevalveasutuste ootusi seoses edasiantud tegevuste juhtimisega ja sellest lähtuvalt luua võrdsed võimalused rahvusvahelisel tasandil.

Analüüs näitab selgelt, et järelevalveootusi pankade tegevuse edasiandmise korra suhtes on vaja veelgi täpsustada. See annaks pankadele suurema selguse ja aitaks samal ajal ühtlustada tegevuse edasiandmise järelevalvepõhimõtteid. See töö algatatakse tihedas koostöös riiklike pädevate asutuste ja EBAGA.

1.4

Kohapealne järelevalve

2017. aastaks kinnitati kokku 157 kontrolli

Kohapealsete kontrollide kolmas tsükkel oli osa 2017. aasta järelevalvealasest kontrolliprogrammist. 2017. aastaks kinnitati kokku 157 kontrolli (võrreldes 185 kontrolliga 2016. aastal). Kavandatud kohapealsete kontrollide arvu vähenemine võrreldes 2016. aastaga tulenes sisemudelite sihipärase läbivaatamise tähtsamale kohale seadmisest ning sellest, et kohapealsed kontrollid, eriti krediidiriskiga seotud kontrollid muutusid keerukamaks ja aeganõudvamaks.²⁰

Seisuga 31. detsember 2017 olid algatatud kõik peale ühe kavandatud kohapealsetest kontrollidest (156 kontrolli 157st). Neist 64 viidi lõpule 2017. aastal ja kontrolli läbinud krediidiasutustele saadeti lõplikud aruanded. 2017. aastal lõpetatud kohapealsete kontrollide üldarv sisaldab ka 98 kontrolli, mis tehti 2016. aasta järelevalvealase kontrolliprogrammi raames ning mis algasid 2016. aastal ja lõpetati

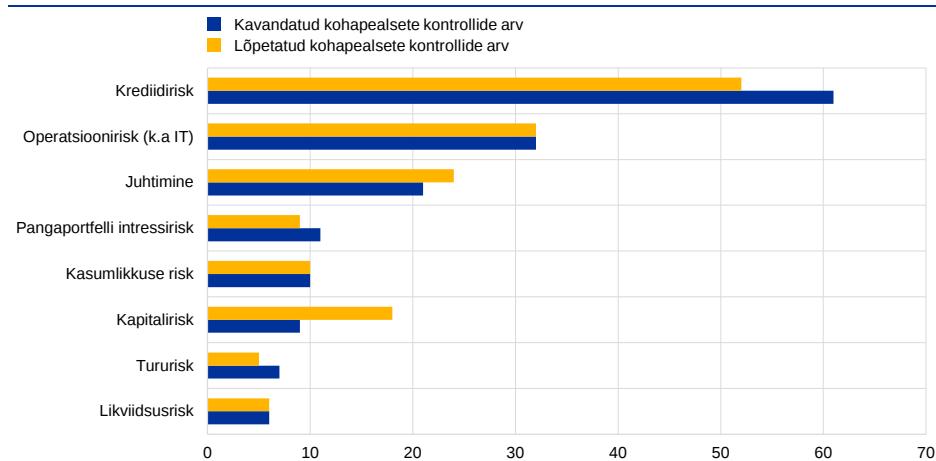
¹⁹ Euroopa Pangandusjärelevalve Komitee 14. detsembri 2006. aasta tegevuse edasiandmise suunised.

²⁰ Krediidiriskiga seotud kontrollide osakaal kasvas 2017. aastal 2016. aastaga võrreldes kaheksa protsendipunkti ja üha enam taotletakse krediiditoimikute läbivaatamist, mis on üpris ajamahukas. Krediidiriskiga seotud kontrollide kohapealse töö keskmine kestus on üldisest keskmisest kolmandiku võrra pikem.

2017. aastal, aga ka 18 kohapealset kontrolli, mis tehti väljaspool ühtse järelevalvemehhanismi riike.

Diagramm 6

2017. aasta kohapealsed kontrollid: jaotus riskiliikide kaupa

Märkus. 2017. aastal lõpetati nii 2016. kui ka 2017. aasta järelevalvealase kontrolliprogrammi raames tehtud kontrollid. See selgitab, miks 2017. aastal lõpetati rohkem kapitaliga seotud kontrolle, kui oli kaasatud 2017. aasta järelevalvealasesse kontrolliprogrammi.

Kohapealsed kontrollid kavandatakse ja mehitatakse tihedas koostöös riiklike pädevate asutustega, kes tagavad endiselt enamiku missioonijuhtidest ja kontrollirühma liikmetest. Seisuga 31. detsember 2017 olid 90% kontrollidest juhtinud riiklikud pädevad asutused. Kontrollid olid keskendunud peamiselt pangagruppidele, mille peakontorid asuvad nende riiklike pädevate asutuste riikides. Ülejäänud 10% kontrollidest juhtis EKP tsentraliseeritud kohapealsete kontrollide osakond.

2017. aastal võttis Euroopa pangandusjärelevalve kasutusele täielikult väljaarendatud süsteemiülese käsitusviisi eesmärgiga suurendada järgnevatel aastatel piiriüleste ja segarühmade tehtud kontrollide arvu. Selleks võeti kasutusele sega-/piiriülese rühma täpsem määratlus ja EKP järelevalvenõukogu töötas välja tegevuskava. Rühma peetakse piiriüleseks, kui missioonijuht ja vähemalt üks rühmaliige ei ole pärit asjaomasest päritoluriigi/asukohariigi pädevast asutusest. Rühma peetakse segarühmaks, kui missioonijuht on pärit asjaomasest päritoluriigi/asukohariigi pädevast asutusest ja vähemalt kaks rühmaliiget ei ole pärit asjaomasest päritoluriigi/asukohariigi pädevast asutusest.

Selle uue määratluse kohaselt tegid sega-/piiriülesed rühmad 29 kohapealset kontrolli 157st 2017. aastaks kavandatud kontrollist (18,5%), mis on veidi vähem kui 2016. aastal. Uue tegevuskava rakendamise tulemusel pöördub see suundumus eeldatavasti vastupidiseks: 2018. aastal teevad 25% kavandatud kohapealsetest kontrollidest sega-/piiriülesed rühmad.

2017. aastal võttis Euroopa pangandusjärelevalve kasutusele süsteemiülese käsitusviisi, et suurendada järgnevatel aastatel piiriüleste ja segarühmade tehtud kontrollide arvu

Tabel 2

Kontrollide mehitamine: riiklikud pädevad asutused vs. EKP

	Piiriülesed ja segarühmad	
	Kohapealsete kontrollide arv 2016. aastal	Kohapealsete kontrollide arv 2017. aastal
EKP tsentraliseeritud kohapealsete kontrollide osakond + riiklik pädev asutus	18	16
Piiriülesed rühmad	6	6
Segarühmad	8	7
Kokku	32	29

Pärast enam kui kaheaastast kogemust otsustas EKP järelevalvenõukogu muuta algusest lõpuni²¹ kohapealsete kontrollide protsessi. Nende muudatustega sooviti parandada kontrollide üldist kvaliteeti ja kiirust ning vastutust nende eest. Nüüd on pankadel võimalus kontrolli käigus tehtud tähelepanekuid kontrolliaruande lisas kirjalikult kommenteerida. See ajakohastatud protsess võimaldab täielikku läbipaistvust ja tagab, et asjaomane ühine järelevalverühm saab kontrolli järelmeetmeid ette valmistades panga märkused arvesse võtta.

Juulis 2017 avaldas EKP avalikuks konsultatsiooniks kohapealsete kontrollide ja sisemudelitega seotud uurimiste juhendi

Juulis 2017 avaldas EKP avalikuks konsultatsiooniks kohapealsete kontrollide ja sisemudelitega seotud uurimiste juhendi. Juhendi eesmärk on selgitada, kuidas EKP pangandusjärelevalve teeb kohapealseid kontrole, ja olla kontrollitavatele pankadele kasulikuks teatmedokumendiks. Juhendi eelnõu on praegu läbivaatamisel ning see avaldatakse pärast EKP järelevalvenõukogu heakskiitu ja EKP nõukogu vastuväidete mitteesitamise menetlust.

2018. aastal ühitatakse mitme praktiliselt samasid teemasid käsitleva kontrolli ajastus ja ulatus. See võimaldab missioonijuhtidel ja EKP jälgimismeeskondadel pidada aktiivsemaid arutelusid. Eesmärk on veelgi tõhustada kontrole ja käsitusviisi järjepidevust.

Kohapealsete kontrollide peamised tähelepanekud

Järgnev analüüs hõlmab kaheksat riskikategooriat ja 137 kontrolli, mille kohta anti vahemikus 1. jaanuar 2017 kuni 31. oktoober 2017 välja kohapealse kontrolli aruanne.

Krediidirisk

Üle poole krediidiriskiga seotud kontrollidest keskendus eranditult krediidiriski juhtimise protsessi kvalitatiivsetele aspektidele. Ülejäänud 45% võttis sihikule varade kvaliteedi: krediititoimikute läbivaatamise tulemusel selgus üle 10 miljardi euro

²¹ Alates missioonijuhi määramisest kuni pangale järelmeetmena koostatud kirja saatmiseni.

suurune finantsmõju. Kõige olulisemate tähelepanekute üksikasjad on toodud allpool.

- **Võlgnike ebasobiv liigitamine:** puudujäägid makseviivituse või viisinõuete määratluses ja/või kindlakstegemises, puudulikud protsessid suure riskiga laenuvõtjate jälgimiseks (varajase hoiatuse süsteem, makseraskuste tõttu restruktureerimise kindlakstegemine, sisereitingud). Seetõttu on vajalikud lisaeraldised.
- **Eraldiste vale arvutamine:** tagatiste väärtuskärped, sissenõudmiseni jäänud aeg, paranemismäärad, rahavoogude hinnangud ja kollektiivse eraldiste moodustamise parameetrid.
- **Puudulikud laenuandmisprotsessid:** ebapiisav laenuvõtja analüüs, kindlakstegemata erandid panga delegeerimis-/limiidisüsteemis.
- **Juhtimisprobleemid:** puudujäägid sisekontrolli nn kolme kaitseliini mudelis, nt nõrk teine kaitseliin: puudulik riskihaldusfunktsioon, juhatuse või tippjuhtkonna kaasamatus, siseauditi funktsioonide ebapiisavad volitused, otsuste tegemise protsessi ületsentraliseerimine.
- **Regulatiivsed suhtarvud:** riskiga kaalutud varade vale arvutamine, suuri riskipositsioone käsitlevate õigusnormide rikkumine.

Juhtimisrisk

Sisejuhtimise ja riskijuhtimisega seotud kohapealsete kontrollide käigus kõige sagedamini käsitletud teemad olid organisatsiooniline ülesehitus, juhtorgani rollid ja vastutus ning siseauditi funktsioon. Sageli täheldati suuri puudujääke järgmistes valdkondades.

- **Organisatsiooniline ülesehitus:** puudujäägid sisekontrolli raamistik, ebasobivad/ebaselged aruandlusahelad, grupisisene koordineerimatus.
- **Juhtorgani rollid ja vastutus:** huvide konflikt, strateegiliste lähenemisviiside ebapiisav määratlus/ajakohastamine, puudujäägid volituste delegeerimises.
- **Siseauditi funktsioon:** ebapiisav audititegevus ja järelmeetmed.
- **Vastavuskontrolli funktsioon:** puudujäägid vastavusriski hindamisel, ebapiisavad ressursid, aegunud põhimõtted ja menetlused.
- **Riskijuhtimisfunktsioon:** puudujäägid riski mõõtmisel, jälgimisel / kontrollides ja aruandluses, eskalatsioonimenetluste puudumine.
- **Juhtimisprotsessid:** puudujäägid asutamisstrateegiates ja uute toodete heakskiitmise protsessides.

Operatsioonirisk

Operatsiooniriskiga seotud kohapealsete kontrollide käigus kõige sagedamini käsitletud teemad olid pankade organisatsioonilised raamistikud, põhimõtted ja menetlused, riskide mõõtmine ja juhtimine, riskijuhtimise ulatus ja riskide tuvastamine. Enamik olulistest tähelepanekutest olid seotud järgmiste valdkondadega.

- **Organisatsiooniline raamistik, põhimõtted ja menetlused:** puudujäägid operatsiooniriskiga seotud otsuste tegemise protsessides, ebapiisav ülesannete lahusus, kitsaskohad aruandlussüsteemides.
- **Riskide mõõtmine ja juhtimine:** operatsiooniriski positsioonide ebapiisav jälgimine, puudujäägid operatsiooniriski andmete kogumise protsessides, riskiennetusmeetmete puudumine operatsiooniriski sündmuste juhtimiseks.
- **Riskijuhtimise ulatus ja riskide tuvastamine:** oluliste operatsiooniriskide mittetäielik kaetus, puudujäägid operatsiooniriski juhtimisel grupi tasandil, ebapiisav operatsiooniriski hindamine uute toodete/projektide heakskiitmise protsessides.
- **Riskiprofiil, riskistrateegia ja riskiisu:** operatsiooniriski profiilide ebapiisav hindamine, operatsiooniriski strateegiate puudumine.

IT-risk

IT-riskiga seotud kontrollid hõlmavad tavaliselt i) organisatsioonilist raamistikku, strateegiat, põhimõtteid, menetlusi ja süsteemiarhitektuuri; ii) IT-korraldust ja tegevuse edasiandmist; iii) riskijuhtimist; iv) IT-turbe haldamist; v) andmekvaliteedihaldust ja vi) IT-tegevuse haldamist.

Ligikaudu kolmandik tähelepanekuid on seotud IT-turbega. Ülejäänud tähelepanekud on seotud IT-korralduse ja tegevuse edasiandmisega, riskijuhtimisega, andmekvaliteedihaldusega, IT talitluspidevuse juhtimisega ja tarkvarahaldusega.

Näiteid IT-riskiga seotud olulisematest tähelepanekutest:

- IT-taristu on osaliselt ilma müüja toeta;
- arendajate ja IT-süsteemi kasutajate ülesannete vahel puudub lahusus;
- puuduvad terviklikud ajakohased IT-turbe põhimõtted;
- võrk ei ole nõuetekohaselt segmenteeritud;
- turvaintsidentide ja -sündmuste haldamisvahendid koguvad logiandmeid vaid osaliselt;
- juurdepääsuõiguste ümbersertifitseerimisprotsess on ebapiisav;
- puudub terviklik talitluspidevuse katsetamise kava.

Kapitalirisk

Regulatiivse (esimese samba) kapitaliga seotud kontrollid hõlmasid peamiselt järgmisi valdkondi: juhtimine, sisemised põhimõtted ja sisekontroll, vastavusseviimise protsess, andmete kvaliteedi tagamine ja kapitalinõuded krediidiriski katteks. Lisaks keskendusid sisemise kapitali adekvaatsuse hindamise protsessiga (ICAAP) seotud kontrollid organisatsioonilisele ülesehitusele, riskide tuvastamisele ja riskandmete koondamisele, kapitali planeerimisele ning stressitestidele.

Esimese sambaga seotud kontrollide käigus tehtud olulisimad tähelepanekud on järgmised:

- puudujäägid andmekvaliteediga seotud probleemide avastamisel ja kõrvaldamisel, sellest tulenevad vead omavahendite ja riskiga kaalutud varade arvutamisel;
- ebapiisavad põhimõtted, menetlused ja kontrollid krediidiriski maandamise meetodite nõuete hindamiseks.

Sisemise kapitali adekvaatsuse hindamise protsessiga seotud kontrollide käigus täheldatud olulisimad probleemid on järgmised:

- puudujäägid kvantifitseerimisel, eelkõige krediidiriski modelleerimisel (nt kasutatud eeldused, põhjendamatud lihtsustused, parameetrite määramine jne);
- ebapiisavalt välja arendatud stressitesti raamistik (probleemid stsenaariumide määratlemisega, vastupidiste stressitestide puudumine);
- sisemise kapitali adekvaatsuse hindamise protsess ei ole lõimitud panga juhtimisraamistikku.

Pangaportfelli intressirisk

Kõikide pangaportfelli intressiriskiga seotud kontrollide käigus oli vaatluse all riski mõõtmine, juhtimine ja jälgimine. Pea kõigi kontrollide käigus vaadati läbi ka riskide loend, riskiisu ja riskistrateegia, samuti riskijuhtimise ulatus ja riskide tuvastamine. Suurt mõju omavad tähelepanekud on peamiselt seotud pangaportfelli intressiriski mõõtmise, juhtimise ja jälgimisega. Kõige sagedamini täheldati järgmisi probleeme:

- riskimudelite suutmatust tulla toime negatiivsete intressimääradega;
- ühtse seisukoha puudumine valdusettevõtja tasandil eri juriidiliste isikute väljatöötatud käitumismudelite suhtes;
- usaldusväärse põhjenduse puudumine ettemaksemudelite põhieelduste kohta;
- ebapiisav andmekogumine;
- limiidiraamistiku ebapiisav määratlus.

Likviidsusrisk

Kõik likviidsusriskiga seotud kontrollid hõlmasid juhtimist, riski mõõtmist, jälgimist ja haldamist, stressistsenaariume, riskimaandusmeetodeid ning aruandlus- ja avalikustamisnõudeid. Suurem osa tähelepanekutest puudutavad riski mõõtmist ja juhtimist ning neist märkimisväärne osa on väga tõsised.

- **Riski modelleerimise puudulikkus:** puudujäägid finantstoodete äravooluprofiili hindamisel, stressitestides kasutatavate stsenaariumide põhjendamatus, ebapiisav andmekvaliteet.
- **Juhtimisega seotud probleemid:** valdusettevõtja ebapiisav juhtimine, valideerimisfunktsiooni ebapiisav tegevus, varajase hoiatussüsteemi ebatõhusus.

Ärimudelid ja kasumlikkus

Kasumi tootmise ja jaotamise kõrval vaadeldi kohapealsete kontrollide käigus sageli krediidasutuse strateegiliste eelduste usaldusväärsust, tegevussuutlikkust ja finantsprognoose. Kõige sagedamini täheldati suuri puudujääke järgmistes valdkondades.

- **Krediidasutuse strateegiliste eelduste usaldusväärsus:** juhatuse heakskiidu puudumine panga strateegiatele, juhatuse vähene osalus strateegiate väljatöötamises, puudujäägid strateegiliste eelduste usaldusväärsuses.
- **Tegevussuutlikkus:** piiratud tegevussuutlikkus ja ressursid äristrateegia rakendamiseks, lahknevused krediidasutuse finantsaruandluses.
- **Kasumi jaotamine, tootmine ja teadlikkus:** puudujäägid hinnakujundusvahendites (kõigi kulude ja riskide arvessevõtmine), mittetäielikud miinimumhinna kujundamise protsessid, kasumlikkuse näitajate ja eelarve ebapiisav analüüs ja jälgimine.
- **Finantsprognooside analüüs (stsenaariumid, tundlikkus):** ülemäära optimistlikud finantsprognoosid, finantsprognooside koostamise vahendite puudulik dokumentatsioon.

Tururisk

Tururiskiga seotud kontrollid hõlmasid enamasti järgmisi teemasid: juhtimine; organisatsioonilised raamistikud, põhimõtted ja menetlused; riskide loend, riskiisu ja riskistrateegia; organisatsiooniline ülesehitus; riskimaandus ja siseaudit; esimese, teise ja kolmanda taseme varade liigitamine. Kõige olulisemad tõsised tähelepanekud olid seotud riski mõõtmisega. Kõige sagedamini täheldati järgmisi probleeme:

- **Õiglase väärtuse hierarhia ja hindamine:** ebasobiv liigitus (esimene, teine või kolmas tase) eelkõige teise ja kolmanda taseme vahel, esimese päeva kasumi käsitlemine, ebapiisavad hinnangute korrigeerimised.
- **Organisatsioonilised probleemid:** juhatuse võetud meetmete ebapiisavus, siseauditi funktsiooni ebapiisav tegevus, IT-taristu ebatõhusus.

1.5 Sisemudelite sihipärane läbivaatamine

Sisemudelite sihipärane läbivaatamine kulgeb edukalt ja panku on juba teavitatud üldiste teemade esimestest tulemustest

Sisemudelite sihipärane läbivaatamine on ulatuslik mitmeaastane projekt, mis algas 2017. aastal pärast kontseptsiooni väljatöötamist 2016. aastal. Selle eesmärk on hinnata euroala olulistes krediitiasutustes kasutatavate heakskiidu saanud esimese samba sisemudelite praegust sobivust ja asjakohasust ning suurendada seeläbi nende usaldusväärsust. Sisemudelite sihipärane läbivaatamine keskendub sisemudelitega seotud regulatiivsete nõuete korrektsele ja järjepidevale rakendamisele. Seega täiendab see hiljuti Basel III suhtes saavutatud kokkuleppes sätestatud meetmeid. Sisemudelite sihipärase läbivaatamise projekt viiakse ellu tihedas koostöös riiklike pädevate asutustega.

2017. aasta alguses algasid sisemudelite sihipärase läbivaatamise projekti raames esimesed sisemudelite kohapealsed uurimised ning seega jõudis projekt teostamisetappi. See etapp kestab kogu 2018. ja 2019. aasta. Seni on see kulgenud kavakohaselt tänu kontrollitavate krediitiasutuste koostööle ja hindamismeeskondade suurele pühendumusele. Kokku algatati 2017. aastal edukalt 92 sisemudelite uurimist. Läbivaatamistel uuriti krediidiriski (keskendudes jaeportfellidele ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete portfellidele), tururiski ja vastaspoole krediidiriski sisemudeleid. Et mitte segada krediitiasutuste tavapärast tööd mudelite haldamisel, hinnati ka mudelite olulisi muudatusi ja esialgseid mudelite heakskiitmisi kohapeal lisaks sihipärase läbivaatamisega seotud uurimistele ja mõnikord nendega samal ajal.

Sisemudelite sihipärase läbivaatamise esimesed tulemused on juba kättesaadavad. Sisemudelite üldised aspektid, nagu mudeli juhtimine ja mudeli valideerimine, vaadati läbi kohe projekti alguses. Juhtumid, mille puhul tuvastati läbivaatamise käigus mittevastavus olemasoleva õigusraamistikuga, on juba järelvalveotsuste abil lahendatud. See aitab tagada terve ja sobiva keskkonna sisemudelite kasutamiseks ning edendab järelvalve alla kuuluvate üksuste võrdseid võimalusi.

Võrdsete võimaluste tagamiseks peavad sisemudelite sihipärase läbivaatamise hindamismeeskonnad kohaldama samu kontrollimeetodeid ja -vahendeid järjepidevalt. Samal ajal kontrollitakse süstemaatiliselt uurimiste tulemuste järjepidevust ning need läbivad horisontaalsed analüüsid ja vastastikused eksperdihindamised. Sisemudelite sihipärase läbivaatamisega seoses tehtud uurimiste järel langetatud otsustes ei näe EKP ette uute sisemudeleid käsitlevate õigusnormide loomist, vaid kohaldab praegusi regulatiivseid nõudeid. Täiendavad soovitusel ja otsused võivad järgneda siis, kui horisontaalsed analüüsid ja vastastikused eksperdihinnangud on lõpule viidud.

Kesksed projektimeeskonnad on koostanud ka spetsiaalse juhendi, et vältida selgelt EKP seisukohti sihipärasele läbivaatamisele kuuluvaid sisemudeleid käsitlevate olemasolevate õigusnormide kõige tähtsamate aspektide suhtes. Sisemudelite sihipärase läbivaatamise raames jagati krediitiasutustega juhendi esimest versiooni, et koguda selle kohta enne teostamisetapi algust tagasisidet. Seejärel avaldati [juhend](#) EKP pangandusjärelevalve veebisaidil.

Juhendi kohta antud tagasiside tuli sisemudelite sihipärasele läbivaatamisel suuresti kasuks. See näitas taas sektori suurt pühendumust projekti eesmärkide saavutamisele. See tagasiside koos seni tehtud kohapealsete uurimiste käigus saadud kogemusega, samuti käimasolevad regulatiivsed muudatused moodustavad juhendi ajakohastamiseks kindla aluse.

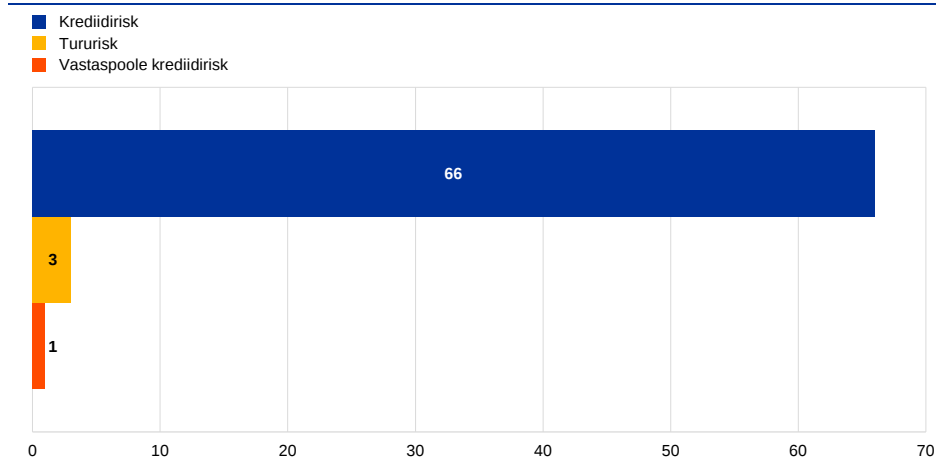
Nimetatud EKP juhend ning sisemudelite sihipärase läbivaatamise käigus väljatöötatud meetodid ja vahendid on kasuks Euroopa pangandusjärelevalvele. Kokkuvõttes aitab see suuresti kaasa sisemudelite ühetaolisele ja võrreldavale kasutamisele euroalal ning seega võrdsete võimaluste tagamisele.

Sisemudelite sihipärase läbivaatamise projekt on kujundatud nii, et pangandussektoriga saaks olla pidevas dialoogis. Lisaks 2017. aasta veebruaris peetud selleteemalisele konverentsile saadeti 2017. aasta augustis ja detsembris osalevatele krediitiasutustele jooksvalt teavet projekti üldise seisu ja lähenevate vahe-eesmärkide kohta. Peale selle osalesid projektimeeskonna liikmed korrapäraselt sektori üritustel.

2017. aastal algatati lisaks 92-le sisemudelite sihipärase läbivaatamise kontekstis algatatud kohapealsele uurimisele 70 sisemudelitega seotud uurimist olulistes krediitiasutustes (millest 37 viidi läbi kohapeal). Kokkuvõttes oli aasta lõpuks lõpetatud 133 uurimist, mis ei olnud seotud sisemudelite sihipärase läbivaatamisega. Neist 123 kohta võttis EKP vastu otsuse (selle hulka pole arvatud EKP panust teiste, päritoluriigi pädevate asutustega ühiselt tehtud otsustesse).

Diagramm 7

2017. aasta sisemudelite uurimiste arv riskikategooriate kaupa (v.a sisemudelite sihipärase läbivaatamine)

Allikas: EKP.

1.6 Vähem oluliste krediidasutuste kaudne järelevalve ja järelevalvetegevuse järelevaatamine

Ühtse järelevalvemehhanismi määrase kohaselt vastutab EKP ühtse järelevalvemehhanismi tõhusa ja järjepideva toimimise eest ning täidab seega järelevaatomisfunktsiooni, samal ajal kui riiklikel pädevatel asutustel on põhivastutus vähem oluliste krediidasutuste järelevalve eest. Lähtudes selle ülesande üldisest eesmärgist tagada, et rangeid järelevalvestandardeid kohaldatakse järjepidevalt kogu euroalal, teeb EKP pangandusjärelevalve tihedat koostööd riiklike pädevate asutustega, et töötada välja tegevusraamistik vähem oluliste krediidasutuste järelevalve järelevaatomiseks. Aruande selles osas on esitatud näited 2017. aastal tehtud konkreetsetest algatustest.

1.6.1 Ühised järelevalvestandardid ja ühtsed meetodid

EKP töötab ühiseid järelevalvestandardeid välja tihedas koostöös riiklike pädevate asutustega

Vähem oluliste krediidasutuste järelevalves on ühised järelevalvestandardid ja ühtsed meetodid, mille töötavad koos välja EKP ja riiklikud pädevad asutused, endiselt peamine vahend edendamaks järelevalvetavasid, mis tagavad nimetatud krediidasutuste järjepideva ja kvaliteetse järelevalve. Pärast ühiste standardite ja tavade väljatöötamist eelmistel aastatel keskenduti 2017. aastal nende rakendamisele.²² Riiklikud pädevad asutused kasutasid edasi varem valminud ühiseid järelevalvestandardeid (nt **järelevalve kavandamise** ja **finantsseisundi taastamise kavandamise** standardid) ning hakkasid rakendama ka uusi, näiteks **vähem olulistes krediidasutustes kohapealsete kontrollide läbiviimise** ühist järelevalvestandardit. Selle standardi põhieesmärk on edendada kontrollide kavandamise ühtlustamist ja kehtestada järelevalve miinimumtasemed. Praegu tehakse edasisi samme, et toetada ühiste järelevalvestandardite praktilist rakendamist riiklike pädevate asutuste poolt (nt selleteemaliste seminaride kaudu).

Järelevalveprotsesside ühtlustamise kõrval on ka teisi projekte, mille eesmärk on edendada ühtseid meetodeid konkreetsete ärimudelitega kaasnevate riskide järelevalves. Selle näide on 2016. aastal valminud **autooste rahastavate krediidasutuste järelevalve ühine standard**, mille eesmärk on tagada nimetatud krediidasutuste (nii oluliste kui ka vähem oluliste) järjepidev, kvaliteetne ja proportsionaalne käsitusviis kogu euroalal. 2017. aastal korraldati koos selle sektoriga aktuaalsetel teemadel seminare, keskendudes ärimudeli analüüsile ja autooste rahastavatele krediidasutustele eriomasele riskiprofiilile.

Pärast EKP ja riiklike pädevate asutuste koostööraamistiku väljaarendamist **kriisiohje valdkonnas** töötati 2017. aastal välja kaks ühist järelevalvestandardit, mis on kavas lõpetada 2018. aastal: *riiklike pädevate asutuste järelevalvetavade standard, mis käsitleb vähem oluliste krediidasutuste kriisiohjet ja koostööd*

²² Vähem oluliste krediidasutuste ühtsete järelevalvepõhimõtete edendamiseks tehtud algatusi on kirjeldatud väljaandes „**LSI supervision within the SSM**”.

kriisilahendusasutustega ning riiklike pädevate asutuste menetlused nende vähem oluliste krediidasutuste järelevalves, kes rikuvad miinimumkapitalinõudeid.²³

Krediidasutuste ja investeerimisühingute kaitseskeemide kallal 2016. aastal tehtud tööd täiendati 2017. aastal nn segaskeemide (mille liikmed on nii olulised kui ka vähem olulised krediidasutused) edasise jälgimisega. Selle viisid üheskoos läbi EKP ning Austria ja Saksamaa riiklikud pädevad asutused, sest need on praegu ainukesed euroala riigid, kus esineb krediidasutuste ja investeerimisühingute segakaitseskeeme. Töö ulatus on kooskõlas krediidasutuste ja investeerimisühingute kaitseskeemide kohta kapitalinõuete määruse artikli 113 lõikes 7 ja artikli 49 lõikes 3 sätestatud nõuetega. Nende nõuete täitmist jälgitakse korrapäraselt. Järgnevatel aastatel annab sellesse panuse valikuvõimalusi ja kaalutlusõigust käsitlevas EKP juhendis sätestatud aruandluseeskirjade järkjärguline rakendamine, mis suurendab kaitseskeemidega seotud andmete kättesaadavust.

Tihedas koostöös riiklike pädevate asutustega on käsil **IFRS 9** käsitlev temaatiline analüüs, mis hõlmab nii vähem olulisi kui ka olulisi krediidasutusi. Selle eesmärk on tagada, et euroala pangad rakendavad uut standardit järjepidevalt. Muu hulgas töötati välja vahendeid, mis aitavad järelevalveasutustel hinnata, kuivõrd valmis on vähem olulised krediidasutused IFRS 9 rakendamiseks (vt punkt 1.3.2).

Peale selle avaldati 2017. aasta sügisel avalikuks konsultatsiooniks **fintech-krediidasutuste tegevusloataotluste hindamise juhend**²⁴. Juhendi lõplik versioon on kavas avaldada 2018. aasta alguses. Selle eesmärk on suurendada hindamise läbipaistvust potentsiaalsete *fintech*-krediidasutustest (st üksused, mille ärimudelites põhineb pangatoodete ja -teenuste tootmine ja pakkumine tehnoloogiapõhistel uuendustel) taotlejate jaoks. Käimasoleva töö keskmes on finantstehnoloogia (nt suurandmed, jaotatud tehinguregistri tehnoloogia) mõju pangandusjärelevalvele. Lähemalt vaadatakse ka nn regulatiivsete liivakastide rolli.

EKP teeb samuti tööd kapitalinõuete määruse kohast krediidasutuste tegevusluba omavate finantsturutaristute järelevalve alal. See puudutab taristuid, mille põhitegevus seisneb keske vastaspoole või väärtpaberite keskedepositooriumi teenuste osutamises turuosalistele, k.a ühtse järelevalvemehhanismi pankadele. Et tagada selle krediidasutuste rühma järjepidev, kvaliteetne ja proportsionaalne järelevalve, viimistleb EKP praegu tihedas koostöös mitme riikliku pädeva asutusega **finantsturutaristute järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi ühist järelevalvestandardit**.

Valikuvõimalused ja riikide kaalutlusõigus vähem oluliste krediidasutuste sektoris

Et tagada krediidasutustele võrdsed võimalused, on EKP väga tihedas koostöös riiklike pädevate asutusega otsustanud ühtlustada valikuvõimaluste ja riikide

²³ Täpsemalt vt punkt 2.4.1.

²⁴ Vt „*Fintech-krediidasutuste tegevusloataotluste hindamise juhend*”.

kaalutusõiguse kasutamise vähem oluliste krediidasutuste sektoris. Pärast jaanuaris 2017 lõppenud avalikku konsultatsiooni avaldati aprillis 2017 suunis²⁵ ja soovitus²⁶ riiklikele pädevatele asutustele.

Kuigi enamikul juhtudest ühtivad vähem oluliste krediidasutuste kohta tehtud poliitikaettepanekud oluliste krediidasutuste kohta vastuvõetud ettepanekutega, kohaldatakse teatavate valikuvõimaluste ja riikide kaalutusõiguse puhul vähem oluliste krediidasutuste järelevalves proportsionaalset käsitusviisi, mis erineb oluliste krediidasutuste suhtes väljatöötatud tegevuspõhimõtetest (nt riski- ja auditikomitee ühendamine). Peale selle võivad riiklikud pädevad asutused mõnel juhul, kus järelevalve tõhususe või võrdsete võimaluste tagamiseks ei ole ühtlustamist vaja, läheneda mõnele valikuvõimalusele ja riikide kaalutusõigusele paindlikult. Lisaks sellele peaksid mõned neist erinevustest lähiaastatel üleminekukorra lõppedes järk-järgult kaduma.

Valikuvõimaluste ja riikide kaalutusõiguse vallas tehtud töö lõpetamine on suur samm järjepideva järelevalve ja ulatuslikuma ühtlustamise poole ning tähendab, et märkimisväärsed erinevused selles, kuidas riigid valikuvõimalusi ja kaalutusõigust kasutavad, on suuresti kõrvaldatud.

1.6.2

Vähem oluliste krediidasutuste SREPi meetodika

Vähem oluliste krediidasutuste SREPi meetodika põhineb oluliste krediidasutuste omal ning võtab arvesse proportsionaalsuse ja paindlikkuse põhimõtteid SREPi otsuste eest vastutavate riiklike pädevate asutuste jaoks

Vähem oluliste krediidasutuste järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi (SREP) ühtse meetodika lõplikustamine EKP ja riiklike pädevate asutuste ühise töö tulemusel oli üks 2017. aasta tähtis saavutus. Meetodika põhineb oluliste krediidasutuste suhtes kohaldataval meetodikal ning selles kasutatakse proportsionaalsel viisil samu struktuurielemente. Selles on ka tehtud mõned lihtsustused ja kohandused, mis võimaldavad riiklikel pädevatel asutustel mõningase paindlikkusega arvesse võtta vähem oluliste krediidasutuste eripärasid ning arvestuspõhimõtete mitmekesisust. Vähem oluliste krediidasutuste SREP edendab järelevalvetavade lähenemist vähem oluliste krediidasutuste sektoris ning toetab võrdsete võimaluste miinimumtasel ning oluliste ja vähem oluliste krediidasutuste hindamise sujuvat järjepidevust. Riiklikele pädevatele asutustele kui otsesetele järelevalvajatele jääb täielik vastutus hindamiste läbiviimise ning kapitali, likviidsuse ja kvalitatiivsete meetmete üle otsustamise eest.

Vähem oluliste krediidasutuste SREPiga seotud töö sai alguse 2015. aastal, kui töötati välja ühtne riskihindamissüsteemi meetodika. See jätkus 2016. aastal, keskendudes kapitali ja likviidsuse kvantifitseerimisele. 2017. aastal katsetasid vähem oluliste krediidasutuste SREPi meetodikat (sh riskihindamissüsteemi ajakohastatud meetodikat) riiklikud pädevad asutused. Katses osalesid aktiivselt kõik

²⁵ Euroopa Keskpanga suunis (EL) 2017/697, 4. aprill 2017, riiklike pädevate asutuste poolt vähem oluliste krediidasutuste ja investeerimisühingute suhtes liidu õiguses sätestatud valikuvõimaluste ja kaalutusõiguse kasutamise kohta (EKP/2017/9).

²⁶ Euroopa Keskpanga soovitus, 4. aprill 2017, ühiste määratluste kohta riiklike pädevate asutuste poolt vähem oluliste krediidasutuste suhtes teatavate liidu õiguses sätestatud valikuvõimaluste ja kaalutusõiguse kasutamisel (EKP/2017/10).

riiklikud pädevad asutused, kelle kasulike märkuste alusel tehti metoodikas vajalikud kohandused.

Proportsionaalsuse põhimõte kajastub metoodikas nii, et selles on loodud järelevalve miinimumtaseme mudel, mis oleneb vähem olulisele krediidasutusele määratud prioriteedist. Selle tulemusel erinevad niisugused aspektid nagu teabevajadus, hindamise intensiivsus ja järelevalveootused olenevalt krediidasutuse kategooriast ja äritegevuse laadist. Metoodika võimaldab riiklikele pädevatele asutustele ka teatavat **paindlikkust**. SREPi paindlikkusel on tähtis roll vähem oluliste krediidasutuste sisemise kapitali adekvaatsuse, sisemise likviidsuse adekvaatsuse ja stressitestide hindamisel.

Riiklikud pädevad asutused rakendavad metoodika 2018. aasta järelevalvetsükli raames. Et toetada sujuvat üleminekut riiklikult SREPi metoodikalt ühtse järelevalvemehhanismi SREPi metoodikale, kohaldavad riiklikud pädevad asutused seda esimesel aastal vähemalt kõrge prioriteediga vähem oluliste krediidasutuste suhtes. See võimaldab riiklikel pädevatel asutustel metoodikat enne selle lõplikku rakendamist 2020. aastal veel kord katsetada eelkõige väiksemates krediidasutustes. Metoodikat hinnatakse täiendavalt ja see areneb vajaduspõhiselt, võttes arvesse ühtse järelevalvemehhanismi raames omandatud kogemusi ja laiemaid arengusuundumusi (näiteks õigusraamistikus ja muus töös, mida teeb EBA, aga ka ühtne järelevalvemehhanism).

1.6.3 Koostöö üksikute vähem oluliste krediidasutuste järelevalves

EKP eksperdid on pidevas dialoogis oma kolleegidega riiklikest pädevatest asutustest

Proportsionaalsus on järelevalvetegevuse järelevaatamise tõhusaks toimimiseks esmatähtis. Proportsionaalsuse põhimõtte praktiline kohaldamine põhineb **prioriseerimise raamistikul**. Selles võetakse arvesse nii konkreetse vähem olulise krediidasutuse sisemist riskitaset kui ka tema üldist mõju riiklikule finantssüsteemile.

Ka 2017. aastal esitasid riiklikud pädevad asutused **keskse teavituspunkti** kaudu i) eelteateid tähtsate järelevalvemenetluste ja tähtsate otsuse-eelnõude kohta, mis puudutavad kõrge prioriteediga vähem olulisi krediidasutusi (mida on ligikaudu 100), ning ii) ühekordseid teateid vähem oluliste krediidasutuste finantsseisundi halvenemise kohta. Viimastel aastatel saadud kogemusi on kasutatud **ajakohastatud suunistes vähem oluliste krediidasutuste teavitamisnõuete kohta**, mida kohaldatakse alates 2018. aastast. Suunistes täpsustatakse nende otsuste tähtsuse kindlaksmääramise kriteeriume, millest tuleb EKPd teavitada, ning esitatakse hulk ajendeid ja näitajaid, et edendada teadete õigeaegsust. 2017. aastal laekus EKP-le 67 teadet, mis olid enamasti seotud kapitali- ja juhtimisküsimustega.

Lähtudes riiklikelt pädevatelt asutustelt saadud teadetest, aga ka muust saadaolevast teabest, on EKP **konkreetsete riikidega tegelevate üksuste** eksperdid jätkanud oma riikide vähem oluliste krediidasutuste – eelkõige halvenenud finantsseisundiga krediidasutuste – jälgimist. EKP eksperdid on olnud ka pidevas dialoogis oma kolleegidega riiklikest pädevatest asutustest, et jälgida ühiste menetluste kohta tehtud otsustega seotud soovitude ja järelmeetmete

rakendamist. Mõne konkreetse vähem olulise krediidasutuse puhul on koostöö toimunud ka ühiste kohapealsete kontrollide ja tehniliste missioonide vormis.

1.7 Makrotasandi usaldatavusjärelevalve ülesanded

Kooskõlas EKP-le ühtse järelevalvemehhanismi määruuse artiklis 5 antud ülesannetega jätkas EKP 2017. aastal aktiivset suhtlust riiklike asutustega euroala makrotasandi usaldatavusjärelevalve poliitika küsimustes. EKP nõukogu ja järelevalvenõukogu liikmed kasutavad aruteluplatvormina makrotasandi usaldatavusjärelevalve foorumit, mis ühendab kogu ühtse järelevalvemehhanismi mikro- ja makrotasandi usaldatavusjärelevalve vaatenurgad.²⁷ See tagab, et mikro- ja makrotasandi usaldatavusjärelevalve meetmed täiendavad üksteist tõhusalt.

Üle 100

riiklikelt asutustelt
laekunud makrotasandi
usaldatavusjärelevalve
teadete arv

2017. aastal sai EKP riiklikelt asutustelt üle saja teate makrotasandi usaldatavusjärelevalve poliitikameetmete kohta. Enamik neist puudutas i) kord kvartalis tehtavaid otsuseid vastutsükliliste kapitalipuhvrite kehtestamise kohta ning ii) otsuseid globaalsete ja muude süsteemselt oluliste krediidasutuste kindlaksmääramise ja kapitalikäsitlemise kohta.²⁸

EKP ja riiklikud asutused määrasid Baseli pangajärelevalve komitee metoodika alusel kindlaks seitse globaalset süsteemselt olulist panka²⁹ ehk ühe vähem kui möödunud aastal.³⁰ Need krediidasutused määrati rühmadesse, mille suhtes rakendatakse 2018. aastal järk-järgult kapitalipuhvrite määrasid alates 0,75%st kuni 1,5%ni (Puhvreid hakatakse täies mahus rakendama 2019. aastal ja siis ulatuvad nende pankade puhvrimäärad 1,0%st 2,0%ni.)

EKP-le laekus samuti teateid 109 muu süsteemselt olulise krediidasutuse kapitalipuhvrite määrade kohta. Need määrad olid kooskõlas EKP metoodikaga, mida kasutatakse nimetatud krediidasutuste hindamiseks ja nende puhvrite kindlaksmääramiseks.

Samuti sai EKP mitmelt riiklikult pädevalt asutuselt teateid süsteemse riski puhvrite ja rangemate riskiga kaalutud kapitali nõuete rakendamise kohta ning teistes liikmesriikides võetud makrotasandi usaldatavusjärelevalve meetmete vastastikuse rakendamise kohta.

²⁷ Täpsemalt vt [EKP järelevalveülesannete täitmist käsitlev 2015. aasta aruanne](#).

²⁸ Vastutsükliliste kapitalipuhvritega seotud teateid saadetakse kord kvartalis ning muude süsteemselt oluliste ettevõtjate ja globaalsete süsteemselt oluliste ettevõtjatega seotud teateid kord aastas. Peale selle on mõned riiklikud asutused esitanud teateid muude, näiteks kapitalinõuete määruuse artikli 458 alusel võetud meetmete kohta. Selle artikli kohaselt võivad riiklikud asutused võtta süsteemse riski kõrvaldamiseks riigi tasandi makrotasandi usaldatavusjärelevalve meetmeid, kui seda riski ei saa nõuetekohaselt eemaldada muude vahendite abil (näiteks muu hulgas artiklites 124 ja 164 sätestatud vahendid). Näiteks Belgia ja Soome asutused on võtnud meetmeid riskide kõrvaldamiseks eluasemelaenu turul.

²⁹ Need globaalsed süsteemselt olulised ettevõtjad (mille suhtes kohaldatakse alates 2019. aastast täielikult rakendatavaid puhvrinõudeid) on BNP Paribas (Prantsusmaa), Groupe Crédit Agricole (Prantsusmaa), Deutsche Bank (Saksamaa), ING Bank (Madalmaad), Banco Santander (Hispaania), Société Générale (Prantsusmaa) ja UniCredit Group (Itaalia).

³⁰ Groupe BCPE (Prantsusmaa) eemaldati nimekirjast 2017. aastal.

Samuti osales EKP Euroopa Liidu finantssüsteemi makrotasandi usaldatavusjärelevalve eest vastutava Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu töös. Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu ülesanne on teha kindlaks ja prioriseerida süsteemseid riske ning anda vajaduse korral välja hoiatusi või soovitusi parandusmeetmete võtmiseks. Ühised järelevalverühmad kasutasid Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogust saadud teavet ja muid EKPs tehtud makrotasandi usaldatavusjärelevalve analüüsi tulemusi – nii majasiseseid kui ka väljaspool maja avaldatud –, et tagada kõigi oluliste riskide arvessevõtmine. Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu ja teised makrotasandi usaldatavusjärelevalve asutused kasutavad omakorda ühistelt järelevalverühmadelt laekuvat teavet, et võtta üksikute krediidasutuste kohta käivad andmed arvesse süsteemiüleses riskianalüüsis ja teha kindlaks võimalikud riskimaandusmeetmed.

Samuti toetab EKP globaalsete süsteemselt oluliste pankade hindamismetoodika muutmist, mis võimaldaks käsitleda Euroopa pangandusliitu ühtse geograafilise piirkonnana.

2 Ühtse järelevalvemehhanismi panus ELi kriisiohjamis- ja kriisilahendusraamistikku

2.1 2017. aasta kriisilahendusjuhtumid

ELi finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse raamistik on stabiilse pangandussektori oluline pidepunkt. EKP pangandusjärelevalvel on selles raamistikus tähtis koht.

2017. aasta esimesel poolel tegi EKP pangandusjärelevalve esimest korda otsuse, mille kohaselt kolm tema otsese järelevalve all olevat panka kuulutati maksejõuetuks või tõenäoliselt maksejõuetuks.

Ühtse kriisilahenduskorra määruses on sätestatud, et kui oluline krediidiasutus kuulutatakse maksejõuetuks või tõenäoliselt maksejõuetuks jäävaks, peab Ühtne Kriisilahendusnõukogu hindama, kas täidetud on ka teised kriisilahenduse eeltingimused. Täpsemalt öeldes peab Ühtne Kriisilahendusnõukogu hindama, kas i) võttes arvesse ajastust ja muid asjakohaseid asjaolusid, puudub põhjendatud väljavaade, et mõni ettevõtja suhtes võetav alternatiivne erasektoripoolne meede aitaks ettevõtja maksejõuetust mõistliku aja jooksul ära hoida, ning ii) kriisilahendusmeede on vajalik avaliku huvi seisukohast.

Kui viimane eeltingimus ei ole täidetud, ei kohaldata panga suhtes kriisilahendusmenetlust, vaid asjakohast riigisisest maksejõuetusmenetlust.

Ühtne Kriisilahendusnõukogu otsustas, et kolmest pangast ühe – Banco Popular Español – puhul olid kriisilahenduse eeltingimused tõepoolest täidetud, ja võttis vastu kriisilahendusskeemi. Teise kahe panga – Veneto Banca ja Banca Popolare di Vicenza – kohta järeldas Ühtne Kriisilahendusnõukogu, et kriisilahendusmeede ei ole avaliku huvi seisukohast vajalik, ning need pangad likvideeriti lõpuks Itaalia maksejõuetusmenetluse kohaselt.

2.1.1 Banco Popular Españoli juhtum

Banco Popular Español oli esimene pank, kelle EKP pangandusjärelevalve kuulutas juunis 2017 maksejõuetuks või tõenäoliselt maksejõuetuks jäävaks

6. juunil 2017 määras EKP pangandusjärelevalve kindlaks, et Banco Popular Español on maksejõuetu või jääb tõenäoliselt maksejõuetuks kooskõlas ühtse kriisilahenduskorra määruse artikli 18 lõike 1 punktiga a ja artikli 18 lõike 4 punktiga c, kuna ta ei suuda idiosünkraatilise likviidsuskriisi tõttu lähiajal oma võlgu või muid kohustusi nende sissenõutavaks muutumisel tasuda. Seetõttu järeldas Ühtne Kriisilahendusnõukogu, et kriisilahenduse eeltingimused on täidetud, ning otsustas vastu võtta kriisilahendusskeemi, mis seisnes kapitaliinstrumentide allahindamises ja panga müügis Banco Santanderile.

Banco Popular Españolil olid olnud struktuursed probleemid, nagu suur viivislaenude osakaal, madal eraldistega kaetus teiste krediidasutustega võrreldes, suur sundtäitmisel olevate varade osakaal ja väike kasumlikkus.

Alates 2012. aastast oli pank kolmel korral suurendanud kapitali mahus 5,5 miljardit eurot. Siiski ei suutnud ta oluliselt vähendada oma kokku 37 miljardi euro suurust probleemse kinnisvara positsiooni. Selle portfelli halvenemine kahandas panga kapitali veelgi. Panga teated lisaeraldiste ja aastalõpu kahjumi kohta veebruaris 2017 ning 10. aprilli teade, et panga piiratud kapitalipositsiooni tõttu võib halbade varade portfelli edasise võimaliku väärtuse langusega toimetulekus olla vajalik kapitali suurendamine või korporatiivtehing, tõid kaasa reitingu langetamise ja tekitasid panga klientide seas suurt muret. See põhjustas märkimisväärse raha väljavoolu ja panga hoiusebaasi tõsise halvenemise ning pank ei suutnud seetõttu leida ka muid likviidsusallikaid.

Koostöö ja teabevahetus Ühtse Kriisilahendusnõukoguga

Tänu EKP pangandusjärelevalve ja Ühtse Kriisilahendusnõukogu tihedale koostööle oli kriisiohjeprotsess edukas

EKP pangandusjärelevalve teavitas Ühtset Kriisilahendusnõukogu Banco Popular Españolil halvenevast olukorrast 2017. aasta aprilli alguses. Seda arutati üksikasjalikult EKP korraldatud kriisiohjekoosolekutel, millel osalesid ka Ühtse Kriisilahendusnõukogu esindajad. Teabevahetus hoogustus 2017. aasta mais ja see aitas kõik sidusrühmad varakult ette valmistada. Samuti kutsuti Ühtse Kriisilahendusnõukogu esindajad vaatlejana osalema EKP järelevalvenõukogu koosolekutel, kus järelevalvenõukogu liikmeid teavitati asjade käigust ja tehti otsused Banco Popular Españolil kohta. EKP osales vaatlejana Ühtse Kriisilahendusnõukogu laiendatud täitevistungil ja sai teavet analüüsi kohta, mille kriisilahendusnõukogu tegi seoses teiste kriisilahenduse eeltingimustega. EKP jagas ka Ühtse Kriisilahendusnõukogu ülesannete seisukohast olulist järelevalvealast teavet.

Kokkuvõttes tõhustas EKP ja Ühtse Kriisilahendusnõukogu vaheline tihe koostöö ja teabevahetus märkimisväärselt kriisiohjeprotsessi.

Maksejõuetuse või tõenäolise maksejõuetuse hindamisele eelnenud menetluslikud sammud

Pidades silmas olukorra pakilisust, tehti maksejõuetuse või tõenäolise maksejõuetuse hindamisele eelnenud menetluslikud sammud sisuliselt vähem kui ühe päevaga

6. juunil 2017 otsustas EKP järelevalvenõukogu alustada maksejõuetuse või tõenäolise maksejõuetuse protsessi ning algatas ametliku konsultatsiooni Ühtse Kriisilahendusnõukoguga.

Pärast konsultatsiooni võttis järelevalvenõukogu Banco Popular Españolil kohta vastu maksejõuetuse või tõenäolise maksejõuetuse hinnangu. Seejärel esitati see EKP nõukogule heakskiitmiseks vastuväidete mitteesitamise menetluse raames.

EKP nõukogu ei esitanud järelevalvenõukogu hinnangule vastuväiteid ja see saadeti 6. juunil kooskõlas ühtse kriisilahenduskorra määruse artikliga 18 nii Ühtsele Kriisilahendusnõukogule kui ka Euroopa Komisjonile. EKP pangandusjärelevalve

teavitas oma otsusest ka kõiki asjaomaseid asutusi kooskõlas [pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiivi](#) (BRRD) artikliga 81 ja kapitalinõuete direktiiviga.

Maksejõuetuse või tõenäolise maksejõuetuse hindamisele järgnenud meetmed

7. juunil 2017 võttis Ühtne Kriisilahendusnõukogu vastu kriisilahendusskeemi, mis seisnes Banco Popular Español'i müügis Banco Santanderile ühe euro eest ning kapitaliinstrumentide allahindamises ja konverteerimises

7. juunil 2017 leidis kriisilahendusnõukogu, et kõik kriisilahenduse eeltingimused on täidetud, ja otsustas vastu võtta kriisilahendusskeemi, mille samal päeval kinnitas Euroopa Komisjon kooskõlas ühtse kriisilahenduskorra määruse artikli 18 lõikega 7. Kriisilahendusotsus koosnes järgmistest elementidest: i) aktsiate allahindamine; ii) täiendavate esimese taseme omavahendite hulka kuuluvate instrumentide konverteerimine aktsiateks ja allahindamine; iii) teise taseme omavahendite hulka kuuluvate ringluses olevate instrumentide konverteerimine aktsiateks nimiväärtusega üks euro ja iv) tekkinud aktsiate ülekandmine Banco Santanderile.

2.1.2

Banca Popolare di Vicenza ja Veneto Banca juhtumid

Juunis 2017 määras EKP pangandusjärelevalve kindlaks, et Banca Popolare di Vicenza ja Veneto Banca on maksejõuetud või jäävad tõenäoliselt maksejõuetuks

23. juunil 2017 määras EKP pangandusjärelevalve kindlaks, et Banca Popolare di Vicenza ja Veneto Banca on maksejõuetud või jäävad tõenäoliselt maksejõuetuks kooskõlas ühtse kriisilahenduskorra määruse artikli 18 lõike 1 punktiga a ja artikli 18 lõike 4 punktiga a.

Ühtne Kriisilahendusnõukogu leidis, et kummalgi juhul ei ole kriisilahenduse eeltingimused täidetud. Seejärel kohaldati mõlema panga suhtes Itaalia maksejõuetusseaduse kohast halduskorras sundlikvideerimist.

Kirde-Itaalias asuvatel Banca Popolare di Vicenzal ja Veneto Bancal olid sarnased ärimudelid ja turuosad ning nad olid alates 2014. aastast sattunud järelevalveasutuste erilise tähelepanu alla järgmistel põhjustel: i) väike kasumlikkus; ii) põhisissetulekuga võrreldes suured tegevuskulud; iii) suured rahastamiskulud, mis olid seotud tugevasti langenud frantsiisiväärtusega, ja iv) varade halb kvaliteet.

Hoolimata mitmest järjestikusest kapitali suurendamisest, mis viidi läbi EKP pangandusjärelevalve nõudmisel, olid mõlemad pangad kaotanud kolm aastat enne maksejõuetuks muutumist märkimisväärses osas omavahenditest. See näitas selgelt, et nende ärimudelid ei olnud pankade kasumlikkuse ja elujõulisuse tagamiseks sobivad.

2017. aastal esitasid pangad EKP-le ühise äriplaani (nn Tiepolo projekt), milles nähti ette pankade ühinemine 2017. aasta lõpuks. Äriplaani kohaselt oli kapitali koguvajadus 4,7 miljardit eurot.

EKP leidis, et plaani tulemuslik ja õigeaegne rakendamine mõlema panga rekaptaliseerimiseks ja ühendamiseks ning uue, elujõulise ärimudeli tingimuste loomiseks tulevikus on ebatõenäoline. Samuti leidis EKP, et olemas ei ole ka ühtki teist mõjusat järelevalve- ega varase sekkumise meetet.

EKP ja Ühtse
Kriisilahendusnõukogu vaheline tihe
koostöö ja teabevahetus tõhustas
märkimisväärselt kriisiohjeprotsessi

Koostöö ja teabevahetus Ühtse Kriisilahendusnõukoguga

EKP pangandusjärelevalve teavitas Ühtset Kriisilahendusnõukogu varakult Banca Popolare di Vicenza ja Veneto Banca olukorra halvenemisest ning 2016. aasta lõpus tõhustati teabevahetust.

2017. aasta esimesel poolel hoogustus see veelgi. Põhjalik ja ulatuslik teabevahetus aitas kõik sidusrühmad varakult ette valmistada.

Et olla paremini valmis võimalikuks maksejõuetuse või tõenäolise maksejõuetuse hindamiseks, arutati kriisi süvenemise viimastes etappides kahe panga olukorda üksikasjalikult kriisiohjekoosolekutel, millel osalesid ka asjasse kaasatud Ühtse Kriisilahendusnõukogu juhatuse liikmed ja töötajad.

Samuti kutsuti Ühtse Kriisilahendusnõukogu esindajad vaatlejana osalema EKP järelevalvenõukogu koosolekutel, kus järelevalvenõukogu liikmeid teavitati asjade käigust Banca Popolare di Vicenzas ja Veneto Bancas ning kus tehti kõik otsused mõlema panga kohta. Seega said nii Ühtse Kriisilahendusnõukogu kui ka EKP järelevalvenõukogu liikmed sama teabe samal ajal. Samamoodi osales EKP vaatlejana Ühtse Kriisilahendusnõukogu laiendatud täitevistungil ja sai teavet analüüsi kohta, mille kriisilahendusnõukogu oli teinud seoses teiste kriisilahenduse eeltingimustega. Kokkuvõttes oli EKP ja Ühtse Kriisilahendusnõukogu vaheline tihe koostöö ja teabevahetus kahe nimetatud panga olukorra lahendamiseks hädavajalik ning tõhustas märkimisväärselt kriisiohjeprotsessi.

Maksejõuetuse või tõenäolise maksejõuetuse hindamisele eelnenud menetluslikud sammud

23. juunil 2017 määrati kindlaks, et Banca Popolare di Vicenza ja Veneto Banca on maksejõuetud või jäävad tõenäoliselt maksejõuetuks

19. juunil 2017 lõpetas EKP kahe panga esitatud Tiepolo plaani teise versiooni hindamise ja jõudis järeldusele, et see ei ole usaldusväärne.

Banca Popolare di Vicenza ja Veneto Banca kapitaliolukord oli pidevalt halvenenud ning kapitalinõudeid oli pidevalt rikutud hoolimata pankade võetud meetmetest püüda rikkumised kõrvaldada. Mõlemal pangal oli otsusele eelnenud aastatel mitmel korral palutud oma puudujäägid kõrvaldada. Sellest hoolimata osutusid pankade võetud meetmed ebatõhusaks.

Arvestades eeleldut, leidis EKP pangandusjärelevalve 21. juunil 2017, et on olulisi tõendeid, et Banca Popolare di Vicenza ja Veneto Banca on maksejõuetud või jäävad tõenäoliselt maksejõuetuks kooskõlas ühtse kriisilahenduskorra määruse artikli 18 lõike 1 punktiga a ja artikli 18 lõike 4 punktiga a.

Seega otsustas EKP järelevalvenõukogu alustada maksejõuetuse või tõenäolise maksejõuetuse protsessi ning algatas Ühtse Kriisilahendusnõukoguga ametliku konsultatsiooni, mis kestis neljapäeva, 22. juuni keskpäevani. 23. juunil esitati maksejõuetuse või tõenäolise maksejõuetuse hinnang EKP nõukogule heakskiitmiseks vastuväidete mitteesitamise menetluse raames.

EKP nõukogu ei esitanud järelevalvenõukogu hinnangule vastuväiteid ning see saadeti kooskõlas ühtse kriisilahenduskorra määruse artikliga 18 nii Ühtsele Kriisilahendusnõukogule kui ka Euroopa Komisjonile. EKP teavitas oma hinnangust ka kõiki asjaomaseid asutusi kooskõlas pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiivi (BRRD) artikliga 81 ja kapitalinõuete direktiiviga.

Maksejõuetuse või tõenäolise maksejõuetuse hindamisele järgnenud meetmed

23. juunil 2017 otsustas Ühtne Kriisilahendusnõukogu mitte kohaldada Banca Popolare di Vicenza ja Veneto Banca suhtes kriisilahendusmeetmeid. Leiti, et ehkki ühtse kriisilahenduskorra määruse artikli 18 lõike 1 punktides a ja b loetletud kriisilahenduse eeltingimused on täidetud, ei ole rahuldatud artikli 18 lõike 1 punktis c sätestatud avalikku huvi käsitlev eeltingimus.³¹

Seetõttu likvideeriti need kaks panka Itaalia maksejõuetusmenetluse kohaselt.

25. juunil 2017 võttis Itaalia valitsus vastu dekreet-seaduse³², mis jõustus kohe. See dekreet-seadus reguleeris i) nimetatud kahe panga halduskorras sundlikvideerimist ning ii) valitsuse antud likvideerimisabi, et toetada varade ja kohustuste üleandmist Intesa Sanpaolole kooskõlas Euroopa riigiabi raamistikuga, pidades silmas finantsstabiilsust ohustavat piirkondlikku riski.

Samal päeval teatas Euroopa Komisjon, et ta kiidab ELi eeskirjade kohaselt heaks Itaalia meetmed Banca Popolare di Vicenza ja Veneto Banca likvideerimise hõlbustamiseks riikliku maksejõuetusseaduse kohaselt.³³

Itaalia rahandusministeerium alustas Itaalia keskpanga (Banca d'Italia) ettepanekul mõlema panga suhtes halduskorras sundlikvideerimist ja määras likvideerijad.

Kvaliteetsed varad ja kohustused anti üle Intesa Sanpaolole, kes asendas panku suhetes nende klientidega. Kooskõlas Euroopa riigiabiraamistikuga kohaldati omakapitali ja allutatud laenude suhtes koormuse jagamist. Viivislaenu plaanitakse üle anda Società di Gestione degli Attivi, mis on Itaalia rahandusministeeriumi omanduses olev ettevõtja, mida kasutati Banco di Napoli likvideerimiseks. Eesmärk on need viivislaenu järk-järgult realiseerida, et nendest varadelt võimalikult palju tagasi saada.

Likvideerimismenetluse tulemusena võeti mõlemalt pangalt 19. juulil 2017 ära krediitdiasutuse tegevusluba. Seejärel arvati kaks tütarettvõtjat, mida ei antud üle Intesa Sanpaolole (Banca Intermobiliare di Investimenti e Gestioni ja Farbanca),

³¹ Vt kokkuvõtvat teatist Banca Popolare di Vicenza S.p.A suhtes tehtud otsuse mõju kohta ja kokkuvõtvat teatist Veneto Banca S.p.A suhtes tehtud otsuse mõju kohta, mis on avaldatud Ühtse Kriisilahendusnõukogu veebisaidil.

³² 25. juuni 2017. aasta dekreet-seadus nr 99, avaldatud Itaalia ametlikus teatajas nr 146, 25. juuni 2017.

³³ Euroopa Komisjoni pressiteade: „Riigiabi: komisjon kiidab heaks abi Banca Popolare di Vicenza ja Veneto Banca turult lahkumiseks Itaalia maksejõuetusseaduse kohaselt, millega kaasneb teatud osade müük Intesa Sanpaolole“ (inglise keeles).

vähem oluliste krediidasutuste hulka. Seetõttu anti 2017. aasta septembris nende tütarettevõtjate otsene järelevalve üle Itaalia keskpangale.

2.1.3 Peamised õppetunnid

Hiljutistest maksejõuetuse või tõenäolise maksejõuetuse juhtumitest saadi kriisiohjamiseks kasulikke õppetunde

Banco Popular Español, Veneto Banca ja Banca Popolare di Vicenza olid esimesed pangad, kelle EKP pangandusjärelevalve kuulutas maksejõuetuks või tõenäoliselt maksejõuetuks jäävaks. Seetõttu saadi neist juhtumitest kasulikke õppetunde nii jooksva järelevalve kui ka kriisiohjamisraamistiku toimimise seisukohast.

Üks kõigist juhtumitest saadud õppetund oli see, et tihe koostöö ja laiaulatuslik **teabevahetus** kõikide sidusrühmade³⁴ vahel aitas suuresti kaasa protsessi sujumisele kitsastes ajaraamides ning võimaldas asutustel tegutseda kiiresti ja lahendada olukord ettenähtud tähtaegadel.

EKP pangandusjärelevalve ja Ühtse Kriisilahendusnõukogu vahelise kooskõlastamise ja teabevahetuse tagas mõlema kriisijuhtumi puhul ka vastastikune osalemine teineteise otsustusorganites. Ühtse Kriisilahendusnõukogu esindajad osalesid EKP järelevalvenõukogu koosolekutel ja EKP korraldatud kriisiohjemeeskondade koosolekutel. Samamoodi osalesid EKP pangandusjärelevalve ja Euroopa Komisjoni esindajad vaatlejatena Ühtse Kriisilahendusnõukogu täitevistungil koosolekutel. See võimaldas pidevalt ühildada ja mõista üksteise vaatenurki.

Alates 2015. aasta detsembrist on EKP pangandusjärelevalve ja Ühtse Kriisilahendusnõukogu koostöö tuginenud vastastikuse mõistmise memorandumile. Memorandumis on sätestatud kahe asutuse vahelise koostöö, sh teabevahetuse üldised tingimused, et tagada tõhus koostöö kummagi asutuse ülesannete täitmisel. Praegu vaadatakse kooskõlas selle sätetega memorandumit üle, et võtta arvesse selle rakendamise esimesel kahel aastal saadud kogemusi. Kavakohaselt viiakse see lõpule 2018. aasta esimesel poolel (vt ka punkt 2.2).

Teine oluline õppetund on seotud sellega, et **panga maksejõuetuks või tõenäoliselt maksejõuetuks jäävaks kuulutamisel on oluline ajastus**. Õigeaegne tegutsemine kriisi korral on otsustava tähtsusega panga olukorra edasise halvenemise vältimiseks ja aitab seega minimeerida maksejõuetuks jäämise üldisi kulusid. Samal ajal ei tohi maksejõuetuse või tõenäolise maksejõuetuse hindamist teha ebamõistlikult vara. Vastasel korral võidakse väärtus siis, kui finantsseisundi taastamine on veel võimalik, tarbetult hävitada. Seda arvesse võttes tuleks alles hoida praeguses raamistikus sisalduv järelevalvealane kaalutusõigus.

Samuti on saadud kogemus näidanud, kui tähtis on kasutada tulemuslikult **varase sekkumise meetmeid**, mis on osutunud praeguses õigusraamistikus keeruliseks. Tuvastatud on kaks põhivaldkonda, kus on vaja õigusraamistikku muuta. Vajalikud

³⁴ Eelkõige EKP pangandusjärelevalve ja Ühtne Kriisilahendusnõukogu, aga ka riiklikud kriisilahendusasutused, pädevad asutused ja keskpangad.

soovituslikud muudatused on esitatud [Euroopa Keskpanga arvamuses, 8. november 2017, liidu kriisiohjamise raamistiku muudatuste kohta \(CON/2017/47\)](#).

Esiteks kattuvad kapitalinõuete direktiivis ja ühtse järelevalvemehhanismi määruses sätestatud järelevalvemeetmed olulisel määral pankade maksevõime taastamise ja kriisilahenduse direktiivis sätestatud varase sekkumise meetmetega nii sisuliselt kui ka meetmete kohaldamistingimuste osas. Regulatsiooni kattumine teeb varase sekkumise raamistiku praktilise rakendamise keeruliseks, eelkõige seetõttu, et varase sekkumise tingimused ei ole üheselt mõistetavad.

Teiseks peab EKP varase sekkumise volituste teostamisel lähtuma liikmesriikide õigusest, millega võetakse üle pankade maksevõime taastamise ja kriisilahenduse direktiiv. See tekitab eri liikmesriikides ebaselgust ja ebajärjekindlust sätestatud meetmete ning nende kohaldamise tingimuste suhtes.

Seetõttu soovib EKP i) jätta pankade maksevõime taastamise ja kriisilahenduse direktiivist välja varase sekkumise meetmed, mis on juba sätestatud kapitalinõuete direktiivis ja ühtse järelevalvemehhanismi määruses, ning ii) muuta ühtse kriisilahenduskorra määrust, sätestades õigusliku aluse EKP varase sekkumise volituste järjepidevaks kohaldamiseks.

Veel üks õppetund on seotud vajadusega tagada **kriisilahenduse korral juurdepääs likviidsusele**. Mõnel juhul lahendab selle küsimuse ostja suutlikkus pakkuda likviidsust. Teistel juhtudel on tähtis tagada, et pärast kriisilahendusvahendite kohaldamist on pangal juurdepääs likviidsusele, kuni turu usaldus on taastunud. Sellest lähtuvalt on tähtis roll ühtsel kriisilahendusfondil ja EKP pooldab tugevalt nimetatud fondile ühise kaitsemehhanismi loomist. See ühine kaitsemehhanism peaks täielikult katma ühtse kriisilahendusfondi volitusi, st see peaks olema kättesaadav nii likviidsuse kui ka maksevõime tagamiseks. Arvestades et nõuetekohase kriisilahendusprotsessi jaoks on oluline piisav rahastus, tuleks ühine kaitsemehhanism luua nii pea kui võimalik, ideaalis enne, kui lõpeb üleminekuperiood ühtse kriisilahendusfondi vahendite täielikku ühiskasutusse võtmiseks.

Peale selle on kogemus näidanud, et finantsstabiilsuse seisukohast võib allutatud võlainstrumentide hoidmine **jaeinvestorite** poolt vähendada kriisilahenduskõlblikkust. Seetõttu peaks kaaluma selgete ja üheselt mõistetavate avalikustamisinõuete ning muude ettevaatusabinõude rakendamist investorite teadlikkuse suurendamiseks selliste instrumentidega seotud riskide kohta. Samuti oleks asjakohane kaaluda iga instrumendi suhtes vähemalt 100 000 euro suuruse minimaalse nimiväärtuse nõude kehtestamist. See tõstaks investeerimiskünnist ning suurendaks ühtlasi investorite teadlikkust, piirates seeläbi otsest jaeinvesteeringut. Nendes küsimustes tuleks kehtestada ühtne liidu õigusraamistik, et vältida liikmesriikide erinevaid käsitlusviise, mille tagajärjel võib tekkida asjaomaste instrumentide turu killustumine Euroopas.

2.1.4 Maksejõuetuse või tõenäolise maksejõuetuse juhtumitest teavitamine

Teavitustöö on eduka kriisiohje tagamiseks väga tähtis

Teabe edastamisel on kriisi ohjamisel keskne roll. Kui pank muutub maksejõuetuks, ei ole üksnes oluline leida viis kriisi lahendamiseks, vaid teavitada sellest lahendusest selgelt ka avalikkust, et vältida kriisi ülekandumist ja tagada finantsstabiilsuse säilitamine. Sellega seoses on väga tähtis mitmesuguste asjaga seotud sidusrühmade omavaheline koostöö, et avalikkusele saadetak sõnum oleks selge ja kõikehõlmav.

Erinevalt kriisilahendusmeetmetest, mille puhul on avalikustamise ulatus kindlaks määratud ühtse kriisilahenduskorra määruses³⁵ ning pankade maksevõime taastamise ja kriisilahenduse direktiivis, ei ole see nii maksejõuetuse või tõenäolise maksejõuetuse hindamise puhul. Näib, et maksejõuetuse ja tõenäolise maksejõuetuse hinnangute avalikustamist on vaja selgitada.

Kooskõlastatud teabeedastus pärast maksejõuetuse või tõenäolise maksejõuetuse hindamist

Avalikkusega suhtlemisel on ülioluline edastatava teabe varane ettevalmistamine ja kooskõlastamine kõigi kaasatud sidusrühmade vahel

Kriisiga tegelemisel on väga tähtis edastatava teabe ja lähteülesande **varane ettevalmistamine** ning kooskõlastamine kõigi sidusrühmade vahel. Selle kooskõlastuse tagamiseks hakkasid Ühtse Kriisilahendusnõukogu, EKP ja Euroopa Komisjoni avalike suhete meeskonnad koostööd tegema juba varajases etapis, varakult enne maksejõuetuse või tõenäolise maksejõuetuse otsuseid. Tänu sellele sündis kõikehõlmav kommunikatsioonistrateegia, mis aitas kaasa kriisi edukale lahendamisele.

Väga tähtis on ka **avalikkuse teavitamise ajastamine** ja seda tuleb hoolikalt kavandada. Banco Popular España li puhul tehti maksejõuetuse või tõenäolise maksejõuetuse otsus teisipäeva hilisõhtul ning seejärel saadeti teated kõigile asjaomastele asutustele kooskõlas pankade maksevõime taastamise ja kriisilahenduse direktiivi artikli 81 lõikega 3. Avalikkust teavitati järgmisel hommikul, kui Ühtne Kriisilahendusnõukogu teatas panga müümisest Banco Santander S.A.-le³⁶ ning seejärel tegi EKP pangandusjärelevalve teatavaks maksejõuetuse või tõenäolise maksejõuetuse otsuse³⁷. Teabe edastamise ajastamisel võeti arvesse vajadust teavitada samal ajal nii lahendusest (kriisilahendus, likvideerimisel oleva ettevõtte üleandmine jne) kui ka probleemist (panga maksejõuetus).

Kooskõlastatud teavitusprotsessi eesmärk oli anda avalikkusele panga olukorra ja asjaomaste asutuste võetud meetmete kohta põhjalikku teavet.

³⁵ Ühtse kriisilahenduskorra määruse artikli 29 lõige 5 ning pankade maksevõime taastamise ja kriisilahenduse direktiivi artikli 83 lõige 4.

³⁶ Vt Ühtse Kriisilahendusnõukogu 23. juuni 2017. aasta pressiteade (inglise keeles).

³⁷ EKP pressiteade: „EKP määras kindlaks, et Banco Popular Español S.A. on maksejõuetu või jääb tõenäoliselt maksejõuetuks“ (inglise keeles).

Veneto Banca ja Banca Popolare di Vicenza puhul avaldas EKP pangandusjärelevalve reedel, 23. juunil 2017 oma ametlikul veebisaidil teate, et pankade kohta on tehtud maksejõuetuse või tõenäolise maksejõuetuse hindamine.³⁸ Samal päeval teavitas Ühtne Kriisilahendusnõukogu avalikkust oma otsusest, et kriisilahendus ei ole nende pankade puhul õigustatud ning et seega likvideeritakse need kaks panka Itaalia tavapärase maksejõuetusmenetluse kohaselt.³⁹ Samal päeval väljastas pressiteate ka Itaalia rahandusministeerium ning teatas nädalavahetusele kavandatud koosolekust, mille eesmärk oli vastu võtta kõik vajalikud meetmed, et tagada pankade tegevuse jätkumine, kaitstes samal ajal kõiki hoiustajaid ja eelisvõlakirjade omanikke.⁴⁰

Üldsuse juurdepääsutaotlused

EKP on seoses maksejõuetuse või tõenäolise maksejõuetuse hindamisega saanud üldsuselt mitu juurdepääsutaotlust

EKP on saanud üldsuselt mitu juurdepääsutaotlust, mis esitati üldsuse juurdepääsu EKP dokumentidele käsitleva otsuse EKP/2004/3⁴¹ alusel ja milles taotleti EKP maksejõuetuse või tõenäolise maksejõuetuse hinnangute avalikustamist. Taotlusi juurdepääsuks EKP maksejõuetuse või tõenäolise maksejõuetuse hinnangutele on saanud ka Euroopa Komisjon ja Ühtne Kriisilahendusnõukogu.

Peale selle on teabenõudeid esitanud ka riikide parlamendid ja rahandusministeeriumid. Kirjalikke küsimusi on esitanud mitu Euroopa Parlamendi liiget nii Banco Popular Español'i kriisilahenduse kui ka Veneto Banca ja Banca Popolare di Vicenza likvideerimise kohta.

EKP vastas neile küsimustele ja teabenõuetele kooskõlas pangandusjärelevalve valdkonnas kohaldatavate konfidentsiaalsuseeskirjadega. Vastused Euroopa Parlamendi liikmete kirjalikele küsimustele on avaldatud EKP pangandusjärelevalve veebisaidil.

Maksejõuetuse või tõenäolise maksejõuetuse hinnangute mittekonfidentsiaalsete versioonide avaldamine

Augustis 2017 otsustas EKP avaldada oma maksejõuetuse või tõenäolise maksejõuetuse hinnangute mittekonfidentsiaalsed versioonid pangandusjärelevalve veebisaidil

Maksejõuetuse või tõenäolise maksejõuetuse hinnang on konkreetsele pangale antud EKP järelevalvealane hinnang. See on adresseeritud Ühtsele Kriisilahendusnõukogule hinnangu andmiseks selle kohta, kas kriisilahendusmenetluse eeltingimused on täidetud. Maksejõuetuse või tõenäolise maksejõuetuse hindamine on kriisilahendusprotsessi vaheetapp ning sellest teavitatakse Euroopa Komisjoni ja teisi asjassepuutuvaid asutusi kooskõlas ühtse

³⁸ EKP pressiteade: „EKP leidis, et Veneto Banca ja Banca Popolare di Vicenza on maksejõuetud või jäävad tõenäoliselt maksejõuetuks” (inglise keeles).

³⁹ Vt Ühtse Kriisilahendusnõukogu 23. juuni 2017. aasta pressiteade.

⁴⁰ Comunicato Stampa N° 109 del 23/06/2017.

⁴¹ Euroopa Keskpanga otsus, 4. märts 2004, üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Keskpanga dokumentidele (EKP/2004/3), ELT L 80, 18.3.2004, lk 42, mida on viimati muudetud Euroopa Keskpanga otsusega (EL) 2015/529, 21. jaanuar 2015, millega muudetakse otsust EKP/2004/3 üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Keskpanga dokumentidele (EKP/2015/1), ELT L 84, 28.3.2015, lk 64.

kriisilahenduskorra määruse artikli 18 lõikega 1 ning pankade maksevõime taastamise ja kriisilahenduse direktiivi artikli 81 lõikega 3. Maksejõuetuse või tõenäolise maksejõuetuse hindamine kuulub EKP pangandusjärelevalve ülesannete hulka. Seetõttu kehtivad nende suhtes ametisaladuse hoidmise kohustused ja konfidentsiaalsuseeskirjad, mida kohaldatakse kõikide EKP kui järelevalveasutuse tehtud otsuste suhtes.

Siiski otsustas EKP läbipaistvuse ja aruandekohustuse täitmise eesmärgil ning avalikkuse üldise huvi tõttu avaldada maksejõuetuse või tõenäolise maksejõuetuse hinnangute mittekonfidentsiaalsed versioonid pangandusjärelevalve veebisaidil. Järgides ametisaladuse hoidmise kohustust, jättis EKP konfidentsiaalse teabe avalikustamata. Mittekonfidentsiaalsete maksejõuetuse või tõenäolise maksejõuetuse hinnangute avaldamine on erand EKP üldistest teabevahetuspõhimõtetest, milles ei ole – kooskõlas seadusega⁴² – ette nähtud üksikute järelevalveotsuste avaldamist, sest neid kaitsevad ametisaladuse hoidmise eeskirjad.

Edaspidi on vajalik luua selgus maksejõuetuse või tõenäolise maksejõuetuse hinnangute avaldamise õigusraamistikus. Ehkki pankade maksevõime taastamise ja kriisilahenduse direktiivis ning ühtse kriisilahenduskorra määruses ei ole praegu ette nähtud nimetatud hinnangute avaldamist, on neis siiski ette nähtud selle korralduse või dokumendi avaldamine, mille alusel kriisilahendusmeede on võetud. See tõsiasi koos arvukate teabe avaldamise taotlustega pärast pädeva asutuse tehtud hinnanguid loob teabevahetuses tasakaalustamatuse.

2.1.5 Euroopa Kontrollikoja audit

Euroopa Kontrollikoda tegi 2017. aastal auditi „EKP tehtava pankade kriisijuhtimise toimimise tõhusus”. EKP tegi kogu auditi vältel kontrollikojaga tihedat koostööd ja lõpparuanne avaldati 16. jaanuaril 2018.⁴³ Aruandes antakse konstruktiivseid soovitusi arvukatel teemadel, mis on seotud koostöö, kriisi kindlakstegemise ja kriisile reageerimise ning finantsseisundi taastamise kavandamisega, et tõhustada veelgi ühtse järelevalvemehhanismi kriisiohjamist. EKP aktsepteeris kaheksast tehtud ettepanekust kuut. Juba on tehtud palju tööd, et rakendada soovitusi, mis puudutavad muu hulgas koostööd Ühtse Kriisilahendusnõukoguga, lisasuuniseid finantsseisundi taastamise kavade kohta ja varase sekkumise hindamisi. Kahest tagasilükatud soovitusel ei aktsepteerinud EKP ühte seetõttu, et ta oli juba välja töötanud suunised maksejõuetuse või tõenäolise maksejõuetuse hindamiste rakendamiseks. Teise soovitusel lükkas EKP tagasi sellepärast, et ta leidis, et oli teinud auditi ajal kontrollikojaga täielikult koostööd, austades samal ajal kontrollikoja volitusi hinnata EKP juhtimise tulemuslikkust.⁴⁴

⁴² Ühtse järelevalvemehhanismi määruse artikkel 27 koostoimes kapitalinõuete direktiivi artikliga 53 jj.

⁴³ [EKP tehtava pankade kriisijuhtimise toimimise tõhusus](#).

⁴⁴ Nende volituste kohaselt hindab kontrollikoda EKP juhtimise tulemuslikkust, nagu on kindlaks määratud Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpanga põhikirja artiklis 27.2 ning ühtse järelevalvemehhanismi määruse artikli 20 lõikes 7.

2.2

Koostöö Ühtse Kriisilahendusnõukoguga

EKP ja Ühtne Kriisilahendusnõukogu jätkasid tihedat koostööd vastastikuse mõistmise memorandumi tingimuste alusel

2017. aastal jätkasid EKP ja Ühtne Kriisilahendusnõukogu tihedat koostööd kahepoolse vastastikuse mõistmise memorandumi tingimuste alusel. Memorandumis, mis sõlmiti 2015. aasta lõpus, on kehtestatud koostöö ja teabevahetuse eeskirjad. Aasta jooksul vahetati teavet nii korrapäraselt kui ka vajadust mööda.

2016. aasta lõpus anti Ühtsele Kriisilahendusnõukogule otsene juurdepääs vajalikule järelevalvealasele teabele ja andmetele, mida hoitakse EKP järelevalvealases IT-süsteemis; juurdepääsu ulatus on kokku lepitud vastastikuse mõistmise memorandumis. Sellega sujundati ja automatiseeriti jooksev teabevahetus ning tagati, et pankade aruandluskoormus püsib võimalikult väikesena. Peale selle kohandas EKP järelevalvealast IT-süsteemi nii, et ka Ühtne Kriisilahendusnõukogu saab seda kriisilahenduseesmärkidel alates 2018. aastast kasutada.

Kooskõlas vastastikuse mõistmise memorandumiga tihenes EKP pangandusjärelevalve ja Ühtse Kriisilahendusnõukogu koostöö olulise krediidiastutuse seisukorra halvenedes. Koostöö ja teabevahetus toimus tõhustatud korras eelkõige (kuid mitte ainult) seoses nende pankadega, mille puhul määrati 2017. aastal kindlaks maksejõuetus või tõenäoline maksejõuetus (Banco Popular Español, Veneto Banca ja Banca Popolare di Vicenza).

Vastastikuse mõistmise memorandumi sätete kohaselt alustasid EKP pangandusjärelevalve ja Ühtne Kriisilahendusnõukogu 2017. aastal memorandumi läbivaatamist. Eesmärk on vaadata läbi teatavad memorandumi osad, et võtta arvesse selle rakendamise esimesel kahel aastal saadud kogemused ja käsitleda eettulnud praktilisi probleeme. Kavakohaselt viiakse läbivaatamine lõpule 2018. aasta esimesel poolel ning see tõhustab veelgi EKP pangandusjärelevalve ja Ühtse Kriisilahendusnõukogu teabevahetust.

Peale teabevahetuse toetavad EKP pangandusjärelevalve ja Ühtse Kriisilahendusnõukogu koostööd ka muud meetmed. EKP esindaja võtab osa Ühtse Kriisilahendusnõukogu täitevistungitest ja täiskogu istungitest. Samamoodi kutsutakse Ühtse Kriisilahendusnõukogu esimees EKP järelevalvenõukogu koosolekutele, kui see on asjakohane. Eesmärk on edendada kahe nõukogu vahelist kõrgetasemelist teabevahetust. EKP pangandusjärelevalve ja Ühtse Kriisilahendusnõukogu konstruktiivne ja tihedam koostöö toimub tehnilisel tasandil teineteise komiteedes. Peale selle suhtlevad ühised järelevalverühmad ja sisemised kriisilahendusmeeskonnad omavahel seoses konkreetsete pankadega. Korrapärane koostöö toimub ka EKP pangandusjärelevalve horisontaalsete funktsioonide ja Ühtse Kriisilahendusnõukogu töötajate tasandil. Samuti suhtlevad need kaks asutust omavahel tihedalt järelevalve ja kriisilahenduse vaatenurgast olulistes poliitikavaldkondades.

Nagu ka eelmisel kahel aastal, konsulteeris EKP pangandusjärelevalve Ühtse Kriisilahendusnõukoguga finantsseisundi taastamise kavade üle, mille esitasid kõik olulised krediidiastutused, mille suhtes EKP on konsolideeritud järelevalvet tegev

EKP pangandusjärelevalvega konsulteeriti esialgsete kriisilahenduskavade ning omavahendite ja kõlblike kohustuste miinimumnõuete teemal

asutus. Seejärel võttis EKP pangandusjärelevalve Ühtselt Kriisilahendusnõukogult saadud tagasisidet arvesse finantsseisundi taastamise kavade hindamisel.

Ühtne Kriisilahendusnõukogu konsulteeris 2017. aastal omakorda EKP pangandusjärelevalvega paljude oluliste krediidasutuste esialgsete kriisilahenduskavade teemal. Ühe osa krediidasutuste puhul, mille kohta koostati kriisilahenduskava, konsulteeriti EKP pangandusjärelevalvega ka seoses Ühtse Kriisilahendusnõukogu kehtestatud omavahendite ja kõlblike kohustuste miinimumnõuete. EKP pangandusjärelevalve hindas nii esialgseid kriisilahenduskavasid kui ka omavahendite ja kõlblike kohustuste miinimumnõudeid järelevalve vaatenurgast ja andis Ühtsele Kriisilahendusnõukogule tagasisidet. Ühtne Kriisilahendusnõukogu konsulteeris EKP pangandusjärelevalvega ka seoses ühtsesse kriisilahendusfondi tehtavate *ex ante* osamaksete arvutamise. EKP pangandusjärelevalve hindas nende võimalikku mõju olulistele krediidasutustele tegevuse jätkuvuse seisukohast ja andis Ühtsele Kriisilahendusnõukogule tagasisidet.

2.3

Finantsseisundi taastamise kavandamisega seotud töö

Pankade maksevõime taastamise ja kriisilahenduse direktiivi kohaselt peavad krediidasutused koostama ja haldama finantsseisundi taastamise kava, mis sisaldab võimalikke meetmeid finantsseisundi taastamiseks selle olulise halvenemise korral

Oluliste krediidasutuste finantsseisundi taastamise kavade hindamist on kirjeldatud muu hulgas pankade maksevõime taastamise ja kriisilahenduse direktiivis, komisjoni delegeeritud määruses (EL) 2016/1075⁴⁵ ja EBA suunistes⁴⁶ ning see moodustab ühe osa kõigist järelevalveülesannetest. Selle ülesande eesmärk on suuta taastada pankade elujõulisus suurema stressi perioodidel. Kooskõlas EBA suunistega järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi (SREP) ühiste menetluste ning metoodikate kohta⁴⁷ kasutatakse finantsseisundi taastamise kavade hindamise üldisi tulemusi SREPis.

2.3.1

Finantsseisundi taastamise kavade 2016. aasta tsükkel: hindamine ja võrdlemine

Oluliste krediidasutuste finantsseisundi taastamise kavade hindamise 2016. aasta tsükkel – teine pärast ühtse järelevalvemehhanismi käivitamist – algas septembris 2016 ja kestis 2017. aasta augusti lõpuni. Olulised krediidasutused esitasid kokku

⁴⁵ Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2016/1075, 23. märts 2016, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/59/EL seoses regulatiivsete tehniliste standarditega, millega määratakse kindlaks finantsseisundi taastamise kavade, kriisilahenduse kavade ja konsolideerimisgrupi kriisilahenduse kavade sisu, miinimumkriteeriumid, mille alusel peab pädev asutus finantsseisundi taastamise kavu ja konsolideerimisgrupi finantsseisundi taastamise kavu hindama, konsolideerimisgrupi finantstoetuse andmise tingimused, sõltumatute hindajate suhtes kohaldatavad nõuded, allahindamise ja konverteerimise õiguse lepingukohane tunnustamine, teavitamisnõuete ja peatamisteate menetlused ja sisu ning kriisilahenduse kolleegiumide tegevus (ELT L 184, 8.7.2016, lk 1).

⁴⁶ EBA suunised finantsseisundi taastamise kava kvalitatiivsete ja kvantitatiivsete näitajate miinimumloetelu kohta (EBA/GL/2015/02) ning EBA suunised finantsseisundi taastamise kavades kasutatavate mitmesuguste stsenaariumide kohta (EBA/GL/2014/06).

⁴⁷ EBA suunised järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi ühiste menetluste ning metoodikate kohta (EBA/GL/2014/13).

109 kava. Pangad, mille suhtes EKP on konsolideeritud järelevalvet tegev asutus, esitasid kavad kahes osas, septembris ja detsembris 2016, mis võimaldas hindamisi läbi viia väljaspool ühiste järelevalverühmade SREPIga seotud tipptöökoormuse aega ja vältida ressursipiiranguid. Valdav osa finantsseisundi taastamise kavadest esitati EKP pangandusjärelevalvele detsembris 2016. Kavade hindamise ja seejärel nende kohta vajaduse korral teiste pädevate asutustega ühiste otsusteni jõudmise⁴⁸ täielik protsess võib kesta kuni kuus kuud.

2016. aasta tsükkel võimaldas esimest korda kavade täielikku võrdlust, sest kõik kavad esitati kooskõlas pankade maksevõime taastamise ja kriisilahenduse direktiiviga. Eelmises tsükli esitati oluline osa kavadest enne nimetatud direktiivi olemas olnud riikliku seaduse kohaselt. See tulenes direktiivi hilisest ülevõtmisest mõnes liikmesriigis. Lisaks teavitati kõiki olulisi krediidasutusi 23. märtsil 2016 vastu võetud delegeeritud määruses 2016/1075 finantsseisundi taastamise kava eeldustekohasest sisust ja pädevate asutuste poolt kavade hindamisel kohaldatavatest miinimumkriteeriumidest.

2016. aastal esitatud finantsseisundi taastamise kavade võrdlemisel selgus, et need on märgatavalt täielikumad ja kvaliteetsemad. Sellest hoolimata tuli ligikaudu 20% hinnatud kavasid kas täiendada konkreetse tegevuskavaga, st EKP pangandusjärelevalve palus asjaomastel olulistel krediidasutustel kavasid parandada, või neis leiti olulisi puudusi pankade maksevõime taastamise ja kriisilahenduse direktiivi artikli 6 lõike 5 kohaselt. Viimasel juhul peab oluline krediidasutus kahe kuu jooksul (mida võib pikendada kolme kuuni) esitama muudetud kava.

Samuti näitas kavade võrdlev analüüs, et nõuetekohane finantsseisundi taastamise kavandamine (ehk hea ettevalmistus kriisilukordadeks) suurendab tõenäosust, et taastamisvõimalusi saab õigel ajal ja tulemuslikult rakendada.

Finantsseisundi taastamise kavade hindamise ja võrdlemise tulemusel tehti kaks peamist järeldust. Esiteks peavad kavad olema praktikas rakendatavad. Teiseks kalduvad olulised krediidasutused oma võimalikku taastumissuutlikkust üle hindama. EKP pangandusjärelevalve leidis, et mõlemad küsimused on finantsseisundi taastamise kavade edaspidisel hindamisel esmatähtsad.

2.3.2 Finantsseisundi taastamise kavade 2017. aasta tsükkel: ajakava ja standardsed vormid

Oluliste krediidasutuste finantsseisundi taastamise kavade 2017. aasta hindamistsükli esitati kavad taas kahes osas – septembris ja detsembris 2017. Eelduste kohaselt kestab see kuni 2018. aasta suveni. 2017. aasta hindamistsükli raames esitasid finantsseisundi taastamise kavad 107 olulist krediidasutust.

⁴⁸ Kooskõlas pankade maksevõime taastamise ja kriisilahenduse direktiivi artikli 8 lõikega 2 püüavad konsolideeritud järelevalvet tegev asutus ja tütarettevõtjate pädevad asutused jõuda ühisele otsusele muu hulgas konsolideerimisgrupi finantsseisundi taastamise kava hindamise küsimuses.

Teist aastat järjest esitavad pangad koos oma finantsseisundi taastamise kavadega standardse aruandlusvormi. Selle vormi kasutamine on hõlbustanud taastamiskavade ja nende hindamise jaoks vajalike andmete esitamist ning parandanud märkimisväärselt esitatud andmete kvaliteeti.

2.3.3 Edaspidi keskendutakse finantsseisundi taastamise kavade kasutatavusele ja seosele kriisiohjamisega

Nagu kirjeldatud 2016. aasta hindamistsükli võrdleva analüüsi tulemustes, on praeguste hindamiste ja oluliste krediidasutustega suhtlemise peamine eesmärk muuta finantsseisundi taastamise kavad praktilisemaks ja paremini kasutatavaks.

Tuginedes kahe aasta kogemusele, jõudis EKP pangandusjärelevalve järeldusele, et kõiki kavasid ei saa kriisiolukorras tulemuslikult rakendada või tööle panna. Selle põhjus on juba ainuüksi kavade suurus ja keerukus (mõned kavad on ligi 2000 lehekülge pikad) ning see, et puuduvad selged protsessid ja konkreetsed sammud, mis näitaksid, kuidas kava stressiolukorras tulemuslikult rakendada. See on oluline puudus, arvestades et finantsseisundi taastamise kava eesmärk on pakkuda panga juhtkonnale piisav hulk valikuvõimalusi, mida saab kiiresti ja tulemuslikult rakendada, eriti tõsise stressi olukorras.

EKP pangandusjärelevalve kavatseb 2018. aasta jooksul jagada mõnes olulises krediidasutuses kasutatavaid parimaid tavaid, et aidata pankadel muuta oma taastamiskavad praktilisemaks.

Peale selle saab EKP pangandusjärelevalve siis, kui kasutusele on võetud tõhusamad taastamiskavad, kasutada nende hindamise tulemusi kriiside kindlakstegemisel ja ohjamisel ning kaasata need tulemused järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi.

2.4 Kriisiohje vähem oluliste krediidasutuste puhul

Vähem olulise krediidasutusega seotud kriisiolukorra ohjamine nõuab heal tasemel teabevahetust ja kooskõlastamist asjaomase riikliku pädeva asutuse (kes on vähem olulise krediidasutuse üle otsese järelevalve tegija rollis) ja EKP (kes on järelevalvetegevuse järelevaataja ja ühiste menetluste kohta tehtud otsuste eest vastutava pädeva asutuse funktsioonis) vahel.

Riiklik pädev asutus vastutab kriisis oleva vähem olulise krediidasutusega seotud järelevalveotsuste, -meetmete ja -tegevuste eest. Tihedama koostöö vajadus tekib siis, kui vähem oluline krediidasutus on muutumas eluvõimeetuks. Siis on vaja kaaluda selle krediidasutuse likvideerimist või kriisilahendust, millega võivad kaasneda ühised menetlused, nagu tegevusloa kehtetuks tunnistamine, olulise osaluse omandamise või suurendamise hindamine ning uute tegevuslubade väljastamine (näiteks sildasutusele).

Sellest lähtuvalt jälgib EKP kriisis olevate vähem oluliste krediidasutuste olukorda, toetab riiklike pädevate asutuste kriisiohjetegevust ja valmistab riiklike pädevate asutuste ettepanekul ette ühiste menetluste kohta tehtavate otsuste eelnõu. Need otsused kiidab heaks järelevalvenõukogu ja võtab vastu EKP nõukogu.

2.4.1

Vähem oluliste krediidasutuste kriisiohjeraamistik

2017. aastal alustas tööd vähem oluliste krediidasutuste kriisiohje koostööraamistik. Samuti töötati välja veel kaks ühist järelevalvestandardit, et tagada järjepidevus kriisis olevate vähem oluliste krediidasutustega tegelevate riiklike pädevate asutuste menetlustes.

2017. aastal alustas tööd EKP ja riiklike pädevate asutuste kriisiohje koostööraamistik, mida kasutati mitmel puhul. Vähem oluliste krediidasutuste kriisiohje koostööraamistiku eesmärk on aidata riiklike pädevaid asutusi ja EKPd kriisiohjega seotud ülesannete täitmisel. Peale selle hõlmab see nii EKP ja riiklike pädevate asutuste kui ka muude asjasse kaasatud sidusrühmade (näiteks vastutavad kriisilahendusasutused) vahelist koostööd ja teabevahetust. 2017. aastal iseloomustas riiklike pädevate asutuste ja EKP vahelist koostööd mitmes vähem oluliste krediidasutustega seotud kriisijuhtumid korrapärane ja viljakas teabevahetus, tänu millele tehti otsused suhteliselt lühikese ajaga.

Edasise sammuna töötasid EKP ja riiklikud pädevad asutused välja ühise järelevalvestandardi, mis käsitleb riiklike pädevate asutuste järelevalvetavasid vähem oluliste krediidasutuste kriisiohjes ja koostööd kriisilahendusasutustega. Standard peaks valmima 2018. aastal. See ühine järelevalvestandard tagab, et edaspidi rakendatakse riigi tasandil vähem oluliste krediidasutuste puhul järjepidevaid kriisiohjetavasid, ning seega edendab see ühtses järelevalvemehhanismis ühetaolisi järelevalvetulemusi. Standard hõlmab ka riiklike pädevate asutuste ja ühtse kriisilahenduskorra asutuste (Ühtne Kriisilahendusnõukogu ja riiklikud kriisilahendusasutused) vahelist koostööd ja teabevahetust, kus see on vajalik nende ülesannete täitmiseks.

Samal ajal töötasid EKP ja riiklikud pädevad asutused 2017. aastal samuti välja ühise järelevalvestandardi, mis käsitleb riiklike pädevate asutuste menetlusi nende vähem oluliste krediidasutuste järelevalves, kes rikuvad miinimumkapitalinõudeid. Ka selle standardi valmimine on kavandatud 2018. aastale. Nimetatud standard edendab ühist arusaama haldusmenetlustest, mida kasutatakse vähem oluliste krediidasutuste finantsseisundi halvenemise korral, eelkõige seoses parandusmeetmete nõudmise ajastamisega ja tegevusloa kehtetuks tunnistamise algatamise tingimustega.

3 Ühtne järelevalvemehhanism Euroopa ja üleilmse järelevalvesüsteemi osana

3.1 Koostöö ELi ja rahvusvahelisel tasandil

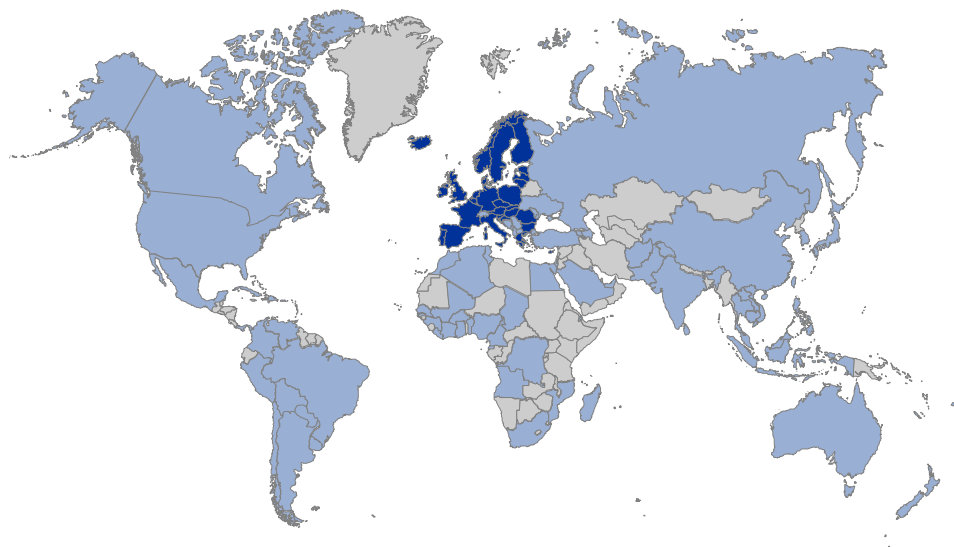
Euroala pankadel on filiaale ja tütarettevõtteid 94 riigis väljaspool ELi (andmed seisuga 31. detsember 2016)

Kuna euroala pangad on esindatud rohkem kui 90 jurisdiktsioonis väljaspool Euroopat (vt allpool joonis 4), teeb ühtne järelevalvemehhanism laialdast koostööd teiste järelevalveasutustega nii väljaspool Euroopa Liitu kui ka selle sees. Seetõttu on EKP kindel eesmärk hõlbustada koostööd, osaledes järelevalvekolleegiumide töös või töötades välja koostööks vajalikke vahendeid, nagu vastastikuse mõistmise memorandumid. Vastastikuse mõistmise memorandumite üle on peetud läbirääkimisi näiteks euroalaväliste ELi liikmesriikide järelevalveasutuste, kolmandate riikide järelevalveasutuste ja riiklike turuasutustega.

Joonis 4

Euroala pankade filiaale ja tütarettevõtteid väljaspool ELi

- Euroopa Liit ja Euroopa Majanduspiirkond
- Kolmandad riigid, kus asuvad euroala pankade filiaale või tütarettevõtteid
- Kolmandad riigid, kus ei ole euroala pankade filiaale ega tütarettevõtteid

Allikad: finantsaruandlus ning asutuste ja sidusettevõtjate andmebaas.

EKP pangandusjärelevalve teeb teiste usaldatavusjärelevalve asutustega tavaliselt koostööd vastastikuse mõistmise memorandumite alusel, osaledes järelevalvekolleegiumide töös või konkreetseteks juhtudeks sõlmitud lepingute alusel.

Joonis 5

Ülevaade EKP koostööst rahvusvahelisel ja Euroopa tasandil

3.1.1 Vastastikuse mõistmise memorandumid koostöökaks teiste järelevalveasutustega

Koostöö kolmandate riikide järelevalveasutustega

Olemasolevad euroala riiklike pädevate asutuste ja kolmandate riikide järelevalveasutuste vahelised vastastikuse mõistmise memorandumid asendatakse aja jooksul EKP ja kolmandate riikide järelevalveasutuste vaheliste vastastikuse mõistmise memorandumitega

EKP püüab teha viljakat koostööd kolmandate riikide järelevalveasutustega ja hõlbustada pidevat piiriülest järelvalvet. Kui see oli otstarbekas, ühines EKP pangandusjärelvalve olemasolevate vastastikuse mõistmise memorandumitega, mille euroala riikide pädevad asutused olid sõlminud kolmandate riikide järelevalveasutustega enne ühtse järelvalvemehhanismi loomist. Mõnel puhul pidi EKP pangandusjärelvalve koostöölahendusi vajadust mööda kohandama. Aja jooksul sõlmib EKP ise kolmandate riikide järelevalveasutustega vastastikuse mõistmise memorandumid, et mitte sõltuda olemasolevatest euroala riiklike pädevate asutuste ja kolmandate riikide järelevalveasutuste vahelistest vastastikuse mõistmise memorandumitest.

Koostöö Euroopa Majanduspiirkonnas

EKP teeb sageli koostööd euroalaväliste Euroopa Liidu riikide pädevate asutustega, järgides kapitalinõuete direktiivi ELi pädevate asutuste koostööd ja teabevahetust käsitlevaid sätteid. Et sätestada koostöö täiendavad üksikasjad ja seda veelgi tõhustada, peavad EKP ja nimetatud riiklikud pädevad asutused kooskõlas ühtse järelevalvemehhanismi määruse artikli 3 lõikega 6 praegu läbirääkimisi vastastikuse mõistmise memorandumite üle. Lisaks kirjutasid EKP poolt 2016. aastal sõlmitud Põhjamaade oluliste filiaalide usaldatavusjärelevalve ELi/EMP vastastikuse mõistmise memorandumile⁴⁹ alla veel viis asutust.

EKP pangandusjärelevalve sõlmis vastastikuse mõistmise memorandumid ka kahe riikliku turuasutusega. Need memorandumid põhinevad EKP ja Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA) ühiselt väljatöötatud vormil.

Et tagada järjepidevus ELi tasandil, teeb EKP pangandusjärelevalve tihedat koostööd EBA samaväärsuse võrgustikuga, mis teeb kolmandate riikide järelevalveasutuste konfidentsiaalsuskordade samaväärsuse hindamisi. Järelevalvealase koostöö vastastikuse mõistmise memorandumeid võib sõlmida üksnes siis, kui täidetud on ametisaladuse hoidmise samaväärsuse nõue.

Seni on EBA samaväärsuse võrgustiku raames hinnatud samaväärseks 35 kolmanda riigi järelevalveasutuse konfidentsiaalsuskord

3.1.2 Järelevalvekolleegiumid

Tõhusad järelevalvekolleegiumid on piiriüleste rahvusvaheliste krediidiasutuste konsolideeritud järelevalve nurgakivi

Järelevalvekolleegiumid on alalised, ent paindlikud kooskõlastusstruktuurid, mis ühendavad piiriüleste pangagruppide järelevalves osalevaid pädevaid asutusi. Kolleegiumidel on oluline roll euroalavälistes riikides esindatud euroala pankade jaoks.

Euroopa õigusaktide kohaselt on järelevalvekolleegiumidel täielikud volitused toimida foorumitena, kus piiriüleste krediidiasutuste päritolu- ja asukohariigi järelevalveasutused vahetavad olulist teavet ning otsustavad ELi pankade riskihindamise ning kapitali- ja likviidsusnõuete üle. Samal ajal kui ühised järelevalverühmad teevad pankade üle järelevalvet euroalal, hõlbustavad järelevalvekolleegiumid konsolideeritud järelevalvet euroalavälistes riikides.

2017. aastal esines EKP pangandusjärelevalve konsolideeritud järelevalvet tegeva asutusena 30 ELi kolleegiumis, mida juhtisid seetõttu asjaomased ühised järelevalverühmad. Igasse kolleegiumisse kuuluvad asjassepuutuvate ELi liikmesriikide pädevad asutused, EBA ja EKP. Vaatlejana võivad kolleegiumidega

⁴⁹ Selle vastastikuse mõistmise memorandumi eesmärk on hõlbustada EKP pangandusjärelevalve ja Põhjamaade ametiasutuste vahelist (sh nende ametiasutuste omavahelist) koostööd seoses oluliste filiaalidega nii euroalal kui ka väljaspool seda. Seepärast ei hõlma vastastikuse mõistmise memorandum üksnes euroala üksusi, vaid ka laiemat hulka üksusi, mis on nende Põhjamaade ametiasutuste järelevalve all. Samuti hõlmab vastastikuse mõistmise memorandum peale pangandusjärelevalve ülesannete ka tarbijakaitset, makseteenuseid ja -süsteeme ning rahapesuvastast tegevust. Seega on vastastikuse mõistmise memorandum kohaldamisala EKP pangandusjärelevalve ülesannetest ulatuslikum. Allakirjutanud ametiasutuste koostöö ulatust reguleerib aga ELi õigus. Seetõttu osaleb EKP pangandusjärelevalve vastastikuse mõistmise memorandumis üksnes seoses oma järelevalveülesannetega.

ühineda pädevad asutused kolmandatest riikidest, kus krediidasutusel on olulised tütarettevõtjad või filiaalid.

Euroala oluliste krediidasutuste kaudu tegutseb seitse euroalavälises ELi liikmesriigis asuvat piiriülest krediidasutust. Euroopa õigusaktidest lähtuvalt osaleb EKP pangandusjärelevalve aktiivselt vastavates kolleegiumides, mida juhib asjaomane riiklik pädev asutus. EKPd esindab nendes kolleegiumides euroalal asuva tütarettevõtja või filiaali eest vastutav, EKP ülesandeid täitev ühine järelevalverühm.

Peale selle on oluline piiriülene tegevus ainult väljaspool Euroopa Liitu neljal olulisel krediidasutusel. EKP pangandusjärelevalve teeb nende krediidasutuste suhtes konsolideeritud järelevalvet ja juhib teabe vahetamiseks kolleegiume.

Lisaks on veel viis rahvusvahelist krediidasutust, mille peakontor asub kolmandas riigis ja millel on olulised tütarettevõtjad euroalal. Nende asukohariigi järelevalveasutusteks on ühised järelevalverühmad, kes osalevad aktiivselt kolleegiumides, mida korraldab konsolideeritud järelevalvet tegev asutus kolmandas riigis.

3.1.3 Tiheda koostöö ülevaade

Euroalavälised ELi liikmesriigid võivad ühtses järelevalvemehhanismis osaleda tiheda koostöö raames. Selle põhitingimused on sätestatud ühtse järelevalvemehhanismi määruse artiklis 7 ja menetluslikud aspektid [otsuses EKP/2014/5](#). 2017. aastal ei saadud ühtegi ametlikku tiheda koostöö alustamise taotlust.

3.1.4 EBA eksperdihinnangu komisjon

EKP pangandusjärelevalve jätkas aktiivset osalemist EBA eksperdihinnangu komisjonis, mis teeb pädevate asutuste võrdlevaid eksperdihindamisi, et parandada järelevalvetegevuse järjepidevust.

2017. aastal tegi EBA eksperdihinnangu komisjon võrdleva eksperdihindamise, mis käsitles EBA suuniseid direktiivi 2013/36/EL (kapitalinõuete direktiiv) artikli 131 lõike 3 kohaldamistingimuste määramise kriteeriumide kohta seoses muude süsteemselt oluliste ettevõtjate hindamisega. Selle eesmärk oli hinnata i) suuniste sätete kohaldamise tulemuslikkust ja ii) pädevate asutuste rakendatavaid protsesse asjakohase hinnangu tegemiseks selle kohta, mis tingimustel tuleks ettevõtjat määratleda muu süsteemselt olulise ettevõtjana.

Kuna muude süsteemselt oluliste ettevõtjate kindlaksmääramine on riiklike pädevate asutuste ülesanne, oli EKP roll kõnealuses eksperdihindamises selgitada ühtse järelevalvemehhanismi ülesandeid seoses kindlaksmääratud muude süsteemselt oluliste ettevõtjatega. Kapitalinõuete direktiivi kohaselt on riiklike pädevate asutuste ülesanne kohaldada muude süsteemselt oluliste ettevõtjate suhtes täiendavaid

kapitalipuhvri nõudeid. Kooskõlas oma makrotasandi usaldatavusjärelvalve alaste volituste ja ülesannetega võib EKP ühtse järelvalvemehhanismi määrase artikli 5 kohaselt neid puhvreid rangemaid nõudeid kehtestades suurendada. Juunis 2016 võttis EKP kasutusele muude süsteemselt oluliste ettevõtjate puhvrinõuete alammäära meetodika, mille eesmärk on tagada, et süsteemseid või makrotasandi usaldatavusnõuetega seotud riske käsitletakse euroalal järjepideval viisil. Olles hinnanud riiklike pädevate asutuste teateid muude süsteemselt oluliste ettevõtjate jaoks kavandatud kapitalipuhvrite kohta, ei näinud EKP 2017. aastal vajadust oma volitusi puhvrite karmistamiseks kasutada. See hinnang põhines ka tõsiasjal, et kõik riiklike asutuste poolt rakendatud muude süsteemselt oluliste ettevõtjate kapitalipuhvri nõuded, mida nad kohaldasid pankade suhtes, kellele nad olid omistanud muu süsteemselt olulise ettevõtja staatuse, olid kas EKP alampiiriga võrdsed või ületasid seda.

3.1.5 IMFi finantssektori hindamisprogrammid

IMFi finantssektori hindamisprogrammide käigus hinnatakse põhjalikult ja üksikasjalikult jurisdiktsiooni finantssektorit. Need hõlmavad i) peamiste nõrkade kohtade tuvastamist ja hinnangut finantssektori vastupidavusele; ii) hinnangut riigi finantsstabiilsuse poliitikaraamistikule ning järelvalveraamistikule ja -tavale ning iii) hinnangut finantsturvavõrkudele ja finantssüsteemi võimele hallata ja lahendada finantskriisi.

2017. aastal algatati IMFi hindamisprogramm euroala kohta

Jaanuaris 2017 palus ELi majandus- ja rahanduskomitee president IMFil läbi viia Euroopa Liidu / euroala finantssektori hindamisprogramm, et tunnustada euroala uut pangandusjärelvalvet ja kriisilahendussüsteemi. Seetõttu keskendub 2017. aasta juunis alanud hindamisprogramm muu hulgas pangandusjärelvalvele ja oluliste krediidasutuste kriisiohjele. Selleks teeb IMF i) asjaomaste⁵⁰ Baseli komitee töhusa pangandusjärelvalve üldpõhimõtete⁵¹ üksikasjaliku hindamise ja paneb hinded ning ii) analüüsi finantsstabiilsuse nõukogu koostatud finantsasutuste töhusa kriisilahenduskorra põhialuste valitud elementidele vastavuse kohta. Peale selle i) analüüsib IMF ilma hindeid panemata vähem oluliste krediidasutuste järelvalveraamistikku ja ii) hindab pangandussektori maksevõimet riskihindamise kontekstis. Enne esimest finantssektori hindamisprogrammi raames läbiviidud IMFi missiooni oli EKP teinud Baseli üldpõhimõtete kohta enesehindamise, mille vaatas läbi EKP järelvalvenõukogu ja kinnitas EKP nõukogu. Peale selle olid riiklikud pädevad asutused andnud teavet asjaomaste riiklike õigusnormide kohta vastuseks IMFi palvele hinnata riiklike õigusraamistike mõju Euroopa pangandusjärelvalve tõhususele. Esimene missioon toimus oktoobris ja novembris 2017. Selle käigus leidis aset 60 kohtumist EKP pangandusjärelvalve kõigi viie tegevusharuga ja asjaomaste ühiste teenustega.

⁵⁰ Analüüs ei hõlma üht 29st Baseli komitee üldpõhimõttest – finantsteenuste kuritarvitamine –, sest EKP ei ole pädev rahapesuvastase tegevuse küsimustes. Siiski koostatakse euroala finantssektori hindamisprogrammi käigus IMFi aruteludokument finantsterviklikkuse kohta.

⁵¹ 28 asjaomast Baseli komitee üldpõhimõtet sisaldavad 216 põhi- ja 17 lisakriteeriumi.

Kavakohaselt lõpeb hindamisprogramm 2018. aastal ja selle tulemusi kasutatakse IMFi põhikirja IV artikli kohases konsultatsioonis euroalaga. Viimane lõpeb eelduste kohaselt juulis 2018.

IMFi finantssektori hindamisprogrammides üksikute euroala riikide kohta on üldine vastutus selle läbiviimise eest riiklikel asutustel. Samas on kooskõlas oma volitustega nendesse aktiivselt kaasatud ka EKP, kelle peamised ülesanded on i) tagada finantssektori hindamisprogrammide pangandussektori komponendi euroala riikide vaheline võrreldavus ja järjepidevus; ii) kasutada nii palju kui võimalik ära ELi- ja euroalaülesele tehtud pankade stressitestide sünergiaid ning iii) tagada, et Euroopa pangandusjärelevalve mikro- ja makrotasandi usaldatavusjärelevalve raamistiku põhielemendid on õigesti kajastatud. 2017. aastal lõpetas IMF Luksemburgi ja Hispaania finantssektori hindamise ning alustas Belgia finantssektori hindamist. Itaalia, Malta ja Prantsusmaa hindamisprogrammid on kavandatud 2018. aasta teise poolde. Euroala finantssektori hindamisprogrammi tulemused peaksid olema selleks ajaks avaldatud ja neid saab seega kasutada nimetatud riikide hindamisel, eriti seoses Baseli komitee töhuga pangandusjärelevalve üldpõhimõtetega.

Laiemalt võttes peaksid euroala riikide finantssektori hindamisprogrammid täielikult ära kasutama euroala hindamise järeldusi ja soovitusi eelkõige seoses oluliste krediidiastutuste järelevalve ja kriisihjega. Selline käsitusviis on kooskõlas Euroopa praeguse poliitikakujundusraamistikuga ning kajastab täielikult asjaomast pädevust üksikute liikmesriikide, euroala ja Euroopa Liidu tasandil. Samal ajal aitab see tagada, et IMFi järelevalve ja nõuanded on kõigi asjassepuutuvate asutuste jaoks ka edaspidi tõhusad ja asjakohased.

Infokast 2

Ettevalmistused Brexitiks

2017. aastal sai Brexitist EKP pangandusjärelevalve jaoks üks kõige olulisemaid teemasid. Et edendada järjepidevat lähenemist Brexitile, algatas EKP pangandusjärelevalve ühtse järelevalvemehhanismi ülese projekti, mille eesmärk on tagada, et pangad ja järelevalveasutused oleksid selleks põhjalikult ette valmistatud.

Praktilise poole pealt hõlmab ühtse järelevalvemehhanismi töö seoses Brexitiga nii poliitikaga seotud ülesandeid kui ka suhtlemist Brexitist mõjutatud krediidiastutuste ja sidusrühmadega. Oluline on välja töötada tegevuspõhimõtted ja järelevalveootused, et lahendada ja selgitada seoses Brexitiga esile kerkinud järelevalvet puudutavaid küsimusi. EKP tegevuspõhimõtted annavad kindluse, et vajalike küsimustega tegeldakse kogu ühtses järelevalvemehhanismis järjepideval viisil. Neile tuginedes saavad ühtse järelevalvemehhanismi järelevalveasutused anda krediidiastutustele selgeid suuniseid näiteks vajaduse kohta tagada piisav riskijuhtimine, kindel taristu ja vajalik arv töötajaid, mis on proportsionaalne krediidiastutuse tegevusega. Käsitletud teemade hulka kuulub kompensatsioonitehingute sõlmimise mudelite hindamine, Ühendkuningriigist ühtsesse järelevalvemehhanismi ülekantud sisemudelite käsitlemine, samuti sisejuhtimine ja riskijuhtimine.

EKP on korraldanud pankadele seminare, et selgitada neile EKP ja riiklike pädevate asutuste järelevalveootusi. Samuti on EKP avaldanud EKP pangandusjärelevalve veebisaidil küsimused ja

vastused, et anda suuniseid eeskätt neile pankadele, kes kavatsevad oma äri Ühendkuningriigist euroalale üle tuua. Peale eelmainitud teemade käsitlevad küsimused ja vastused tegevuslubade ja krediidasutuste tegevuslubadega seotud teemasid. Samuti edastas EKP oma põhisõnumeid ühtse järelevalvemehhanismi uudiskirja suve-, sügise- ja talvenumbris.

Et tagada praegu Ühendkuningriigis tegutsevate oluliste krediidasutuste põhjalik valmisolek Brexitiks, on EKP pidanud nende pankadega struktureeritud dialooge. Ühised järelevalverühmad on alustanud arutelusid pankade koostatud ja nende talitluspidevuskavades kajastuvate Brexitiga seotud stsenaariumide üle. Samal ajal tehti ettevalmistusi tegelemaks pankadega, kes kavatsevad Ühendkuningriigist euroalale ümber asuda, arvestades et nad kaotavad peatselt ELi tegevusloa. Eesmärk on tagada, et uutele krediidasutustele tegevuslubade väljastamisel ja tegevuse üleandmisel olemasolevatele krediidasutustele peetaks silmas usaldatavusnõudeid. EKP ja riiklikud pädevad asutused hoiavad ka tihedat kontakti teiste ametiasutustega, kes teevad järelevalvet euroala pangagruppide üksuste üle, sh Ühendkuningriigi ja kolmandate riikide järelevalveasutustega. Eesmärk on tagada, et kõik asjaomased ametiasutused vastaksid euroala pangandussektoris toimuvatele muutustele kooskõlastatult.

Brexit jääb järelevalvega seotud tegevuskavas 2018. aastal olulisele kohale

Brexit jääb üheks peamiseks järelevalveprioriteediks. Sedamööda, kuidas pankade Brexitiga seotud kavasid hakatakse ellu viima, nihkub nende tegevuse keskpunkt ettevalmistavalt töölt tegelike juhtumite hindamisele ja eespool mainitud tegevuspõhimõtete praktilisele rakendamisele. Hoolimata poliitilisest kokkuleppes võimaliku üleminekuaja läbirääkimiste kohta ei ole nende läbirääkimiste tulemuste suhtes ikka veel selgust. EKP soovib pankadel olla Brexitiks valmistumisel ennetavalt aktiivne ja teha seda aegsasti tagamaks, et kõik ELis tegutsemiseks vajalikud tegevusloa oleksid olemas õigel ajal. Siiski võivad pangad olenevalt sellest, kuidas üleminekuajaga seotud poliitilised arutelud kulgevad, arutada järelevalveasutustega tähtsaja pikendamise võimalust oma ümberasumiskavade teatud aspektide rakendamiseks.

EKP jätkab koos riiklike pädevate asutustega krediidasutuste tegevuse euroalale ületoomise kavade ja krediidasutuse loa taotluste hindamist. Järelevalveasutused vaatavad eriti seda, kas pangad järgivad ühtse järelevalvemehhanismi tegevuspõhimõtteid ja järelevalveootusi. Selle eesmärk on eelkõige vältida, et euroalal asutatakse varifirmad ehk krediidasutused, millel on euroalal üksnes miinimumsuutlikkus ja mis annavad suurema osa oma tegevusest ELis edasi kolmandate riikide üksustele. EKP töötab vajaduse korral välja täiendavad tegevuspõhimõtted ning hoiab pangandussektorit ja sidusrühmi järelevalveootustega kursis. Nende krediidasutuste puhul, mis oma tegevuse laiendamise tõttu euroalal muutuvad lühikese või keskmise aja jooksul tõenäoliselt oluliseks, teeb EKP ettevalmistusi tagamaks nende otsese järelevalve sujuv üleminek EKP-le. EKP jätkab koostööd nii päritoluriigi kui ka asukohariigi järelevalveasutustega, et jälgida euroala pankade ja euroalale ümberasuvate pankade valmisolekut. Samuti kavatseb EKP korraldada pankade ümberasumiskavasid käsitlevaid lisaseminare ning ajakohastab korrapäraselt Brexitiga seotud küsimusi ja vastuseid.

3.2 Panus Euroopa ja rahvusvahelise õigusraamistiku edasiarendamisse

3.2.1 Osalemine Baseli protsessis

2017. aastal viidi lõpule Basel III – kriisijärgse õigusraamistiku nurgakivi. EKP, kes on aktiivselt kaasatud Baseli pangajärelevalvekomitee töösse, panustas sellesse standardite väljatöötamise protsessi, osaledes poliitikaaruteludel, andes eksperdiabi mitmesugustes komitee töörühmades, tehes koostööd komitee liikmetega kogu ELis ja maailmas ning osaledes asjaomaste mõjuanalüüside tegemisel.

Basel III lõpuleviimine

Kokkulepitud reformid on oluline samm kindlustunde taastamise poole pankade riskiga kaalutud kapitali suhtarvude suhtes

EKP tervitab Basel III lõpuleviimist, mis tugevdab õigusraamistikku ning on oluline samm kindlustunde taastamise poole pankade riskiga kaalutud kapitali suhtarvude suhtes. EKP osales aktiivselt poliitikaaruteludel. Basel III lõpuleviimine on tugev signaal jätkuvast rahvusvahelisest koostööst panganduse reguleerimisel. Kokkulepitud reformid suurendavad õiguskindlust ja aitavad pankadel teha teadlikke otsuseid. Rakendamiseks kavandatud üleminekuperiood, mis algab 2022. aastal ja lõpeb 2027. aastal, tagab, et pangad, sh need, keda reformid kõige enam puudutavad, suudavad nende mõjuga toime tulla.

Tähelepanu keskmes on rakendamine ja poliitika hindamine

Tähelepanu niiskudes kokkulepitud reformide rakendamisele, toetab EKP reformide tulemuslikkuse tagamiseks seadusandjaid ja Baseli pangajärelevalvekomiteed

EKP peab väga oluliseks, et kõik pooled võtavad kokkulepitud reformid üle järjepidevalt. Selleks on EKP andnud seadusandjatele tehnilist nõu eelkõige oma õigusliku hinnangu kaudu Euroopa Komisjoni ettepanekutele kapitalinõuete direktiivi ja kapitalinõuete määru raamistiku muutmiseks (vt infokast 3). EKP soovib pakkuda samasugust tuge ka nende reformide kontekstis.

Eelseisvatel aastatel jätkab Baseli pangajärelevalvekomitee tööd probleemidega, mis tulevad järelevalveasutustel ette Basel III praktilisel rakendamisel, ja üldisemas plaanis tugeva pangandusjärelevalve edendamiseks. Baseli pangajärelevalvekomitee algatab ka pärast kriisi elluviidud reformide rakendamisjärgse hindamise. EKP toetab ka edaspidi aktiivselt Baseli pangajärelevalvekomitee tegevuskava.

3.2.2 Osalemine EBA töös

2017. aastal tegi EKP pangandusjärelevalve tihedat koostööd EBAGA, et saavutada ühised eesmärgid, milleks on finantsstabiilsuse suurendamine ja järjepideva järelevalve edendamine Euroopa pangandussektoris.

EKP pangandusjärelevalve osaleb aktiivselt EBA töös kõigil tasanditel. 2017. aastal olid EKP pangandusjärelevalve töötajad esindatud kokku 45s EBA allüksuses. Neist neli täitsid esimehe või kaasesimehe ülesandeid. Samuti osales EKP pangandusjärelevalve hääleõiguseta liikmena EBA järelevalvenõukogus.

Allpool on toodud kaks näidet EBA töörühmade märkimisväärtetest edusammudest ning sellest, kuidas EBA ja EKP teineteist ühiste eesmärkide saavutamisel täiendavad.

Esiteks avaldati 2017. aastal EBA ja ESMA ühised **suunised juhtorgani liikmete ja põhifunktsioonide täitjate sobivuse kohta**, et i) tagada, et pankadel on usaldusväärsed juhtimisstruktuurid, ja ii) kehtestada järelevalveasutuste tehtava sobivuse ja nõuetekohasuse hindamise ulatuse ühised eeskirjad. Tehes tihedat koostööd EBAGA, töötas EKP välja ja avaldas sobivuse ja nõuetekohasuse hindamise juhendi, milles selgitas pankade juhatuse liikmete sobivuse kindlaksmääramise järelevalvekriteeriume ja protsessi.

Teiseks võttis EKP pangandusjärelevalve täielikult üle 2017. aastal avaldatud EBA **suunistes krediitiasutuste krediidiriski haldamise tavade ja eeldatava krediidikahju arvestamise kohta** sätestatud põhimõtted oma sisemisse metoodikasse, mille alusel hinnatakse pankade valmisolekut IFRS 9 rakendamiseks.

2017. aastal saatis EKP menetluse „järgi või selgita” kohaselt⁵² EBA-le teavitusi kaheksa EBA suunise⁵³, sh ühe ühiskomitee suunise ja ühe EBA soovitus kohta.⁵⁴ Kõigil neil juhtudel teatas EKP EBA-le, et ta järgib või kavatseb suuniseid ja soovitusi järgida.

Infokast 3

ELi pangandusõigusaktide läbivaatamine (kapitalinõuete määrus ja kapitalinõuete direktiiv, pankade maksevõime taastamise ja kriisilahenduse direktiiv ning ühtse kriisilahenduskorra määrus)

Ettepanek

Novembris 2016 avaldas Euroopa Komisjon ulatusliku paketi kapitalinõudeid (kapitalinõuete määrus ja kapitalinõuete direktiiv) ja kriisijuhtimist (pankade maksevõime taastamise ja kriisilahenduse direktiiv ning ühtse kriisilahenduskorra määrus) käsitlevate ELi õigusaktide muutmiseks. Euroopa Liidu Nõukogu alustas komisjoni ettepaneku läbivaatamist 2017. aasta esimeses kvartalis. Euroopa Parlamendi majandus- ja rahanduskomisjon avaldas asjaomased raportite projektid novembris 2017. Muudatused võetakse eelduste kohaselt lõplikult vastu ajavahemikus 2018. aasta lõpp kuni 2019. aasta esimene kvartal.

⁵² Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1093/2010, 24. november 2010, millega asutatakse Euroopa Järelevalveasutus (Euroopa Pangandusjärelevalve), artikkel 16.

⁵³ Nende hulka kuulub ka EBA teavitus seoses EBA/GL/2016/01ga, mille kohta EKP saatis teavituse hilinemisega.

⁵⁴ EBA/GL/2016/01, EBA/GL/2016/05, EBA/GL/2016/07, EBA/GL/2016/08, EBA/GL/2016/09, EBA/GL/2016/11, EBA/GL/2017/01 ning JC/GL/2016/01 ja EBA/Rec/2017/01.

EKP andis kaasseadusandjatele muudatuste kohta eksperdiabi. ELi Nõukogu tasandil esitasid EKP eksperdid finantsteenuste töörühmale kavandatava paketi kohta korrapäraselt EKP seisukohti. Lisaks andis EKP Euroopa Parlamendi ja ELi Nõukogu palvel välja kolm arvamust, milles selgitas oma poliitilisi hoiakuid seoses paketiga.⁵⁵

Tabel A

Ülevaade Euroopa Komisjoni ettepanekus sisalduvatest usaldatavusnõuetega seotud valdkondadest

Baseli standardite rakendamine	Kriisilahendusraamistik	Järelevalveraamistik
stabiilse netorahastamise määr	võlausaldajate hierarhia ühtlustamine*	teise samba raamistiku muudatused
finantsvõimenduse määr	uue moratoriumivahendi lisamine	ELis vahendajana tegutseva emaettevõtja nõude kasutuselevõtmine
kauplemiss portfelli põhjalik läbivaatamine	finantsstabiilsuse nõukogu kogu kahjumikatmisvõime (TLAC) standardi rakendamine	piiriüleste kapitalierandite kasutuselevõtmine
vastaspole krediidiriski standardmeetod	omavahendite ja kõlblike kohustuste miinimumnõude (MREL) muud kohandused	väiksemate pankade väiksem aruandluse sagedus
pangaportfelli intressirisk		

* Selle toimiku suhtes kohaldati kiirnetlust ja toimik suleti detsembris 2017. Uued sätted jõustusid jaanuaris 2018.

EKP seisukohad seoses kavandatud reformipaketiga

Oma arvamustes toetas EKP komisjoni muudatusettepanekute paketti, mille eesmärk on tugevdada märgatavalt õigusraamistikku ja muuta pangandussektor vastupidavamaks. Samal ajal väljendas EKP ka konkreetseid kahtlusi ja tegi mõned ettepanekud.

Seoses järelevalveraamistikuga EKP üldiselt toetab ettepanekut anda pädevatele asutustele võimalus loobuda teatud tingimustel üksikute usaldatavusnõuete kohaldamisest tütarettevõtjate suhtes, mis asuvad oma emaettevõtjast erinevas liikmesriigis, tagades samal ajal finantsstabiilsuse, kuna pangandusliit on alles väljakujundamisel. Lisaks märkis EKP, et sisse tuleks seada asjakohane üleminekukord. EKP pooldab ka kavandatavat nõuet, mille kohaselt kolmandate riikide pangagrupid, mille kaks või enam krediidiasutust asuvad ELis, peavad asutama ELis vahendajana tegutseva emaettevõtja. See edendaks tulemuslikumat ja sidusamat järelevalvet. Samas tegi EKP ettepaneku, et õigusnormide erinevuste ärakasutamise vältimiseks peaks nimetatud nõue hõlmama ka olulisi filiaale.

Konkreetne EKP-le muret valmistanud valdkond oli teise sambaga seotud muudatused. Komisjon püüdis oma ettepanekus suurendada küll ühtlustamist, kuid see piiras järelevalvemenetlusi otsustavates valdkondades. EKP rõhutas, et järelevalveasutustel peaks olema iga krediidiasutuse suhtes piisavalt paindlikkust, et mõõta nende riske, määrata kindlaks, kui palju nad peaksid hoidma täiendavaid omavahendeid, ning kiita heaks või lükata tagasi muudatused nende koosseisus. Peale selle peaks järelevalveasutusel olema paindlik võimalus nõuda vajaduse korral ühekordselt detailseid andmeid, et hinnata põhjalikult krediidiasutuse riskiprofiili. Neid seisukohti jagas ka Euroopa Parlamendi majandus- ja rahanduskomisjon oma [raporti projektis](#) kapitalinõuete direktiivi

⁵⁵ Euroopa Keskpanka arvamus, 8. märts 2017, seoses ettepanekuga, mis käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi, millega muudetakse direktiivi 2014/59/EL seoses tagamata võlainstrumentide järjestusega maksejõuetusmenetluse hierarhias ([CON/2017/6](#)); Euroopa Keskpanka arvamus, 8. november 2017, liidu kriisiohjamise raamistiku muudatuste kohta ([CON/2017/47](#)); Euroopa Keskpanka arvamus, 8. november 2017, liidu krediidiasutuste ja investimisühingute kapitalinõuete raamistiku muudatuste kohta ([CON/2017/46](#)).

muudatuste kohta. EKP kutsus ka üles ELi usaldatavusnõuete raamistiku suuremale ühtlustamisele, lisades ELi õigusesse teatud järelevalvelitused (nt seoses tegevuslubadega seotud menetlustega, eelkõige sobivuse ja nõuetekohasuse hindamisega) ning kõrvaldades põhjendamatud valiku- ja kaalutusõiguse võimalused. Selline ühtlustamine piiraks erinevate riiklike õigusnormide kasutamist, mis takistab tulemuslikku järelevalvet. Viimaks kutsus EKP üles läbi vaatama pangaga sarnaseid tehinguid tegevate suurte piiriüleste investeerimisühingute järelevalvet, tehes ettepaneku, et neid ühinguks tuleks kohelda krediitiasutustena. Komisjon esitas sellesisulise ettepaneku detsembris 2017.⁵⁶

Seoses Baseli standardite – finantsvõimenduse määr, stabiilse netorahastamise määr ja kauplemisportfelli põhjalik läbivaatamine – rakendamisega rõhutas EKP, et nende nõuetekohane ülevõtmine ELi õigusesse on vajalik selleks, et tagada krediitiasutuste võrreldavus ja võrdsed võimalused. Samuti soovitas EKP võtta üle kõikide, arvamuse avaldamise ajal veel Baseli pangajärelevalvekomitees arutlusel olnud standardite läbivaatamisklauslid (finantsvõimenduse määr, stabiilse netorahastamise määr ja kauplemisportfelli põhjalik läbivaatamine).

Kriisiohjamise raamistiku puhul toetas EKP eelisnõudeõigusest kõrgema nõudeõiguse järguga võlainstrumentide ühtlustatud kategooria kasutuselevõttu, et hõlbustada vastavuse tagamist peatselt täitmisele kuuluva kogu kahjumikatmisvõime nõude ning omavahendite ja kõlblike kohustuste miinimumnõudega. Teisalt rõhutas EKP vajadust lisareformide järele, et veelgi ühtlustada võlausaldajate nõuete hierarhiat panga maksejõuetusmenetluses, ja eelkõige vajadust kehtestada üldine hoiustajate eelisõiguste kord.

EKP tervitas kogu kahjumikatmisvõime standardi rakendamist omavahendite ja kõlblike kohustuste miinimumnõude kaudu. Omavahendite ja kõlblike kohustuste miinimumnõude kalibreerimisega seoses soovitas aga EKP, et kriisilahendusamet peaks olema õigus tagada teatud kindlusvaru, suurendades omavahendite ja kõlblike kohustuste miinimumnõude rekapitalizeerimise summat. See võimaldab tagada, et pärast kriisilahendust tekkivatel üksustel on piisavalt vahendeid täiendava ootamatu kahjumi või ootamatute kulude katmiseks kriisilahenduse järgsel perioodil. EKP soovitas, et kavandatud MRELi juhis tuleks välja jätta, kuna see muudab raamistiku keerukamaks, lisamata selget eelist. EKP toetas ettepanekut lükata edasi maksimaalse jaotatava summa piirangute kohaldamine juhtudel, kus kombineeritud puhvri nõude rikkumine tuleneb krediitiasutuse või investeerimisühingu võimetusest asendada kohustusi, mis ei vasta enam omavahendite ja kõlblike kohustuste miinimumnõude kõlblikkus- või tähtsuskriteeriumidele. EKP soovitas aga, et edasilükkamine peaks kestma kaksteist kuud, mitte kuus, nagu pani ette komisjon.

Samuti soovitas EKP, et tema varase sekkumise volitused peaksid olema sätestatud otse ühtse kriisilahenduskorra määruses, et edendada nende järjepidevat kohaldamist. Lõpuks soovitas EKP jätta pankade maksevõime taastamise ja kriisilahenduse direktiivist välja need varase sekkumise meetmed, mis on juba sätestatud kapitalinõuete direktiivis ja ühtse järelevalvemehhanismi määruses.

⁵⁶ See ettepanek on osa komisjoni laiemast, investeerimisühingute usaldatavusnõuete raamistikku käsitlevast analüüsist. Komisjoni ettepaneku kohaselt tuleks süsteemsete investeerimisühingute (st mille varade maht ületab 30 miljardit eurot) suhtes kohaldada samasid eeskirju ja samasugust järelevalvet nagu ELi pankade suhtes.

3.2.3 Osalemine finantsstabiilsuse nõukogu töös

2017. aastal panustas EKP pangandusjärelevalve aktiivselt finantsstabiilsuse nõukogu töösse, eelkõige järelevalve- ja õiguslase koostöö, standardite rakendamise ja kriisilahenduse valdkonnas. EKP pangandusjärelevalve osales ka finantsstabiilsuse nõukogu Euroopa piirkondliku nõuanderühma koosolekutel.

Finantsstabiilsuse nõukogu tähelepanu on viimasel ajal nihkunud põhimõtete väljatöötamiselt finantssektori reformide rakendamise jälgimisele ja nende mõju hindamisele. EKP pangandusjärelevalve jätkab selles vallas finantsstabiilsuse nõukoguga koostööd ning toob esile finantsstabiilsuse ja hästi toimiva pangandussektori positiivse mõju majanduskasvule. EKP pangandusjärelevalve panustab ka töösuundadesse, mis keskenduvad muudele tähtsatele teemadele, nagu kriisilahendus ja kriisijuhtimine, juhtimisraamistikud, hüvitised ja finantstehnoloogia.

4 Tegevusload, jõustamismenetlused ja sanktsioonidega seotud menetlused

4.1 Oluliste krediidasutuste arvu muutumine ja ühiste menetluste areng

4.1.1 Oluliste krediidasutuste arv

Oktoobris 2017 tehti kooskõlas [ühtse järelevalvemehhanismi määrusega](#) iga-aastane hindamine selle kohta, kas pank või pangagrupp täidab mõnd olulisuse kriteeriumi⁵⁷. Selle hindamise tulemusel ning viie pangarupi struktuuri- ja muude muudatuste tõttu vähenes oluliste krediidasutuste arv aasta alguse 125-lt 119-ni.

Barclays Bank PLC Frankfurdi filiaal arvati tunduvalt kasvanud suuruse tõttu oluliste krediidasutuste hulka ja ta kuulub alates 1. jaanuarist 2018 EKP otsese järelevalve alla.

Kuna Raiffeisen-Holding Niederösterreich-Wien reg. GmbH ja SEB AG ei täitnud kolme kalendriaasta jooksul ühtki olulisuse kriteeriumi, arvati nad oluliste krediidasutuste hulgast välja ning järelevalveülesanded anti üle vastavalt Austria ja Saksa riiklikele pädevatele asutustele.

Grupistruktuuride ja muud muudatused⁵⁸ olid seotud Banco BPI S.A. ja Banco Popular Español S.A. omandamisega teiste oluliste krediidasutuste poolt ning järgmiste krediidasutuste tegevuslubade kehtetuks tunnistamisega: Agence Française de Développement (tagastas tegevusloa vabatahtlikult), Veneto Banca S.p.A. ja Banca Popolare di Vicenza S.p.A.

Oluliste krediidasutuste nimekirja ajakohastatakse kogu aasta vältel. Järelevalve alla kuuluvate üksuste nimekirja viimane versioon on kättesaadav [EKP pangandusjärelevalve veebisaidil](#).

⁵⁷ Need kriteeriumid on sätestatud ühtse järelevalvemehhanismi määruse artikli 6 lõikes 4.

⁵⁸ Detsembris 2017 avaldatud oluliste ja vähem oluliste krediidasutuste loetelu kajastab i) järelevalve alla kuuluvatele krediidasutustele enne 5. detsembrist 2017 teatavaks tehtud olulisust käsitlevaid otsuseid ning ii) muid enne 1. oktoobrit 2017 jõustunud muudatusi grupistruktuurides.

Tabel 3

Pärast 2017. aasta hindamist ühtsesse järelevalvemehhanismi kuuluvad olulised ja vähem olulised pangagrupid ja eraldiseisvad pangad

	Koguvamad (miljardites eurodes)	Üksuste arv	
		konsolideeritud tasandil	üksiku panga tasandil
Olulised krediitiasutused	21 171,8	119	869
Vähem olulised krediitiasutused	4920,8	2869	3163
Kokku	26 092,6	2988	4032

Allikas: EKP.

Märkused. Detsembris 2017 avaldatud järelevalve alla kuuluvate üksuste nimekirjas olevate üksuste koguvamad (grupistruktuuride puhul seisuga 1. oktoober 2017 ja olulisust käsitlevate otsuste puhul seisuga 5. detsember 2017); koguvamad on esitatud seisuga 31. detsember 2016 (või andmete kättesaadavuse hiliseima seisuga).

Brexiti tõttu jälgib EKP tähelepanelikult pankade Ühendkuningriigist ümberasumise kavasid. Eesmärk on tagada nende pankade olulisuse õigeaegne kindlaksmääramine ning järelevalveülesannete sujuv üleminek Ühendkuningriigi ametiasutustelt EKP-le või riiklikele pädevatele asutustele euroalale ületoodavate tegevuste puhul.

2017. aasta põhjalik hindamine

Kuna 2017. aastal ei täitnud olulisuse kriteeriume ükski uus pank, siis põhjalikku hindamist ei toimunud⁵⁹. Samas ajakohastati varade kvaliteedi hindamise meetodikat, et valmistuda 2018. aastaks ning võtta arvesse IFRS 9 finantsaruandlusstandardi kasutuselevõtmine ning pankade investeerimisteenustele ja -tegevusele keskendunud riskiprofiilid.

4.1.2 Ühised menetlused ning sobivuse ja nõuetekohasuse hindamine

2017. aastal teatasid riiklikud pädevad asutused EKP pangandusjärelevalvele kokku 3026st tegevuslubadega seotud menetlusest. Nende hulka kuulusid 24 tegevusloa taotlust, 41 tegevusloa kehtetuks tunnistamist, 52 tegevusloa aegumist⁶⁰, 160 olulise osaluse omandamist, 2301 juhtkonda ja nõukogusse nimetamist⁶¹ ning 448 üleeuroopalise tegevusloa andmise menetlust.

⁵⁹ Ainus krediitiasutus, mis sai 2017. aastal olulise krediitiasutuse staatuse, oli (Ühendkuningriigis asutatud) Barclays Bank PLC. Mitteamalaste liikmesriikide krediitiasutuste euroala filiaalide suhtes ei kohaldata põhjalikku hindamist eraldiseisval alusel.

⁶⁰ Tegevusloa aegumine tähendab (kui see on liikmesriigi õiguses sätestatud) tegevusloa lõppemist ilma vajaduseta teha selle kohta ametlik otsus; see on õiguslik tagajärg, mis saabub kohe, kui ilmneb hästi määratletud käivitaja, näiteks kui üksus loobub sõnaselgelt tegevusloast või kui üksus lõpetab tegevuse, näiteks teise ettevõtjaga ühinemise tõttu.

⁶¹ Sealhulgas piiratud arv lisajuhtkonnakohtade taotlusi (17).

Kokku kiitsid järelevalvenõukogu ja EKP nõukogu 2017. aastal heaks 1673 tegevuslubadega seotud menetlust.⁶² Peale selle kiitis 319 tegevuslubadega seotud menetlust heaks kõrgema taseme juhtkond delegeerimisraamistiku raames, mis jõustus 2017. aasta juunis⁶³. Peale selle lõpetati veel 70 tegevuslubadega seotud menetlust, milleks ei olnud vaja EKP ametlikku otsust ning mille hulka kuulusid peamiselt üleeuroopalise tegevusloa andmise ja tegevusloa aegumise menetlused.

Tabel 4

EKP-le teatatud tegevuslubadega seotud menetlused⁶⁴

	2014	2015	2016	2017
Tegevusloa väljastamine	7	37	24	24
Tegevusloa kehtetuks tunnistamine ¹	5	26	42	41
Tegevusloa aegumine	0	26	178	52
Olulised osalused	9	134	142	160
Sobivus ja nõuetekohasus	115	2729	2544	2301
Üleeuroopalise tegevusloa andmine	34	431	252	448

Allikas: EKP.

1) EKP järelevalveülesannete täitmist käsitlevas 2014. aasta aruandes esitati tegevuslubade kehtetuks tunnistamise ja aegumise menetlused koos. Aegumise sagenemise tõttu esitatakse need menetlused alates 2015. aastast eraldi.

Kokkuvõttes püsis ühiste menetluste (tegevuslubade väljastamine, tegevuslubade kehtetuks tunnistamine, tegevuslubade aegumine ja olulised osalused) arv võrreldes eelmise aastaga küllaltki stabiilne. Sobivuse ja nõuetekohasuse otsuste puhul vähenes menetluste arv 2016. aastaga võrreldes 10%. See tuleneb peamiselt seadusandlikust muudatusest Prantsusmaal, mis tähendab, et alates 2016. aasta novembrist ei hinnata enam mittetegevjuhtkonna liikmete ametisse tagasinimetamisi. Aegumismenetluste vähenemine oli ootuspärane, sest suur hulk tegevuslubade aegumisi 2016. aastal oli tingitud juhuslikust mõjust (st ühe siduspankade grupi ühinemine üheks üksuseks). Üleeuroopalise tegevusloa andmise menetluste märgatav kasv võib olla seotud euroalale asuvatele Ühendkuningriigi pankadele üleeuroopalise tegevusloa andmise sagenemisega, eelkõige pankade Brexiti stsenaariumide rakendamise ja Ühendkuningriigi pangandusreformi seaduse rakendamise tõttu, mis nõuab pankadelt jaepanganduse kui põhitegevuse lahutamist investeerimispangangandusest (ringkaitse).

⁶² Nende 1673 tegevuslubadega seotud menetluse kohta võttis EKP vastu 1238 õigusakti. Mõni õigusakt hõlmab enam kui üht tegevuslubadega seotud menetlust (nt ühe ja sama olulise krediidiasutuse juhtorganite mitme liikme sobivuse ja nõuetekohasuse hindamine või olulise osaluse omandamine eri tüütarettevõtjates ühe tehingu tulemusel).

⁶³ Need menetlused viitavad nende juhtkonna- ja nõukoguliikmete hindamisele, kelle suhtes kohaldatakse delegeerimisraamistikku, mis on kinnitatud Euroopa Keskpanga otsuses (EL) 2017/935, 16. november 2016, sobivust ja nõuetekohasust käsitlevate otsuste tegemise pädevuse delegeerimise ning sobivuse ja nõuetekohasuse hindamise kohta (EKP/2016/42).

⁶⁴ Et 2014. aasta andmete esitamise kuupäev oli 15. jaanuar 2015, on 2014. ja 2015. aasta arvandmetes väike kattuvus.

Ühiste menetluste areng

Enamik tegevuslubadega seotud menetlusi (ligikaudu 80%) oli seotud uute vähem oluliste krediidasutuste asutamisega. Kaks peamist tegurit uute pangataotluste esitamise taga 2017. aastal olid finantstehnoloogia ettevõtjad, kes kasutavad ELi klientidele teenuste osutamiseks digitehnoloogilisi uuendusi, ja Brexit, mille tulemusel kasvas aasta teisel poolel euroalal krediidasutuse tegevuslubade taotluste arv. Eelduste kohaselt jätkuvad mõlemad suundumused ka 2018. aastal. Vaid ligikaudu 20% tegevuslubadega seotud menetlustest puudutas olulisi krediidasutusi ja oli seotud tegevuslubade pikendamise investeerimisteenuste osutamiseks. Üks olulise krediidasutusega seotud menetlus puudutas uue, mobiilpangandusteenuseid osutava tütarettevõtja asutamist ja teine tulenes ühe olemasoleva panga kavandatavast ümberasumisest euroalale.

Tegevuslubade kehtetuks tunnistamise ja aegumise menetlused tulenesid suuresti krediidasutuste pangandustegevuse vabatahtlikust lõpetamisest, aga ka pankade ühinemisest või restruktureerimisest. 41st tegevuslubade kehtetuks tunnistamise menetlustest moodustas 33 ainuüksi tegevuslubadest loobumine oluliste krediidasutuste poolt. Siiski otsustati piiratud arvul juhtudel (5) tegevusluba kehtetuks tunnistada seetõttu, et krediidasutus ei täitnud usaldatavusnõudeid.

Mitu olulise osalusega seotud menetlust puudutas enamusosaluse omandamist järelevalve alla kuuluvates krediidasutustes eriomaste omandajate⁶⁵ poolt, millega kaasnesid keerukate ettevõttestruktuuride, lühikeste investeerimistähtaegade või võimendusega rahastamise kasutamisega seotud aspektid. 2017. aastal täheldati oluliste krediidasutuste seas vaid vähest piiriülese pangandussektori konsolideerimisega seotud tegevust. Arvuliselt puudutas valdav osa EKP-le 2017. aastal teatatud olulise osalusega seotud menetlustest järelevalve alla kuuluvate krediidasutuste osanike struktuuri sisemist reorganiseerimist. Viimase peamine eesmärk on lihtsustada grupi struktuuri ja/või saavutada kulude kokkuhoid, kuid see võib olla ajendatud ka maksude optimeerimisest.

Sobivuse ja nõuetekohasuse hindamise areng

Ligikaudu kaks kolmandikku sobivuse ja nõuetekohasuse hindamise menetlustest puudutas juhtorgani tegevjuhtkonda mittekuuluvaid liikmeid ja ülejäänud kolmandik juhtorgani tegevjuhtkonda kuuluvaid liikmeid. Põhifunktsioonide täitjate hindamiste arv oli väga väike, sest ühest küljest ei ole kõigi liikmesriikide õigusaktides sellist hindamist sätestatud ja teisest küljest nimetatakse põhifunktsioonide täitjaid ametisse harvem kui juhtkonnaliikmeid⁶⁶. Umbes viiendikul juhtudest oli vaja lahendada konkreetsed probleemid. Selleks kehtestas EKP paljudel juhtudel

⁶⁵ Eriomaseid omandajaid iseloomustab kõrge keerukuse aste või läbipaistvuse puudumine (nt börsivälisesse ettevõttesse investeerivad fondid, riiklikud investeerimisfondid).

⁶⁶ Põhifunktsioonide täitjad on töötajad, kes ei ole juhtorgani liikmed, kuid kellel on märkimisväärne mõju krediidasutuse juhtimisele, mille eest lasub üldine vastutus juhtorganil, näiteks krediidiriski juhid, vastavuskontrolli juhid jt. 2017. aastal sätestas 12 euroala riiki põhifunktsioonide täitjate hindamise oma riigisiseses õiguses.

tingimused ja kohustused või esitas soovitusel, mis olid seotud näiteks kandidaatide kogemuse ja ülesannete täitmiseks vajaliku ajaga.

Tegevuspõhimõtete väljatöötamine

2017. aastal jätkas EKP pangandusjärelevalve tegevuspõhimõtete väljatöötamist ning nende järjepideva rakendamise tagamist koostöös riiklike pädevate asutuste ja EBAGA. Eesmärk on jõuda ühiste järelevalvetavadeni ja lihtsustada tegevuslubadega seotud menetlusi.

Mais 2017 avaldati [sobivuse ja nõuetekohasuse hindamise juhend](#). Juhend suurendab oluliste krediidasutuste juhtorganite liikmete sobivuse hindamisel EKP kohaldatavate põhimõtete, tavade ja protsesside läbipaistvust. Need hindamised on tähtsad, sest pankade hilisema etapi nõrkused ja riskid tulenevad sageli juhtorganite halvast toimimisest. Kuigi juhend aitab hindamisi teha ühtlustataval viisil, on lahknevuste püsimine riigisiseste õigusaktide kohaldamise tõttu paratamatu. Lahknevused tekivad näiteks kapitalinõuete direktiivi enda ebaühtlasest ja mõnel juhul vaid osalisest ülevõtmisest eri riikides. Seetõttu ootaks EKP selles valdkonnas suuremat ühtlustamist, et kapitalinõuete direktiivis sätestatud põhimõtted, mida täiendab uus EKP poliitika, oleksid igati tõhusad (vt ka infokast 3).

Välja töötati põhimõtted oluliste osaluste mitmesuguste kriteeriumide hindamiseks.

Töö lõpetati tegevuspõhimõtete esimese osaga, mis on seotud tegevuslubade väljastamise nõuete ulatusega ja tegevuslubade andmise menetluslike küsimustega. Samuti on hästi edenenud töö teise osaga, mis käsitleb tegevuslubade väljastamise kriteeriumide hindamist. Valmisid ka tegevuspõhimõtted finantstehnoloogia ettevõtete krediidasutuse tegevusloa taotluste hindamiseks. Pärast tegevuspõhimõtete valmimist avaldati avalikuks konsultatsiooniks kaks juhendit. Neis on sätestatud vastavalt krediidasutuste esitatud tegevusloataotluste ja *fintech*-krediidasutuste esitatud tegevusloataotluste hindamisel kasutatavad kriteeriumid. Lõplike juhendite avaldamine on kavandatud 2018. aasta algusesse.

4.2 Rikkumistest teavitamine, jõustamismenetlused ja sanktsioonidega seotud menetlused

4.2.1 Jõustamine ja sanktsioonide kehtestamine

Ühtse järelevalvemehhanismi määruse ja raammääruse kohaselt sõltub jõustamis- ja sanktsioonide kehtestamise volituste jaotus EKP ja riiklike pädevate asutuste vahel väidetava rikkumise laadist, vastutavast isikust ja vastu võetavatest meetmetest (vt [EKP järelevalveülesannete täitmist käsitlev aastaaruanne 2014](#)).

Tõhususe ja järjepidevuse tagamiseks tõhustas EKP 2017. aastal oma jõustamis- ja sanktsioonide kehtestamise protsesse muu hulgas uute IT-vahendite arendamise ja rakendamise kaudu.

2017. aastal käsitles EKP 45 jõustamis- ja sanktsioonidega seotud menetlust.

2017. aastal algatas EKP kümme sanktsioonidega seotud menetlust. Võttes arvesse 2016. aasta lõpus pooleli olnud 35 menetlust, käsitles EKP 2017. aastal 45 menetlust. Neist 44 oli seotud sanktsioonidega ja üks jõustamismeetmetega (vt tabel 5).

Tabel 5

EKP jõustamis- ja sanktsioonidega seotud tegevus 2017. aastal

	Sanktsioonidega seotud menetlused	Jõustamismenetlused	Kokku
2016. aasta lõpus pooleli olnud menetlused	34	1	35
2017. aastal algatatud menetlused	10	–	10
2017. aastal käsitletud menetlused	44	1	45
sh need, mille kohta võeti vastu EKP otsused ¹	4	–	4
neist EKP poolt riiklikele pädevatele asutustele menetluse algatamiseks edastatud taotlusi	7	–	7
neist lõpetatud menetlusi	9	1	10
neist 2017. aasta lõpus pooleli olnud menetlusi	24	–	24

Allikas: EKP.

1) Neist menetlustest kaht käsitleti samas EKP otsuses.

2017. aastal määras EKP viis karistust summas 15,3 miljonit eurot ning tõhustas oma jõustamis- ja sanktsioonide kehtestamise protsesse

2017. aastal käsitletud 44st sanktsioonidega seotud menetlusest 28 puudutasid vahetult kohaldatavate ELi õigusaktide (sh EKP otsused ja määrused) kahtlustatavat rikkumist. Need juhtumid puudutasid 26 olulist krediidasutust ning olid seotud omavahendite, aruandluse, teabe avalikustamise, likviidsuse ja suurte riskipositsioonidega. 2017. aastal võttis EKP vastu kolm sanktsioonidega seotud otsust, määrares viis karistust kogusummas 15,3 miljonit eurot. Karistused määrati kolmele järelevalve alla kuuluvale üksusele rikkumiste eest järgmistes valdkondades: likviidsus (2), aruandlus ja teabe avalikustamine (1), suured riskipositsioonid (1) ja omavahendid (1). Neist menetlustest üheksa lõpetati 2017. aastal peamiselt seetõttu, et kahtlustatavad rikkumised olid ebaolulised või sanktsioonide kehtestamiseks puudus õiguslik alus.

Järgides EKP nõuet algatada menetlus ja olles hinnanud juhtumeid kooskõlas riigisisese seadusega, määrasid riiklikud pädevad asutused 28 karistust kogusummas 5,1 miljonit eurot.

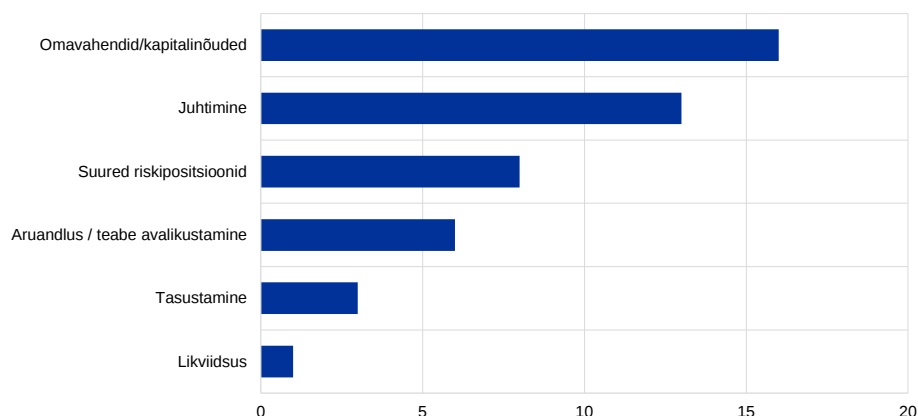
Ülejäänud 16 sanktsioonidega seotud menetlust, mida käsitleti 2017. aastal, puudutasid kapitalinõuete direktiivi sätteid ülevõtivate liikmesriigi õigusaktide kahtlustatavaid rikkumisi ja olid seotud oluliste krediidasutuste või füüsiliste isikutega. Need menetlused käsitlevad kahtlustatavaid rikkumisi seoses juhtimisega (sealhulgas sisekontrolli mehhanismidega), juhtorgani funktsioonide ja tasustamisega. 2017. aastal suunas EKP seitse taotlust riiklikele pädevatele asutustele nende pädevusse kuuluva sanktsioonidega seotud menetluse alustamiseks. Järgides EKP nõuet ja olles hinnanud juhtumeid kooskõlas riigisisese seadusega, võtsid riiklikud pädevad asutused vastu kolm sanktsioonidega seotud otsust, määrares 28 karistust kogusummas 5,1 miljonit eurot.

2017. aastal käsitletud jõustamismenetlus puudutas EKP järelevalveotsuse täitmatajätmist. See menetlus lõpetati samal aastal, kui järelevalve alla kuuluv üksus hakkas otsust uuesti täitma.

EKP poolt 2017. aastal läbi viidud jõustamis- ja sanktsioonidega seotud menetlustes käsitletud kahtlustatavate rikkumiste täielik jaotus valdkondade kaupa on esitatud **diagrammil 8**.

Diagramm 8

Jõustamis- ja sanktsioonidega seotud menetlustes käsitletud kahtlustatavad rikkumised puudutavad valdavalt omavahendeid ja kapitalinõudeid

Allikas: EKP.

Kui EKP-l on alust kahtlustada kuriteo toimepanemist, palub ta riiklikul pädeval asutusel asi edasi anda asjaomastele ametiasutustele uurimiseks ja võimalikuks kriminaalvastutusele võtmiseks kooskõlas liikmesriigi õigusega. 2017. aastal esitati riiklikele pädevatele asutustele viis niisugust taotlust.

4.2.2

Kogemused ühtse järelvalvemehhanismi määruse artiklis 23 sätestatud rikkumistest teavitamisel

EKP-l on kohustus tagada, et kasutusele võetakse tõhusad mehhanismid, mis võimaldavad igal isikul ELi õigusaktide rikkumistest teavitada. Seetõttu on EKP sisse seadnud rikkumistest teavitamise mehhanismi, mis hõlmab EKP pangandusjärelvalve veebisaidil kättesaadavat [interaktiivset teavitustvormi](#).

2017. aastal sai EKP 89 rikkumisteadet ehk peaaegu sama palju kui 2016. aastal. Neist 61 puudutas väidetavat ELi õigusaktide rikkumist ning neist omakorda 56 kuulus EKP järelvalvepädevusse ja viis riiklike pädevate asutuste järelvalvepädevusse. Ülejäänud 28 teadet puudutasid peamiselt riigisiseseid küsimusi (nt tarbijakaitse) ega olnud seotud usaldatavusnõuetega ning need jäid seega rikkumistest teavitamise mehhanismist välja.

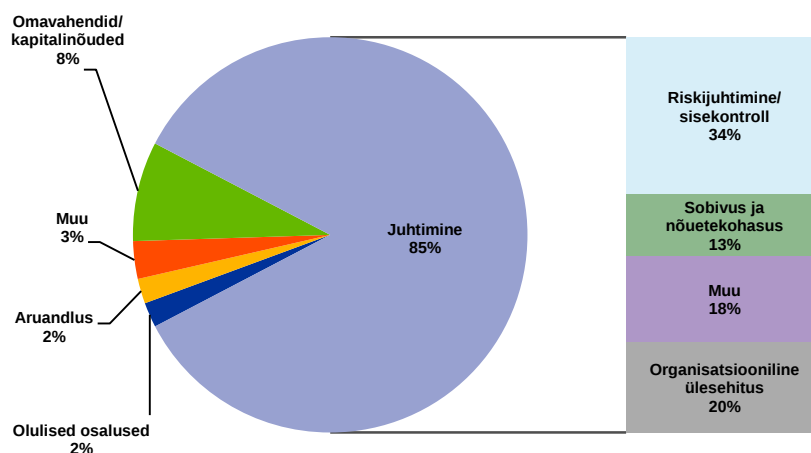
Nagu ka 2016. aastal, käsitleti väidetavate rikkumiste teadetes kõige sagedamini juhtimisküsimusi (85%) ning ebapiisavat omavahendite ja kapitalinõuete arvutamist (8%). Teadete täielik jaotus on esitatud **diagrammil 9**. Juhtimisega seotud

2017. aastal sai EKP
89 rikkumisteadet

probleemid puudutasid eeskätt riskijuhtimist ja sisekontrolli, sobivust ja nõuetekohasust ning organisatsioonilist ülesehitust⁶⁷.

Diagramm 9

Rikkumistest teavitamise mehhanismi kaudu esitatud väidetavate rikkumiste teated puudutavad eeskätt juhtimisküsimusi

Allikas: EKP.

2017. aastal seoses rikkumisteadetega võetud peamised uurimismeetmed olid järgmised:

- sisemine hindamine olemasoleva dokumentatsiooni alusel (47% juhtumitest);
- järelevalve alla kuuluvale üksusele esitatud sisejuurdluse-/siseauditinõuded või dokumendi-/selgitusnõuded (42% juhtumitest);
- kohapealsed kontrollid (11% juhtumitest).

⁶⁷ „Riskihaldus ja sisekontroll“ hõlmab mehhanisme või protsesse, mille üksus peab sisse seadma teda ohustavate või võimalike riskide piisavaks kindlakstegemiseks ja juhtimiseks ning nendest teatamiseks. „Organisatsiooniline ülesehitus“ näitab, kuivõrd selgesti määratletud, läbipaistvad ja järjepidevad on krediitiasutuse vastutusalad.

5 EKP pangandusjärelvalve organisatsiooniline ülesehitus

5.1 Aruandlusnõuete täitmine

EKP pangandusjärelvalve jätkas tihedat koostööd Euroopa Parlamendi ja ELi nõukoguga

See aastaaruanne on EKP pangandusjärelvalve üks peamine aruandluskanal kooskõlas ühtse järelvalvemehhanismi määrusega. Määruses on sätestatud, et järelvalveülesannete andmist EKP-le tuleks tasakaalustada asjakohaste läbipaistvuse ja aruandluse nõuetega. Euroopa Parlamendi ja EKP institutsioonidevahelises kokkuleppes ning ELi nõukogu ja EKP vahel sõlmitud vastastikuse mõistmise memorandumis täpselt sätestatud [aruandlusraamistiku](#) käigushoidmine ja edendamine oli EKP prioriteetide hulgas ka 2017. aastal.

Mis puudutab suhtlemist **Euroopa Parlamendiga**, siis esitles järelvalvenõukogu esimees parlamendi majandus- ja rahanduskomisjoni (ECON) ees EKP järelvalveülesannete täitmist käsitlevat 2016. aasta aruannet ([23. märtsil](#)) ning osales kahel korralisel avalikul kuulamisel ([19. juunil](#) ja [9. novembril](#)). Samuti osales ta avalikul kuulamisel seoses õigusaktide paketiga, mis käsitleb riskide vähendamist pangandussektoris ([25. aprillil](#)), ja kolmel erakorralisel mõttevahetusel Euroopa Parlamendi liikmetega (23. märtsil, 19. juunil ja 9. novembril). Tähtsamate teemade hulgas olid arutlusel viivislaenude vähendamise meetmed, esimesed olulisi krediitdiasutusi puudutavad kriisilahenduse ja likvideerimise juhtumid ning seadusandlikud ettepanekud pangandusjärelvalve valdkonnas, sh pangandusliidu väljakujundamine. Peale selle osales järelvalvenõukogu aseesimees parlamendi majandus- ja rahanduskomisjoni ning eelarvekontrollikomisjoni ühiskohtumisel, millel arutati ühtset järelvalvemehhanismi käsitlevat Euroopa Kontrollikoja eriaruannet (13. veebruaril).

EKP avaldas 41 vastust Euroopa Parlamendi liikmete järelvalveteemalistele küsimustele

2017. aastal avaldas EKP oma veebisaidil 41 vastust Euroopa Parlamendi liikmete järelvalveteemalistele küsimustele. Muu hulgas käsitleti kirjades pangandusjärelvalve õigusraamistikku ning EKP tegevuspõhimõtteid seoses arvukate järelvalveteemadega, nagu olulisi krediitdiasutusi puudutavad kriisilahenduse ja likvideerimise juhtumid, EKP põhimõtted oluliste ja vähem oluliste krediitdiasutuste järelvalves, viivislaenudega seotud EKP tegevuspõhimõtted ja koostöö riiklike asutustega.

Peale selle edastas EKP kooskõlas institutsioonidevahelise kokkuleppega Euroopa Parlamendile süstemaatilisel järelvalvenõukogu koosolekute protokollid.

Mis puudutab suhtlemist **ELi nõukoguga**, siis osalesid järelvalvenõukogu esimees ja aseesimees 2017. aastal kuuel eurorühma kohtumisel. 7. aprillil esitles järelvalvenõukogu esimees EKP järelvalveülesannete täitmist käsitlevat 2016. aasta aruannet ning 6. novembril osales ta veel ühel EKP järelvalveülesannete täitmist käsitleval korralisel mõttevahetusel. EKP pangandusjärelvalve võttis osa ka teistest eurorühma kohtumistest 26. jaanuaril, 15. juunil, 11. juulil ja 4. detsembril. Peale selle osales järelvalvenõukogu esimees

7. aprillil ECOFINi nõukogu mitteametlikul kohtumisel toimunud arutelul. Rahandusministreid huvitavad teemad ühtisid suurel määral nendega, mida arutati Euroopa Parlamendis.

Ühtse järelevalvemehhanismi määruuses sätestatud aruandlusnõuete täitmise raames pidasid pangandusjärelevalves osalevad EKP esindajad mõttevahetusi ka riikide parlamentides. Lisaks avaldas EKP oma veebisaidil kaks vastust riikide parlamendiliikmetelt laekunud küsimustele.

5.2 Ühtse järelevalvemehhanismi töö läbivaatamised ja auditid

Nii Euroopa Kontrollikoda kui ka Euroopa Komisjon analüüsisid põhjalikult EKP pangandusjärelevalve tööd

EKP pangandusjärelevalve tööd peavad põhjalikult analüüsima mitmesugused ELi institutsioonid ja organid, nagu Euroopa Komisjon ja Euroopa Kontrollikoda.

Oma esimese auditi raames, milles käsitleti EKP juhtimise tulemuslikkust ja mis tehti ühtse järelevalvemehhanismi määruuse artikli 20 lõike 7 kohaselt, avaldas **Euroopa Kontrollikoda** novembris 2016 eriaruande „Ühtne järelevalvemehhanism – hea algus, kuid on vaja täiendavaid parandusi“. Vastuseks aruandes antud soovitudele tegi EKP pangandusjärelevalve 2017. aastal muu hulgas järgmist:

- sujundas järelevalveotsuste vastuvõtmise menetlust;
- tugevdas EKP ja üldisemalt muu kui päritoluriigi/asukohariigi pädeva asutuse töötajate juuresolekut kohapealsetes kontrollides;
- tõhustas järelevalvealast IT-süsteemi;
- eraldas lisavahendeid EKP siseauditi funktsioonile.

Samuti eraldas EKP hulgaliselt ressursse Euroopa Kontrollikoja teisele auditile, milles keskenduti EKP pangandusjärelevalve kriisiohjamisele. Aruanne avaldati 16. jaanuaril 2018.⁶⁸

Kooskõlas ühtse järelevalvemehhanismi määruuse artikliga 32 avaldas **Euroopa Komisjon** 11. oktoobril 2017 ühtse järelevalvemehhanismi kohta analüüsi aruande vormis⁶⁹ ja lisas sellele komisjoni talituste töödokumendi⁷⁰. Aruande avaldamisele eelnenud protsessis suhtles EKP tihedalt komisjoniga, vastates ligikaudu 130 küsimusele ja korraldades kaks töötajate tasandi ühisseminari.

Komisjoni aruandes märgiti, et euroala pangandusjärelevalve on muutunud tõhusamaks ning et krediidasutuste tervikliku järelevalvega kaasnevad selged kasutegurid, nagu võrdsed tingimused ja kindlustunne. Aruandes tõsteti eriti esile

⁶⁸ Euroopa Kontrollikoja kriisiohjamist käsitleva auditi kohta vt täpsemalt punkt 2.1.5.

⁶⁹ Vt [Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule määruuse \(EL\) nr 1024/2013 kohaselt loodud ühtse järelevalvemehhanismi kohta](#).

⁷⁰ Vt komisjoni talituste töödokumendi „[Staff Working Document accompanying the Report on the Single Supervisory Mechanism established pursuant to Regulation \(EU\) No 1024/2013](#)“.

ühtse järelevalvemehhanismi märkimisväärsed jõupingutusi ühtlustamise edendamisel ning järelevalve kvaliteedi parandamisel sellistes põhivaldkondades nagu järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsess, sisemudelite järelevalve, sobivuse ja nõuetekohasuse hindamine, ühised menetlused ja järelevalvekolleegiumid. Samuti tervitati aruandes EKP pangandusjärelevalve konstruktiivset suhtumist näiteks Euroopa Kontrollikoja ja IMFi läbivaatamistest tulenevatesse soovitusesse, EKP edukat koostööd teiste ELi ja rahvusvaheliste organitega ning otsustamispädevuse delegeerimist seoses järelevalveotsustega, mille tulemusel peaks EKP järelevalveotsuste tegemine muutuma märkimisväärselt tõhusamaks. Samuti tegi komisjon mitu tähelepanekut ja soovitus ühtse järelevalvemehhanismi toimimise, näiteks EKP ühiste teenuste kaitsemeetmete ning järelevalvetasude läbipaistvuse ja proportsionaalsuse kohta. Aruandes tehti järeldus, et praeguses etapis ei ole vaja teha muudatusi ühtse järelevalvemehhanismi määrukses.

5.3 Otsuste tegemine

5.3.1 Järelevalvenõukogu ja juhtkomitee

2017. aastal pidas **järelevalvenõukogu** kokku 32 koosolekut. Nendest 22 toimusid Maini-äärses Frankfurdis ja üheksa telekonverentsina. Üks koosolek toimus Soome finantsjärelevalveasutuse (Finanssivalvonta) kutsel Helsingis. 2017. aastal tegi järelevalvenõukogu enamiku oma otsuseid kirjaliku menetluse teel⁷¹.

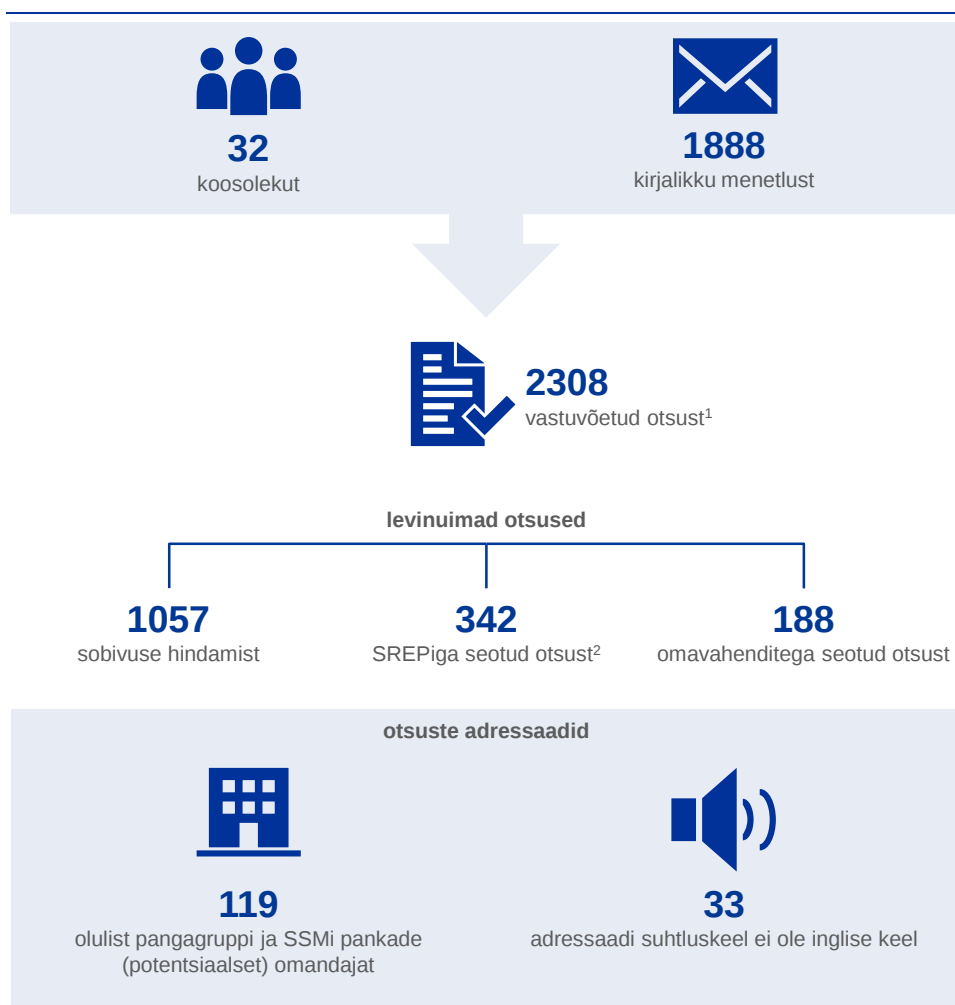
Väga suur hulk otsuseid käsitles üksikuid panku (vt **joonis 6**) ja need võeti vastu vastuväidete mitteesitamise menetluse raames. Selles kaheetapilises protsessis esitatakse otsuste eelnõud kõigepealt heakskiitmiseks järelevalvenõukogule. Seejärel saadetakse lõplik otsuse eelnõu EKP nõukogule vastuvõtmiseks vastuväidete mitteesitamise menetluse raames. 33 pangagruppi 119st⁷², mis olid 2017. aastal EKP otsese järelevalve all, soovis saada EKP ametliku otsuse muus ELi ametlikus keeles kui inglise keel.

⁷¹ [Järelevalvenõukogu kodukorra](#) artikli 6.7 kohaselt võib otsuseid teha ka kirjaliku menetluse teel, välja arvatud juhul, kui selle vastu on vähemalt kolm järelevalvenõukogu hääleõiguslikku liiget. Sellistel juhtudel lisatakse küsimus järelevalvenõukogu järgmise koosoleku päevakorda. Kirjaliku menetluse korral on järelevalvenõukogul tavaliselt vähemalt viis tööpäeva otsuse kaalumiseks.

⁷² Oluliste krediidiasutuste arv seisuga 5. detsember 2017. Järelevalve alla kuuluvate üksuste nimekirja ajakohastatakse korrapäraselt ja see avaldatakse [EKP pangandusjärelevalve veebisaidil](#).

Joonis 6

Järelevalvenõukogu otsused 2017. aastal

Joonisel esitatud näitajad kajastavad eraldiseisvaid järelevalveotsuseid, mis on adresseeritud järelevalve alla kuuluvatele üksustele või nende potentsiaalsetele omandajatele, ning juhiseid riiklikele pädevatele asutustele seoses oluliste ja vähem oluliste krediidiasutustega. Üks otsus võib sisaldada mitut järelevalvealast heakskiitu. Samuti tegi järelevalvenõukogu otsuseid mitme horisontaalse (nt ühised meetodikad) ja institutsioonilise küsimuse kohta.

2) Kaasa arvatud otsused, mis on seotud nii 2017. kui ka 2018. aasta järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi raames läbiviidud lühiajalise analüüsiga.

Konkreetsed panku puudutavate otsuste kõrval tegi järelevalvenõukogu otsuseid ka mitme horisontaalse küsimuse kohta, mis olid seotud eelkõige ühiste meetodikate ja raamistike rakendamisega konkreetsetes järelevalvevaldkondades. Mõned neist otsustest koostasid selleks järelevalvenõukogu poolt volitatud ajutised struktuurid, kuhu kuulusid EKP ja riiklike pädevate asutuste kõrgema astme juhid. Nad tegid ettevalmistusi seoses stressitestide, SREPi meetodika, piiriüleste kohapealsete kontrollide, viivislaenu suure osakaalu ja ühtse järelevalvemehhanismi protsesside lihtsustamisega.

Ühtse järelevalvemehhanismi järelevalvenõukogu

Esireas (vasakult): Stelios Georgakis (Yiangos Demetriou asendusliige), Anneli Tuominen, Vīta Pilsūma (Zoja Razmusa asendusliige), Elisa Ferreira, Andreas Dombret, Danièle Nouy, Sabine Lautenschläger, Claude Simon, Pentti Hakkarainen, Ray Vella (Malta Financial Services Authority), Oliver Bonello
Keskmise reas (vasakult): Ilias Plaskovitis, Renata Bagdonienė (Vytautas Valvoniše asendusliige), Mervi Toivanen, Fabio Panetta, Helmut Ettl, Vladimír Dvořák, Norbert Goffinet, Tom Dechaene, Denis Beau, Matej Krumberger (Primož Dolenci asendusliige)
Tagareas (vasakult): Nora Dambure (Pēters Putniņš asendusliige), Madis Müller, Kilvar Kessler, Matthias Guldner (Felix Hufeldi asendusliige), Ed Sibley, Ignazio Angeloni, Andreas Ittner, Javier Alonso, Jan Sijbrand

Esimees	Danièle Nouy
Aseesimees	Sabine Lautenschläger
EKP esindajad	Ignazio Angeloni Julie Dickson (kuni 31. juuli 2017) Pentti Hakkarainen (alates 1. veebruar 2017)
Belgia	Mathias Dewatripont (Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique) (kuni 17. mai 2017) Tom Dechaene (Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique) (alates 18. mai 2017)
Saksamaa	Felix Hufeld (Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht) Andreas Dombret (Deutsche Bundesbank)
Eesti	Kilvar Kessler (Finantsinspeksioon) Madis Müller (Eesti Pank)
Iirimaa	Ed Sibley (Central Bank of Ireland)
Kreeka	Ilias Plaskovitis (Bank of Greece)
Hispaania	Javier Alonso (Banco de España)
Prantsusmaa	Robert Ophèle (Banque de France) (kuni 2. august 2017) Denis Beau (Banque de France) (alates 3. august 2017)
Itaalia	Fabio Panetta (Banca d'Italia)
Küpros	Yiangos Demetriou (Central Bank of Cyprus)
Läti	Pēters Putniņš (Finanšu un kapitāla tirgus komisija) Zoja Razmusa (Latvijas Banka)
Leedu	Vytautas Valvoniš (Lietuvos bankas)
Luksemburg	Claude Simon (Commission de Surveillance du Secteur Financier) Norbert Goffinet (Banque centrale du Luxembourg)
Malta	Karol Gabarretta (Malta Financial Services Authority) (kuni 18. jaanuar 2018) Alexander Demarco (Bank Ċentrali ta' Malta / Central Bank of Malta) (kuni 8. august 2017) Oliver Bonello (Bank Ċentrali ta' Malta / Central Bank of Malta) (alates 9. august 2017)

Madalmaad	Jan Sijbrand (De Nederlandsche Bank)
Austria	Helmut Ettl (Finanzmarktaufsicht) Andreas Ittner (Oesterreichische Nationalbank)
Portugal	Elisa Ferreira (Banco de Portugal)
Sloveenia	Marko Bošnjak (Banka Slovenije) (kuni 12. märts 2017) Primož Dolenc (Banka Slovenije) (alates 13. märts 2017)
Slovakkia	Vladimír Dvořáček (Národná banka Slovenska)
Soome	Anneli Tuominen (Finanssivalvonta) Olli Rehn (Suomen Pankki – Finlands Bank) (kuni 4. juuni 2017) Jouni Timonen (Suomen Pankki – Finlands Bank) (alates 5. juuni kuni 14. oktoober 2017) Mervi Toivanen (Suomen Pankki – Finlands Bank) (alates 21. november 2017)

Juhtkomitee pidas 2017. aastal 18 koosolekut. Neist 17 toimusid Maini-äärses Frankfurdis ja üks Soome finantsjärelevalveasutuse (Finanssivalvonta) kutsel Helsingis. Aprillis toimus tavapärane rotatsioon ning vahetusi viis riiklike pädevate asutuste esindajat, kes olid ametisse nimetatud aastaks.

Peale selle pidas juhtkomitee kuus koosolekut laiendatud koosseisus, see tähendab kõikide 19 riikliku pädeva asutuse kõrgema tasandi esindaja osalusel. Neist kaks toimusid Maini-äärses Frankfurdis ja neli telekonverentsina. Nendel koosolekutel keskenduti EKP 2017. aasta stressitesti raames tehtud pangaportfelli intressiriski tundlikkusanalüüsile.

5.3.2 Otsustamisprotsessi sujundamine

Et oma otsustamisprotsessi veelgi sujundada, võttis EKP 2017. aastal vastu õigusraamistiku järelevalveotsuste tegemise pädevuse delegeerimiseks. See raamistik võimaldab vastu võtta teatud liiki järelevalveotsuseid järelevalvenõukogu ja EKP nõukogu asemel EKP kõrgema astme juhtidel. Uut raamistikku kohaldatakse rutiinset laadi järelevalveotsuste suhtes, mille puhul on kaalutusõigus piiratud, võttes arvesse delegeeritavate otsuste olulisust ja mõju. See võimaldab järelevalvenõukogul ja EKP nõukogul keskenduda keerukamatele küsimustele. Delegeerimisraamistiku kasutuselevõtmisega vastas EKP ka Euroopa Kontrollikoja⁷³, Euroopa Komisjoni⁷⁴ ja IMFi⁷⁵ väljendatud kartustele järelevalveotsuste tegemise protsessi tõhususe suhtes. Lisaks on järelevalvenõukogu loonud lihtsustamise tööühma, kes hakkab juhtima ühtse järelevalvemehhanismi protsesside edasist läbivaatamist, et tagada ühtse järelevalvemehhanismi otsuste tegemise ja muude menetluste tõhusus.

EKP on ka heaks kiitnud alternatiivse sobivuse ja nõuetekohasuse protsessi, mis võimaldab EKP-l teatud tingimustel teha otsuseid üksnes riiklike pädevate asutuste hindamiste alusel.

⁷³ Euroopa Kontrollikoja eriaruanne nr 29/2016, „Ühtne järelevalvemehhanism – hea algus, kuid on vaja täiendavaid parandusi”.

⁷⁴ Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule määruse (EL) nr 1024/2014 kohaselt loodud ühtse järelevalvemehhanismi kohta, avaldatud 11. oktoobril 2017.

⁷⁵ IMFi riigiaruanne nr 16/196, „Germany: Financial Sector Assessment Program – Detailed Assessment of Observance on the Basel Core Principles for Effective Banking Supervision”, 29. juuni 2016.

Delegeerimisraamistik

Otsustamispädevuse delegeerimise õigusraamistik põhineb mitmel õigusaktil, mis avaldati Euroopa Liidu Teatajas 1. juunil 2017⁷⁶.

Delegeerimise üldraamistik⁷⁷ on sätestatud võimalus delegeerida järelevalveülesannetega seotud otsuste tegemise pädevus. Selles EKP nõukogu poolt juhatuse ettepanekul vastuvõetud üldraamistikku käsitlevas otsuses on sätestatud institutsioonilised aspektid, st EKP tööüksuste juhtidele antud vastutuse ulatus, menetluslikud nõuded delegeeritud otsuste vastuvõtmiseks ja nõuded aruandluseks delegeeritud otsuste kohta. Peale selle võtab delegeerimisotsused vastu EKP nõukogu vastuväidete mitteesitamise menetluse raames, sätestades konkreetsed kriteeriumid, mis tuleb täita iga delegeeritud järelevalveotsuse liigi puhul. Neid delegeerimisotsuseid täiendavad EKP juhatuse vastuvõetud otsused, millega nimetatakse ametisse EKP tööüksuste juhid, kellele antakse delegeeritud otsustamispädevus (vt joonis 7).

Uut delegeerimisraamistikku on kohaldatud kaht liiki järelevalveotsuste suhtes:

- sobivuse ja nõuetekohasuse hindamine⁷⁸;
- järelevalve alla kuuluvate üksuste olulisuse muutmine⁷⁹.

Otsused, millega nimetatakse ametisse EKP tööüksuste juhid, kellele antakse delegeeritud otsustamispädevus, kiitis heaks EKP juhatuse⁸⁰ ja delegeeritud otsuste tegemine on kehtinud alates 21. juunist 2017.

⁷⁶ Vt ELT L 141, 1. juuni 2017.

⁷⁷ Otsustamispädevuse delegeerimise üldraamistik seoses järelevalveülesannetega seotud õigusaktidega, [otsus EKP/2016/40](#).

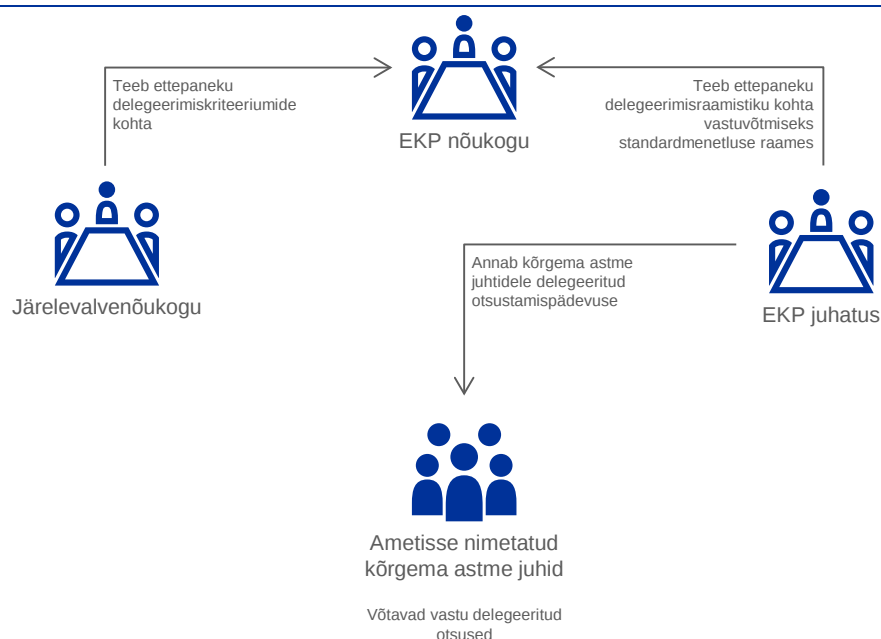
⁷⁸ Otsus sobivust ja nõuetekohasust käsitlevate otsuste tegemise pädevuse delegeerimise ning sobivuse ja nõuetekohasuse hindamise kohta, [otsus EKP/2016/42](#).

⁷⁹ Otsus järelevalve alla kuuluvate üksuste olulisust käsitlevate otsuste delegeerimise kohta, [otsus EKP/2016/41](#).

⁸⁰ Otsus, millega volitatakse tööüksuste juhte võtma vastu sobivust ja nõuetekohasust käsitlevaid delegeeritud otsuseid, [otsus EKP/2017/16](#); otsus, millega nimetatakse ametisse tööüksuste juhid, kes võtavad vastu delegeeritud otsuseid järelevalve alla kuuluvate üksuste olulisuse kohta, [otsus EKP/2017/17](#).

Joonis 7

Delegeerimisraamistik

Delegeerimisraamistiku rakendamine

Sobivuse ja nõuetekohasusega seotud otsuste puhul sõltub otsus delegeerimisprotsessi kasutamiseks peamiselt neljast kriteeriumist:

1. järelevalve alla kuuluva üksuse suurus ja iseloom;
2. otsuse eeldatav tulemus;
3. sobivuse ja nõuetekohasuse hindamise konkreetsed aspektid (nt maineküsimused või finantsteenuseid puudutavate õigusaktide täitmatajätmisega seotud haldusmeetmed);
4. ettepaneku õigeaegne esitamine asjaomase riikliku pädeva asutuse poolt.

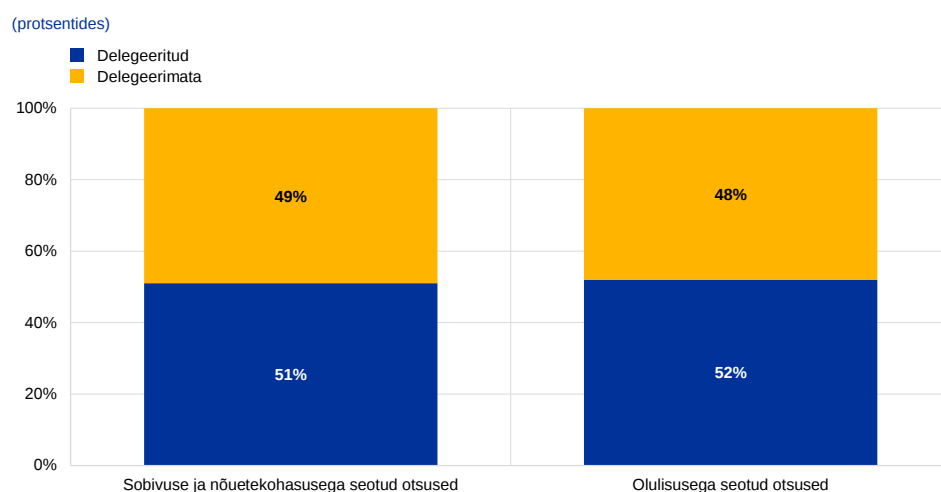
Kõikide sobivuse ja nõuetekohasuse otsuste puhul (delegeeritud või mitte) tehakse hindamine ise kapitalinõuete direktiivi ülevõtvatest riigisestest õigusaktidest tulenevate kriteeriumide alusel; samuti võetakse sobivuse ja nõuetekohasuse hindamisel arvesse [EKP sobivuse ja nõuetekohasuse hindamise juhendit](#). Juunist detsembrini 2017 võeti 51% sobivuse ja nõuetekohasusega seotud EKP otsustest vastu delegeerimise teel (vt [diagramm 10](#)).

Järelevalve alla kuuluvate üksuste olulisuse muutmise seisukohast muudab delegeerimisraamistik [järelevalve alla kuuluvate üksuste nimekirja](#) (kus on need krediidasutused, mis kuuluvad EKP otsese järelevalve alla) korrapärase ajakohastamise tõhusamaks. Valdav osa neist otsustest kajastab vaid muudatusi

pangagrupi ettevõttestruktuuris; samas on EKP otsese järelevalve alla kuuluvate krediitiasutuste kohta täpse ülevaate omamine vajalik õiguskindluse ja läbipaistvuse seisukohast. Seega võidakse delegeeritud otsusega muuta või tühistada EKP otsus, mille alusel liigitati järelevalve alla kuuluv üksus või grupp oluliseks. Delegeeritud otsus käsitleb enamikku grupi struktuuris tehtud muudatusi ning järelevalve alla kuuluva üksuse või grupi staatuse muutmist olulisest vähem oluliseks (vastupidist muudatust vähem olulisest oluliseks ei saa otsustada delegeerimise teel). Juunist detsembrini 2017 võeti 52% olulisusega seotud EKP otsustest vastu delegeerimise teel (vt **diagramm 10**).

Diagramm 10

Delegeeritud ja delegeerimata otsustamisprotsessi raames tehtud otsused

Allikas: EKP.

Delegeerimisraamistiku rakendamine on sujunud tõrgeteta ja loonud sobiva tasakaalu delegeeritud otsuste ning järelevalvenõukogule ja EKP nõukogule esitatud otsuste vahel. See kahetasandiline otsustamisprotsess (delegeeritud ja delegeerimata otsused) võimaldab ressursside tõhusamat kasutamist ning lihtsamaid ja kiiremaid protsesse.

2018. aastal on kavas delegeerimisraamistikku laiendada muudele järelevalveotsuste liikidele.

5.3.3 Vaidlustusnõukogu

2017. aastal esitati vaidlustusnõukogule neli taotlust vaadata halduskorras läbi EKP järelevalveotsused⁸¹ (vt **tabel 6**).

⁸¹ Vaidlustusnõukogusse kuulub viis liiget: Jean-Paul Redouin (esimees), Concetta Brescia Morra (aseesimees), Javier Arístegui Yáñez, André Camilleri ja Edgar Meister. Kaks asendusliiget on René Smits ja Ivan Šramko.

Tabel 6

Läbivaatamistaotluste arv

	2017	2016	2015	2014
Kinnitatud EKP otsused	4	1	2	2
Muudetud EKP otsused / parandatud põhjendused	–	2	4	1
Vastuvõetamatud taotlused	–	3	–	–
Tagasivõetud taotlused	–	1	2	1
Koostamisel olevad arvamused	1	1	–	–
Kokku	5 ¹	8	8	4

Allikas: EKP.

1) Vaidlustusnõukogu võttis vastu neli arvamust, millest üks käsitles 2016. aasta detsembris laekunud läbivaatamistaotlust. Üks arvamus, mis käsitleb 2017. aasta detsembris laekunud läbivaatamistaotlust, on koostamisel.

2017. aastal otsustasid taotlejad enamikul juhtudel loobuda kohtulikust läbivaatamisest pärast seda, kui vaidlustusnõukogu oli otsuse läbi vaadanud. Seega aitas vaidlustusnõukogu jätkuvalt tulemuslikult vähendada järelevalveotsuste läbivaatamise kulu ja aega kõigi kaasatud osaliste jaoks. See menetlusökoonoomia oligi üks peamisi vaidlustusnõukogu asutamise põhjuseid, mille ELi seadusandjad välja tõid⁸². Läbivaatamisprotsess ja eeskätt ärakuulamine suurendab dialoogivõimalusi järelevalve alla kuuluva üksusega.

Läbivaatamiste teemad ja tähtsad küsimused

Vaidlustusnõukogu poolt läbivaadatud juhtumid käsitlesid mitut teemat ja mitut liiki järelevalveotsuseid: üldjuhtimine, järelevalvenõuetele vastavus, tegevusloa kehtetuks tunnistamine ja haldussanktsioonid.

Nagu varasematel aastatel, puudutas EKP otsuste läbivaatamine ka 2017. aastal peamiselt küsimusi, mis olid seotud menetlusnormide järgimisega (nt nõuetekohase protsessi nõuded, faktide täpne esitamine, põhjenduste piisavus ja proportsionaalsuse põhimõtte järgimine) ning EKP ja EKP otsuseid ettevalmistavate riiklike pädevate asutuste koostööga. Eelkõige leidis vaidlustusnõukogu, et mida sekkuvamad on kehtestatud meetmed, seda üksikasjalikumalt on neid vaja põhjendada.

Vaidlustusnõukogu roll EKP otsuste tegemise protsessis

Kohtuasjades Landeskreditbank Baden-Württemberg – Förderbank vs. EKP ja Crédit mutuel Arkéa vs. EKP⁸³ tehtud otsustes tõstis Euroopa Liidu Üldkohus esile vaidlustusnõukogu rolli EKP otsuste tegemise protsessis.

⁸² Ühtse järelevalvemehhanismi määruuse põhjendus 64.

⁸³ Kohtuasi T-122/15, Landeskreditbank Baden-Württemberg – Förderbank vs. EKP, kohtuotsus 16.5.2017, ECLI:EU:T:2017:337 (apellatsioonkaebus on menetlemisel: kohtuasi C-450/17 P). Kohtuasjad T-712/15 ja T-52/16, Crédit mutuel Arkéa vs. EKP, kohtuotsus 13.12.2017, ECLI:EU:T:2017:900.

Kooskõlas ühtse järelevalvemehhanismi määrase artikliga 32 koostatud aruandes ühtse järelevalvemehhanismi kohta⁸⁴ märkis Euroopa Komisjon, et mõjutatud isikud kasutavad vaidlustusnõukogu aktiivselt ning et EKP on seisukohal, et tema arvamuste mõju EKP järelevalvetavadele ulatub kaugemale eri juhtumitest, millega need seotud on.

5.4 EKP pangandusjärelevalve töötajad

Sedamööda, kuidas EKP pangandusjärelevalve on välja kujunenud ja tema ülesanded on arenenud, on saanud selgeks, et mitme põhiülesande jaoks on vaja esialgu arvatust rohkem ressursse.

Pärast ametikohtade arvu järkjärgulist suurendamist 2016. ja 2017. aastal kinnitas EKP nõukogu 2017. aastaks veel 113,5 uut täistööajale taandatud ametikohta EKP pangandusjärelevalvega seotud põhitegevusharude tarbeks, mis teeb kokku 1028,5 täistööajale taandatud ametikohta. Uute kinnitatud ametikohtade arvu puhul võeti arvesse kolme aspekti:

1. uute töötajate vajadus, mille tingis ülesannete arvu kasv alates 2014. aastast (nt uue ELi kriisiohjamisraamistiku loomine);
2. vajadus anda riiklikele pädevatele asutustele aega täita oma kohustus leida töötajad ühistesse järelevalverühmadesse;
3. EKP tuvastatud lisaressursid (nt samasse ühtse järelevalvemehhanismi välisesse gruppi kuuluvate vastuvõtivate üksuste järelevalve sünergia).

2017. aastaks kinnitatud ametikohtade arv kattis ka ühiste teenuste (nt haldus-, personali-, finants-, avalike suhete ja õigusteenused) ühtse järelevalvemehhanismiga seotud ülesandeid täitvate töötajate vajaduse – nende teenuste täistööajale taandatud ametikohtade koguarv on nüüd 422,5.

2017. aastal korraldati vabade ametikohtade täitmiseks edukalt 33 värbamiskampaaniat. Kooskõlas EKP tavapärase värbamismenetlusega peavad kõik kandidaadid vajaduse korral peale vajaliku tehnilise pädevuse tõendama ka käitumuslikku kompetentsust ja juhtimisoskusi.

Mis puudutab soolist mitmekesisust, siis veidi kasvas naistöötajate osakaal, mis jõudis 2017. aastal 40%ni kõigist alalistest ja tähtajalistest EKP pangandusjärelevalvega seotud põhitegevusharudes töötavatest töötajatest. Juhtivatel ametikohtadel töötavate naiste osakaal võrreldes eelmise aastaga ei muutunud (32%). Mittejuhtivatel ametikohtadel töötavate naiste arv kasvas võrreldes eelmise aastaga 2% ja oli 2017. aastal 42%.

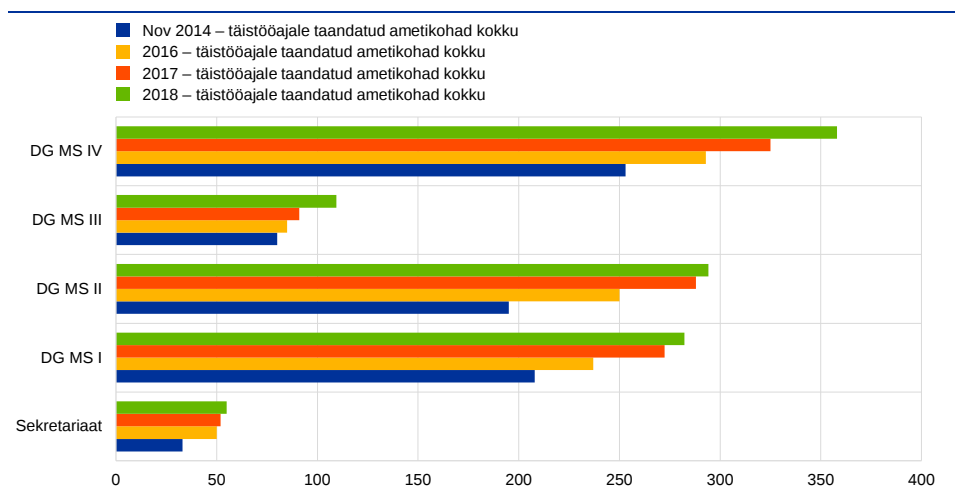
Seoses Brexitiga on oodata EKP otsese järelevalve alla kuuluvate oluliste krediitiasutuste arvu püsivat suurenemist, sest mitu pangagruppi kavatseb ümber

⁸⁴ COM(2017) 591 final.

asuda euroalale. Oodatava lisanduva töökoormusega toimetulemiseks kinnitas EKP nõukogu 2018. aastaks EKP pangandusjärelevalve põhitegevusharude tarbeks 70,5 täiendavat täistööajale taandatud ametikohta. Samuti kinnitas nõukogu 2019. ja 2020. aastaks lisaressursid, mis vaadatakse tegelike vajaduste alusel üle. EKP nõukogu hoiak on, et aastatel 2018–2020 suurendatakse ametikohtade arvu järkjärgult. Eesmärk on kohandada hinnangulisi vajadusi selle järgi, kuidas tegelik töökoormus kasvab ja missugused sisemised ümberprioriseerimise võimalused tekivad alates 2018. aasta keskpaigast.

Diagramm 11

EKP pangandusjärelevalve põhitegevusharudes aastateks 2014–2018 kinnitatud täistööajale taandatud ametikohtade jaotus

Allikas: EKP.

Koos ülesannete muutumise ja ühtse järelevalvemehhanismi organisatsiooni arenemisega on väga oluline, et kogu institutsioonis areneks ka inimeste juhtimine. 2017. aastal arendati edasi ühtse järelevalvemehhanismi õppekava ja praktikaprogrammi, et edendada suuremat koostööd riiklike pädevate asutustega. Samuti töötati välja ühiste järelevalverühmade rotatsiooni põhimõtted ja lepiti kokku organisatsioonilistes muudatustes.

EKP pangandusjärelevalve põhitegevusharude reorganiseerimine

EKP pangandusjärelevalve tegevusharude suuruse tasakaalustamiseks ning nende ülesehituse kooskõlla viimiseks parimate tavade ja hea juhtimise põhimõtetega otsustati 2017. aasta lõpus teha järgmised organisatsioonilised muudatused: tegevuslubade osakond, jõustamise ja sanktsioonide osakond ning järelevalvekvaliteedi tagamise osakond otsustati viia mikrotasandi usaldatavusjärelevalve IV peadirektoraadi alt järelevalvenõukogu sekretariaadi alla. See veebruaris 2018 tehtud reorganiseerimine toetab selgemat jaotust ülesannete vahel ja tõhustab üldjuhtimist, lahutades kvaliteedi tagamise ning sisekontrolli ja auditi funktsioonid horisontaalsetest usaldatavusjärelevalve põhifunktsioonidest.

Ühtse järelevalvemehhanismi õppekava

Euroopa pangandusjärelevalve tulemuslikkuse seisukohast on tähtis, et nii EKP kui ka riiklike pädevate asutuste töötajatel on vajalikud oskused ja et nad saavad oma pädevust aja möödudes arendada. Ühiste põhimõtete loomine ühtse järelevalvemehhanismi järelevalvetöötajate koolitamisel on kaasa aidanud järjepidevate järelevalvepõhimõtete ja ühtse järelevalvekultuuri tekkimisele. Samuti on tänu ühistele põhimõtetele võimalik ära kasutada mastaabisäästu ja ühtse järelevalvemehhanismi siseseid eksperditeadmisi.

Alates ühtse järelevalvemehhanismi õppekava käivitamisest septembris 2016 on korraldatud 83 süsteemiülest koolitust, mis vastab 269 õppesessioonile. Umbes 41% neist sessioonidest korraldasid riiklikud pädevad asutused kooskõlas esialgse laiema eesmärgiga luua keskne koolitusvorm, mida rakendatakse kogu süsteemis. 2016. aasta septembrist 2017. aasta septembrini võttis süsteemiülestest koolitustest osa 2800 osalejat. Ligikaudu pooled neist olid riiklikest pädevatest asutustest (48%) ja pooled EKPst (52%). 2018. aastal on pakutava koolituse kataloogi täiendatud, lisades spetsiaalseid koolitusi kohapealsetes kontrollides osalevatele töötajatele. Peale selle on kavas koolitusi laiendada, et saaks kasutada suuremat hulka koolitusvahendeid, nagu e-õpe ja videoõpe.

Ühtse järelevalvemehhanismi praktikaprogramm

Ühtse järelevalvemehhanismi praktikaprogramm võeti kasutusele 2016. aastal ainulaadse võimalusena noortele kõrgkoolilõpetanutele saada vahetuid pangandusjärelevalvealaseid kogemusi EKPs või ühes või kahes riiklikus pädevas asutuses. Programm on aidanud kaasa ühise järelevalvekultuuri kujundamisele ja kogu ühtse järelevalvemehhanismi talendipagasi loomisele. Praktika lõppedes on nii mõnigi osaleja leidnud töö EKPs ja riiklikes pädevates asutustes.

Esimeselt rühmalt praktikantidelt ja ühiste järelevalverühmade koordinaatoritelt saadud tagasiside põhjal on programmi veidi kohandatud, et pakkuda osalejatele rohkem tehnilist koolitust. Teine ühtse järelevalvemehhanismi praktikantide rühm alustas oktoobris 2017 ja sinna kuulub 31 osalejat.

Ühtse järelevalvemehhanismi rotatsioon

Euroopa pangandusjärelevalve kasutab ühistes järelevalverühmades osalevate EKP töötajate rotatsiooni, et vältida järelevalvetöötajate mõjutamist ja tagada ranged järelevalvestandardid. Rotatsiooni nähakse ka kui tööalase arengu elementi ja töötajate võimalust oma järelevalvealaseid eriteadmisi laiendada. 2016. ja 2017. aastal hakkas enam kui 20 ühiste järelevalverühmade koordinaatorit vastutama uue ühise järelevalverühma eest. Võttes arvesse selle kogemuse põhjal saadud üldist positiivset tagasisidet, seati 2017. aastal sisse ühtse järelevalvemehhanismi ühiste järelevalverühmade rotatsiooniraamistik kõikide ühiste järelevalverühmade liikmete jaoks. Rotatsioon toimub nüüd igal aastal ja see

puudutab neid töötajaid, kes on olnud samas ühises järelevalverühmas kolm kuni viis aastat. Esimene täielik rotatsioonivoor toimus 1. jaanuaril 2018 ja selle tulemusel liitus uue ühise järelevalverühmaga 53 töötajat.

Järelevalvetöötajaid ühendava foorumi („Supervisors Connect”) ettevalmistamine

„Supervisors Connect” on esimene sedalaadi ja sellise ulatusega ühtse järelevalvemehhanismi raames korraldatav sündmus

„Supervisors Connect” on sündmus, mida EKP pangandusjärelevalve korraldab riiklike pädevate asutuste, riikide keskpankade ja EKP töötajatele. Selle foorumi esimene üritus toimub EKP peakorteris Maini-äärses Frankfurdis 17.–19. aprillini 2018.

Sündmuse eesmärk on kujundada edasi Euroopa järelevalvekultuuri, tuues üle ühe aasta kokku järelevalvetöötajad kogu euroalalt. See on pühendatud eeskätt nendele riiklike pädevate asutuste järelevalvetöötajatele, kes on aktiivselt kaasatud ühtse järelevalvemehhanismiga seotud töösse, kuid käivad Frankfurdis ainult aeg-ajalt. Foorumi peamiseks sihtrühmaks on järgmised töötajate kategooriad: ühiste järelevalverühmade koordinaatorid ja allkoordinaatorid; kõrgema taseme juhtkonna võrgustiku liikmed, kes vastutavad vähem oluliste krediidiasutuste järelevalve eest; horisontaalsete võrgustike esimehed ja juhtliikmed; eksperditasandi töötajad, kes valmistavad ette järelevalvenõukogu koosolekuid (st ühtse järelevalvemehhanismi koordinaatorid).

Ootuste kohaselt on 350 osalejast 75% riiklikest pädevatest asutustest või riikide keskpankadest ja 25% EKPst.

Sündmuse programmi väljatöötamiseks määras EKP 2017. aasta mais ametisse juhtrühma, kuhu kuuluvad viie järelevalvega seotud tegevusharu ja avalike suhete peadirektoraadi esindajad.

Foorumi „Supervisors Connect” sisu kujundab selle sihtrühm. See tähendab, et paljud osalejad on samas ka esinejad ja moderaatorid vestlusringides, milles arutatakse olulisi teemasid, nagu digiteerimine ja küberrisk, Brexiti mõju ning pankade kasumlikkusega seotud probleemid.

5.5 Tegevusjuhendi rakendamine

Ühtse järelevalvemehhanismi määruse artikli 19 lõike 3 kohaselt peab EKP-I olema [tegevusjuhend](#), mida kohaldatakse pangandusjärelevalvega seotud EKP töötajate ja juhtkonna suhtes ning milles käsitletakse huvide konfliktiga seotud küsimusi. Asjaomased sätted sisalduvad EKP eetikaraamistikus, mida rakendab vastavuskontrolli ja üldjuhtimise talitus (CGO). See talitus nõustab kõiki EKP töötajaid eetikaküsimustes.

Et suurendada veelgi töötajate teadlikkust kutse-eetika ja vääriskuse küsimustes ning luua tugev eetikakultuur, korraldati 2017. aastal selleletemalisi seminare ja loodi

Üle 2000

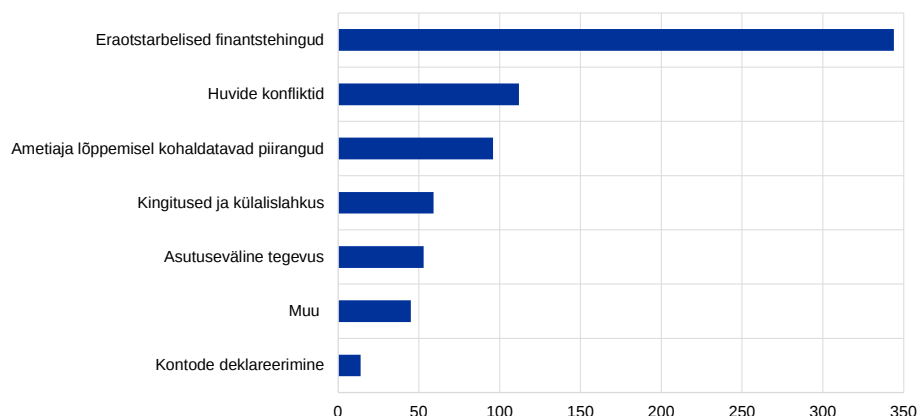
2017. aastal
vastavuskontrolli ja
üldjuhtimise talitusele
esitatud taotluste arv

kohustuslik e-õppe programm. Programmi läbisid 2017. aasta esimeses kvartalis edukalt kõik pangandusjärelvalve valdkonnas töötavad töötajad.

2017. aastal sai vastavuskontrolli ja üldjuhtimise talitus EKP töötajatelt üle 2000 taotluse, mis puudutasid laia teemaderingi. Kolmandiku taotlustest esitasid EKP pangandusjärelvalve töötajad. Peaaegu pooled taotlustest puudutasid eraotstarbelisi finantstehinguid; sellele järgnesid huvide konflikti ja ametiaja lõppemisel kohaldatavate piirangutega seotud taotlused (vt [diagramm 12](#)). Need taotlused osutavad EKP töötajate suuremale teadlikkusele eetikaküsimustes. Vastavuskontrolli ja üldjuhtimise talitus tuvastas väikese arvu mittevastavuse juhtumeid, millest kolmandik oli seotud EKP pangandusjärelvalve töötajate ja juhtkonnaga. Ühelgi juhul ei olnud tegu tahtliku väärkäitumise või muu raske mittevastavusega.

Diagramm 12

EKP pangandusjärelvalve töötajatelt 2017. aastal laekunud taotluste ülevaade

Allikas: EKP.

2017. aasta jooksul oma ametikohalt lahkunud pangandusjärelvalve töötajatest ja juhtidest kolme puhul rakendati ooteaega ehk töölepingute vaheperioodi kooskõlas eetikaraamistikuga. Neist juhtumitest kaks puudutasid horisontaalseid funktsioone täitvaid ühtse järelvalvemehhanismi juhte, kes suundusid tööle finantsettevõttesse. Mõlema puhul rakendati kolmekuulist ooteaega. Kolmas juhtum puudutas juhti, kes asus tööle finantsettevõttes, mille järelvalve eest ta ei vastutanud ja mille järelvalvesse ta ei olnud kaasatud. Kõnealune ühtse järelvalvemehhanismi juht järgis kuuekuulist ooteaega.

Et saavutada kogu ühtses järelvalvemehhanismis nõuetekohane organisatsiooni- ja eetikakultuur, kontrollis EKP meetmeid, mida on võtnud riiklikud pädevad asutused, et järgida [EKP suunist](#), millega kehtestatakse eetikaraamistiku ühised põhimõtted nii EKP kui ka riiklike pädevate asutuste jaoks. Väga vähesed erandid väljaarvatud, on suunis täielikult rakendatud. Et aidata kaasa suunise ühetaolisele rakendamisele ja saavutada keskmises ajaplaanis eetikastandardite ühtlustumine veelgi kõrgemal tasemel, on EKP nõukogu asutanud eetika- ja vastavuskontrollinõunike töörühma.

EKP eetikakomitee nõustab EKP otsustusorganite liikmeid eetikaküsimustes. 2017. aastal andis ta välja 11 ühtse järelevalvemehhanismiga seotud arvamust, millest enamik olid seotud liikmete tööalase tegevusega avalik-õiguslikes või rahvusvahelistes organisatsioonides ja mittefinantsettevõtetes pärast nende ametiaja lõppu. Kahel juhul andis eetikakomitee nõu ooteaja kohta, mida kohaldati EKP järelevalvenõukogu endiste asendusliikmete suhtes, kes asusid tööle krediidasutustes, ning ühel juhul ooteaja kohta, mida kohaldati järelevalvenõukogu liikme suhtes, kes asus tööle pangandussektorivälises finantsettevõttes. Samuti hindas eetikakomitee ühe järelevalvenõukogu liikme iseenda nimel tehtavat asutusevälist tegevust.

5.6 Rahapoliitika- ja järelevalveülesannete lahususe põhimõtte kohaldamine

Ühtse järelevalvemehhanismi määrase kohaselt peab EKP täitma oma järelevalveülesandeid ilma rahapoliitikaga seotud ülesandeid mõjutamata ning nendest eraldi.

5.6.1 Lahususe põhimõtte kohaldamine teabevahetuse ja otsuste tegemise suhtes

2017. aastal oli rahapoliitika- ja järelevalveülesannete lahususe põhimõtte kohaldamine seotud peamiselt teabevahetusega eri poliitikavaldkondade vahel⁸⁵. Kooskõlas otsusega EKP/2014/39 Euroopa Keskpanga rahapoliitika ja järelevalve funktsioonide lahususe rakendamise kohta kohaldati selle teabevahetuse suhtes teabe vajalikkuse nõuet ja seega pidid kõik poliitikavaldkonnad tõendama, et taotletav teave on vajalik nende tööeesmärkide saavutamiseks. Enamikul juhtudel võimaldas juurdepääsu konfidentsiaalsele teabele vahetult seda teavet omanud EKP funktsioon. Seda tehti kooskõlas otsusega EKP/2014/39, mille kohaselt võivad juurdepääsu anonüümseks muudetud andmetele või poliitiliselt mittetundlikule teabele anda poliitikavaldkonnad ise. Seega ei pidanud EKP juhatuse võimalike huvide konfliktide lahendamiseks sekkuma. Otsusest EKP/2014/39 tulenevalt oli EKP juhatuse osalus mõnel juhul siiski vajalik, et anda luba konkreetsete pankadega seotud anonüümseks muutmata teabe (nt individuaalsete FINREPi ja COREPi vormide⁸⁶ või muude algandmete) või poliitiliselt tundlike hinnangute vahetamiseks. Juurdepääs teabele võimaldati, lähtudes teabe vajalikkuse põhimõttest pärast äriliste kaalutluste hindamist ning piiratud ajaks, tagamaks, et teabe vajalikkuse nõue oleks kõigil asjakohastel ajahetkedel täidetud.

⁸⁵ Otsuses EKP/2014/39 käsitletakse ka organisatsioonilisi aspekte.

⁸⁶ Finantsaruandlus (FINREP) ja ühtne aruandlus (COREP) on osa EBA rakenduslikest tehnilistest standarditest. FINREPi abil kogutakse pangandusasutustelt finantsteavet. See on standardne vorm pankade finantsaruannete (bilanss, kasumiaruanne ja üksikasjalikud lisad) esitamiseks. COREPi abil kogutakse (samuti standardisel vormil) esimese samba arvutustega seotud teavet, st üksikasjalikke andmeid omavahendite, mahaarvamiste ja kapitalinõuete (krediidi-, turu- ja operatsioonirisk) ning suurte riskipositsioonide kohta.

Otsuste tegemise tasandil ei tekitanud ülesannete lahusus probleeme ja puudus lepituskomisjoni sekkumise vajadus.

5.6.2 Ühiste teenuste kasutamine

Ühiste teenuste kontseptsioon on oluline ühtse järelevalvemehhanismi toimimiseks. Selle kohaselt on tehtud teatavatele EKP osakondadele ülesandeks osutada tuge nii rahapoliitika- kui ka järelevalvefunktsioonidele. Ühised teenused loodi teenuste tõhusa ja tulemusliku osutamise huvides. Eesmärk oli tagada, et jõupingutusi ei dubleeritaks valdkondades, kus tehnilist laadi ühine tugi ei põhjusta huvide konflikte EKP nimetatud kahe poliitikavaldkonna vahel. Ehkki see on pikaajaline lahendus, mis loodi töö dubleerimise minimeerimiseks, võimaldas ühiste teenuste kontseptsioon EKP-l järelevalvefunktsiooni eriti selle asutamise etapis kiiremini ja odavamalt vahenditega varustada. Samuti aitas see ära kasutada EKP olemasolevat makromajanduslike ja finantsstabiilsuse küsimuste alast kogemust ning vähendada topelttööd teabe kogumisel ja haldusülesannete täitmisel. See aspekt kajastub ka otsuse EKP/2014/39 14. põhjenduses, mille kohaselt „[...] ei tohiks rahapoliitika ja järelevalve funktsioonide tõhus lahusus takistada, kui see on võimalik ja soovitatav, eeliste kasutamist, mille saavutamist võib oodata nende sama institutsiooni kahe poliitikavaldkonna kombineerimisel [...]”.

2017. aastal hindas EKP oma tegevusharude tegevust ja selgitas täpsemalt ühiste teenuste määratlust. Eesmärk oli veelgi tõhustada ühiste teenuste kontseptsiooni rakendamist, võttes aluseks alates 2014. aastast saadud kogemusi, ning vastata Euroopa Kontrollikoja soovitusele ühiste teenuste võimalike riskide kohta.

Ühisteks teenusteks nimetatavad tegevusharud:

1. täidavad tugifunktsioone nii keskpanganduse kui ka pangandusjärelevalve funktsioonide heaks;
2. täidavad põhifunktsioone, millest on kasu nii järelevalve- kui ka keskpanganduse funktsioonidel, tingimusel et nende funktsioonide sisu on tugiteenuste osutamine ja need ei põhjusta huvide konflikte.

Selle määratluse kohaselt ja võttes arvesse EKP organisatsioonilist ülesehitust, on ühised teenused järgmised organisatsiooniüksused: siseauditi direktoraat, halduse peadirektoraat, avalike suhete peadirektoraat, finantsteenuste peadirektoraat, personali peadirektoraat, infosüsteemide peadirektoraat, sekretariaadi peadirektoraat, organisatsioonilise tõhususe üksus, operatsiooniriski ja talitluspidevuse juhtimise allosakond, õigusteenuste peadirektoraat ja statistika peadirektoraat.

Ühiste teenuste kasutamisest tulenevate võimalike riskide hindamisel leidis kinnitust, et võetud meetmed minimeerivad piisavalt võimalikud tuvastatud riskid.

Mis puudutab teoreetilist riski, et ühiste teenuste kasutamine võib põhjustada huvide konflikte, mis võivad kahjustada EKP poliitikakujundamist, siis on tagatud, et valdav

osa ühiseid teenuseid osutavatest tegevusharudest kas ei oma asjakohast teavet või neil ei ole võimalust – oma tavapärase äritegevuse käigus – mõjutada poliitikaotsuste tegemist. Ülejäänud tegevusharudes on rakendatud lahususe põhimõte.

Taotluste (nt seoses värbamise, tõlkimise, ITga) tasakaalustamatu käsitlemise riski, mis võib tuleneda keskpanganduse või pangandusjärelvalve funktsiooni taotluste ebakohasest prioriseerimisest, ohjamiseks kasutavad kõik ühiste teenuste tegevusharud mitmesuguseid meetmeid. Nende hulka kuuluvad korrapärane taotluste kogumine ja planeerimine, võimalus kasutada väliseid teenuseosutajaid juhul, kui ressursse on napilt, ning spetsiaalne foorum klientide ja teenuseosutajate vahelise dialoogi hõlbustamiseks.

Peale selle võeti 2016. aastal kasutusele EKP-ülesed strateegilise planeerimise põhimõtted, mille alusel kehtestati ametlik protsess eri tegevusharude finants- ja ametikohtade vajaduste arvessevõtmiseks. Selle tulemus kajastub EKP eelarves, kus järelvalveülesannete kulud on eraldi kindlaks tehtavad ning mille üle konsulteeritakse enne selle kinnitamist järelvalvenõukogu esimehe ja aseesimehega.

Infokast 4

Mitmekeelse teabevahetusega seotud probleemid Euroopa pangandusjärelvalves

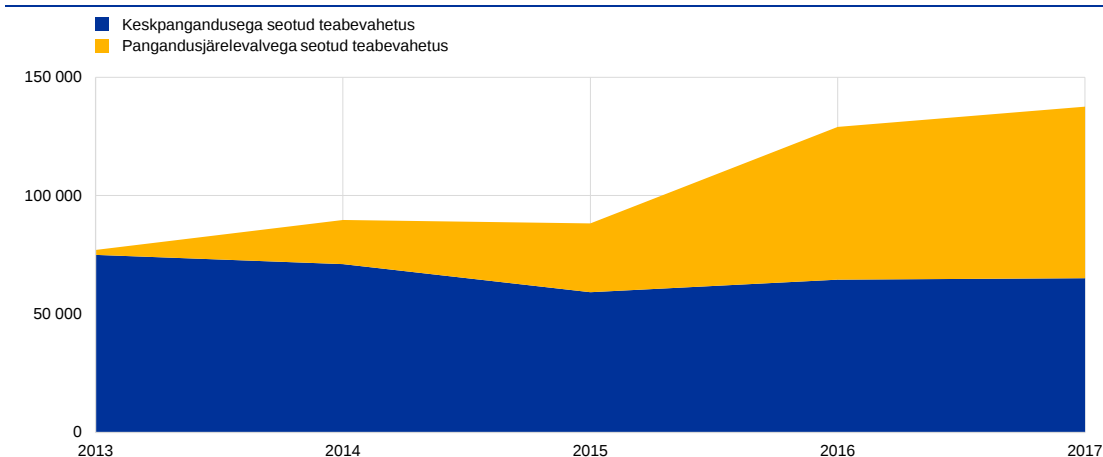
EKP on võtnud endale kohustuseks olla mõistetav ja kättesaadav kõikidele asjaomastele sidusrühmadele kogu euroalal ja Euroopa Liidus. Selle eesmärgi nimel avaldab ta kogu vajaliku ja õigusaktidega nõutava teabe peale inglise keele ka muudes keeltes. See on olnud EKP avaliku teabevahetuse püsiv põhimõte alates 1998. aastast. Alates 2014. aastast, kui EKP võttis üle Euroopa pangandusjärelvalve, on sellele kohustusele lisandunud uus mõõde, eelkõige EKP ja järelvalve alla kuuluvate üksuste vahelises suhtluses.

Ühtse järelvalvemehhanismi määrase kohaselt on EKP otsese järelvalve alla kuuluvatel üksustel õigus valida EKPga suhtlemise keel. Ligikaudu 40 panka on otsustanud seda õigust kasutada ja suhtlevad EKPga mõnes muus keeles kui inglise keel. Neist keeltest on enamikul juhtudel valitud saksa keel, mida kasutavad 22 panka. EKP poolel on selle tulemusel märkimisväärselt kasvanud nõudlus tõlketeenuste järele. Ainuüksi 2017. aastal tõlgiti järelvalvealase teabevahetuse eesmärgil ligikaudu 72 500 lehekülge inglise keelde ja inglise keelest.

Kasvanud nõudlusega toimetulemiseks ei ole EKP pidanud üksnes suurendama tõlketeenuste valdkonna töötajate arvu, vaid kohandama ka oma ärimudelit, tagamaks, et suutlikkust saaks palju suurema tõlkenõudluse rahuldamiseks lühikese etteteatamisajaga paindlikult suurendada. Mudel, mis rajaneb põhimõttel, et ühiseid teenuseid kasutab nii panga järelvalve- kui ka keskpangandusfunktsioon, on osutunud palju tõhusamaks kui mudel, mis põhineb spetsiaalselt ühtse järelvalvemehhanismi jaoks loodud keeleteenustel.

Joonis A

Nõudlus EKP keeleteenuste järele 2013–2017

Allikas: EKP.

EKP õigusaktide ja kohtuasjadega seotud dokumentide kvaliteedi tagamine pangandusjärelvalve valdkonnas nii inglise kui ka teistes ühtse järelvalvemehhanismi keeltes on ülioluline. Kõik asjaomased sidusrühmad ja eriti ELi kodanikud mõistavad ja oskavad paremini oma õigusi ja kohustusi tõlgendada, kui EKP õigusdokumendid on selged, järjepidevad ja täpsed kõigis asjaomastes ELi keeltes ning järgivad ELi õigusaktide koostamise ja õigustõlke eeskirju.

2017. aastal oli nõudlus õigustoimetamise ja õigustõlkimise järele pangandusjärelvalve valdkonnas kokku 23 450 lehekülge (lisaks mitteõigustoimetamisele ja -tõlkimisele), millest:

- 6000 lehekülge moodustasid ühtse järelvalvemehhanismi õigusaktid, mis tõlgiti kõikidesse ELi ametlikes keeltesse;
- 5150 lehekülge moodustasid õigusdokumendid, mida oli vaja toimetada inglise keeles;
- 12 300 lehekülge moodustasid õigusdokumendid, mis oli vaja tõlkida konkreetsetesse euroala keeltesse.

Seoses üksikute järelvalveotsuste ja ühtse järelvalvemehhanismiga seotud dokumentidega toodeti EKPs 4260 lehekülge õigustõlget saksa keelde, 2790 lehekülge prantsuse keelde, 2060 lehekülge inglise keelde ja 1740 lehekülge ülejäänud euroala keeltesse.

5.7 Andmete aruandluse raamistik ja teabehaldus

5.7.1 Andmete aruandluse raamistiku muudatused

Kooskõlas ühtse järelvalvemehhanismi raammäärusega vastutab EKP järelvalve alla kuuluvate üksuste esitatud andmete kogumise ja kvaliteedi läbivaatamisega

Järelevalveandmeid kogutakse järkjärgulise käsitusviisi kohaselt, kaasates riiklikud pädevad asutused

seotud protsesside korraldamise eest.⁸⁷ Põhieesmärk on tagada, et ühtne järelevalvemehhanism kasutab usaldusväärseid ja täpseid järelevalveandmeid.

Andmevoog kulgeb järkjärgulise käsitusviisi kohaselt⁸⁸ ning EKP teeb seejuures pidevalt tihedat koostööd riiklike pädevate asutustega, kellele saadetakse esimesena krediitdiasutuste usaldatavusnõuetega seotud aruanded ja kes kontrollivad esimesena nende kvaliteeti. EKP suhtleb järelevalve alla kuuluvate üksustega ka vahetult, kui need annavad aru otse EKP-le.

Järkjärguline käsitusviis on praegu täiendamisel kahe eraldiseisva ajaraami – lühi- ja pikaajalise – alusel. Lühiajalise käsitusviisi korral peavad riiklikud pädevad asutused edastama EKP-le andmed EKP tähtaja jooksul, olenemata sellest, kas kontrollieeskirjades on veel vigu. Selle käsitusviisi eesmärk on tagada, et i) ajaline viivitus pankade poolt aruannete esitamise ja andmete ühtse järelevalvemehhanismi järelevalvetöötajateni jõudmise vahel lüheneb ning ii) riiklike pädevate asutuste ja EKP andmebaaside sisu viiakse vastavusse. Riiklikel pädevatel asutustel on palutud rakendada lühiajaline lahendus kõikide koostatud andmete jaoks alates 2017. aasta teisest kvartalist. Pikaajalise käsitusviisi kohaselt soovitakse kindlaks teha ja ühtlustada iga riikliku pädeva asutuse parimad tavad. Järelevalve alla kuuluvatelt üksustelt järelevalveandmete kogumise ja EKP-le edastamise meetodite ühtlustamine on praegu arutamisel.

Järelevalveandmeid jagatakse sidusrühmadega

Kui EKP on andmeid sisaldavad aruanded kätte saanud, edastatakse need ühtse järelevalvemehhanismi teabehaldussüsteemi IMAS, et teha andmed kättesaadavaks lõppkasutajatele, näiteks ühistele järelevalverühmadele ning EKP pangandusjärelevalve horisontaalsetele funktsioonidele. Valik krediitdiasutuste alarühmalt (peamiselt olulised krediitdiasutused) saadud andmeid edastatakse nende laekumisel EBA-le ja Ühtsele Kriisilahendusnõukogule.

Andmeid kogutakse kas iga kuu, iga kvartal, kord poolaastas või kord aastas ning andmed on kättesaadavad alates 2014. aasta detsembri vaatlusperioodist (olenevalt asjaoludest).

2017. aastal ja aluseks olevate õigusaktide⁸⁹ ametliku avaldamise järel on järelevalvealast andmekogumit täiendatud järelevalveliste võrdlusandmete ja rahastamiskavade andmetega ning finantsaruandluse (FINREP) raamistiku muudatustega.

Järelevalveandmete suhtes kohaldatakse kvaliteedihindamist

EKP hindab nii EBA avaldatud rakenduslike tehniliste standardite alusel kui ka erakorraliste lühiajaliste analüüside käigus edastatud järelevalveandmete kvaliteeti. Selles kontekstis on oluline roll iga krediitdiasutuse andmekvaliteedi näidikutel. Neis

⁸⁷ Ühtse järelevalvemehhanismi raammääruse artikli 140 lõige 4.

⁸⁸ Järkjärguline käsitusviis on raamistik järelevalveandmete edastamiseks pankadelt riiklikele pädevatele asutustele, riiklikelt pädevatelt asutustelt EKP-le ja EKP-lt Euroopa Pangandusjärelevalvele.

⁸⁹ Õigusaktid: EKP otsus kaasata järelevalvelised võrdlusandmed: EKP otsus (EL) 2017/1493, millega muudetakse otsust EKP/2014/29 (EKP/2017/23); EKP otsus rahastamiskavade kohta: EKP otsus (EL) 2017/1198 riikide pädevate asutuste poolt esitatava krediitdiasutuste rahastamiskavade aruandluse kohta (EKP/2017/21); EKP FINREPi määruse ajakohastamine: EKP määrus (EL) 2017/1538, millega muudetakse määrust (EL) 2015/534 järelevalvealase finantsteabe aruandluse kohta (EKP/2017/25); EKP määrus (EL) 2017/1539 (EKP/2017/26).

Järelevalvealased koondandmed ja kolmanda samba avalikustatud andmed avaldatakse EKP pangandusjärelevalve veebisaidil

esitatakse hinnang ja hõlpsalt kasutatav kokkuvõte krediidasutuse esitatud järelevalveandmete kvaliteedi kohta. Näidikuid tõhustati suurel määral 2017. aastal, et anda teavet peamiste andmekvaliteedinäitajate kohta ja lihtsustada andmekvaliteediga seotud küsimuste teemalist dialoogi järelevalveasutuste ja järelevalve alla kuuluvate üksuste vahel.

Peale näidikute koostab EKP järelevalveasutustele korrapäraselt järelevalveandmete kogumeid, peamisi riskinäitajaid ja aruandeid. Samuti avaldatakse EKP pangandusjärelevalve veebisaidil pankade koondandmeid, mis hõlmavad olulisi krediidasutusi kõrgeimal konsolideerimistasemel.⁹⁰ 2017. aastal täiustati neid andmeid ulatuslikult täiendava statistikaga finantsvõimenduse määra ja likviidsuskattekindluse kohta ning üksikasjalikumate jaotustega (näiteks geograafiline jaotus ja pankade liigitus). EKP avaldab ka igal aastal panga tasandi maksevõime ja finantsvõimenduse näitajad, mille pangad avalikustavad kooskõlas kolmanda samba nõuetega.

5.7.2 Teabe haldamine ühtses järelevalvemehhanismis – IMAS

2017. aastal arenes märkimisväärselt ühtse järelevalvemehhanismi teabealdussüsteem IMAS.

Töötati välja uued moodulid, et toetada tõhusamalt konkreetseid ühtse järelevalvemehhanismi protsesse: näiteks on nüüd lisatud ühtse järelevalvemehhanismi sisemudelitega seotud uurimised ning jõustamis- ja sanktsioonidega seotud menetlused, mida hallatakse nüüd IMASi süsteemis.

Peale selle täiustati olemasolevaid mooduleid, et kajastada muudatusi ühtse järelevalvemehhanismi toimimises ja meetodikates, eriti seoses jooksva järelevalve, kohapealsete kontrollide, operatsiooniliste tegevuskavade, järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi ning tegevuslubadega seotud menetlustega.

⁹⁰ Vt [ühtse järelevalvemehhanismi pangandusstatistika](#).

6 Eelarvega seotud aruandlus

Ühtse järelevalvemehhanismi määrase kohaselt peavad EKP-I olema piisavad vahendid oma järelevalveülesannete tõhusaks täitmiseks. Neid vahendeid rahastatakse EKP järelevalve alla kuuluvate üksuste makstavatest järelevalvetasudest.

Järelevalveülesannete täitmisel tekkivad kulud on EKP eelarves eraldi kindlaks tehtavad.⁹¹ EKP eelarvepädev organ on EKP nõukogu. EKP nõukogu võtab vastu EKP aastaeelarve juhatuse ettepanekul ning pärast järelevalvenõukogu esimehe ja aseesimehega pangandusjärelevalvet puudutavates küsimustes konsulteerimist. EKP nõukogu abistab eelarvekomitee (BUCOM), kuhu kuuluvad kõigi eurosüsteemi keskpankade ja EKP esindajad. Eelarvekomitee abistab EKP nõukogu, esitades talle hinnangud eelarve planeerimist ja järelevalvet käsitlevate EKP aruannete kohta. Seda, et järelevalveülesannetega seotud kogukulud eelneva aastaga võrreldes kasvasid, selgitab eelkõige EKP pangandusjärelevalve valdkonna töötajate koguarvu heakskiidetud suurendamine 2017. aastal ning sisemudelite sihipärase läbivaatamise ulatusliku mitmeaastase projekti alustamine.

EKP eeldab 2018. aastal peamiselt oluliste krediitiasutuste otsese järelevalvega seotud kulude juhitud kasvu. Ehkki korraliste ülesannete eelarvelised kulud on stabiliseerunud, esineb endiselt väliseid tegureid, mis nõuavad eelseisval aastal ressursside suurendamist, nagu on kirjeldatud 2018. aasta järelevalveprioriteete käsitlevas 1. peatükis. Nende tegurite hulka kuuluvad eelkõige Ühendkuningriigi lahkumine EList ja 2018. aastal olulistes krediitiasutustes läbiviidavad järelevalvealased stressitendid (viiakse läbi iga kahe aasta tagant). Selle tulemusel, nagu on täpsemalt selgitatud punktis 5.4, võttis EKP nõukogu 2017. aasta septembris vastu otsuse suurendada alates 2018. aastast veelgi EKP pangandusjärelevalve valdkonna töötajate arvu.

6.1 2017. aasta kulud

EKP järelevalveülesannete täitmisega seotud kulud hõlmavad peamiselt [EKP pangandusjärelevalve peadirektoraatide ja järelevalvenõukogu sekretariaadi](#) otseseid kulusid. Järelevalvefunktsioon tugineb ka EKP olemasolevate tegevusharude osutatavatele ühistele teenustele (vt punkt 5.6.2).

2017. aasta aprillis võttis EKP nõukogu vastu EKP otsuse 2017. aastal järelevalvetasudest hüvitatava summa kohta.⁹² Otsuses prognoositi pangandusjärelevalve ülesannete täitmisega seotud kuludeks aastas 464,7 miljonit eurot. 2017. aasta lõpus olid EKP järelevalveülesannetega seotud kulud 436,7

2017. aastal olid kulud
prognoositust 6% väiksemad

⁹¹ Kooskõlas ühtse järelevalvemehhanismi määrase artikliga 29.

⁹² Euroopa Keskpanga otsus (EL) 2017/760, 24. aprill 2017, iga-aastase järelevalvetasu kogusumma kohta 2017. aastal (EKP/2017/11).

miljonit eurot. See oli prognoositust 6% vähem ehk 2017. aastaks prognoositud kuludega võrreldes oli ülejääk 27,9 miljonit eurot. Kooskõlas kohaldatava [EKP määrusega, mis käsitleb järelevalvetasusid](#) (edaspidi „järelevalvetasude määrus“), tasaarveldatakse see ülejääk täielikult 2018. aastal nõutava tasude kogusummaga.⁹³

Tabel 7

EKP pangandusjärelevalve kulude jaotus (2015–2017)

(miljonites eurodes)

	2017. aasta tegelikud kulud	2017. aasta prognoositud kulud	2016. aasta tegelikud kulud	2015. aasta tegelikud kulud
Palgad ja hüvitised	215,0	208,6	180,6	141,3
Hoonete rentimise ja haldamisega seotud kulud	53,0	55,0	58,1	25,5
Muud tegevuskulud	168,8	201,1	143,4	110,3
Järelevalvetasusid puudutavad pangandusjärelevalve ülesannetega seotud kulud	436,7	464,7	382,2	277,1

Allikas: EKP.

Märkus. Ümardamise tõttu ei pruugi kokkuliidetud vahesummad ühtida kogusummaga.

Palgad ja hüvitised

Palkade ja hüvitiste alla kuuluvad kõik järelevalve- ja ühiste teenuste töötajate palgaga seotud kulutused, sealhulgas ületunnitasud, muud tasud ning töösuhte lõpetamise hüvitiste ja muude pikaajaliste hüvitistega seotud kulud.

2017. aastal palkadele ja hüvitistele tehtud tegelikud kulutused olid 215,0 miljonit eurot, moodustades 103% pangandusjärelevalve ülesanneteks kavandatud kogukuludest. Ülekulutused selles kategoorias on seletatavad 12 miljoni euro kaasamisega töötajate töösuhte lõpetamise hüvitiste, nagu pensionihüvitiste ja muude pikaajaliste hüvitiste (nt invaliidsus) katteks. Nende hüvitiste väärtus on arvatud rahvusvahelise raamatupidamisstandardi IAS 19 „Hüvitised töötajatele“ alusel. Selles standardis on sätestatud põhimõte, et töötajatele makstavate hüvitistega seotud kulu tuleb kajastada perioodil, kui töötaja hüvitise teenib, mitte siis, kui seda makstakse või see kuulub maksmisele.

Hoonete rentimise ja haldamisega seotud kulud

Majandusaasta lõpus moodustasid hoonete rentimise ja haldamisega seotud tegelikud kulutused, sh hoonetega seotud varade amortisatsioon, 53,0 miljonit eurot. 2017. aasta kulud on kooskõlas prognoosiga, mis tehti EKP otsuses 2017. aastal järelevalvetasudest kaetava summa kohta.

⁹³ Euroopa Keskpanga määrus (EL) nr 1163/2014, 22. oktoober 2014, järelevalvetasude kohta (EKP/2014/41), artikkel 9.

Muud tegevuskulud

Muude tegevuskulude kategooria hõlmab selliseid kulusid nagu konsultatsioon, IT-teenused, statistikateenused, põhivara (v.a hoonetega seotud) amortisatsioonikulu ning tööreisid ja koolitus.

Kokku tehti selles eelarvekategoorias kulutusi 168,8 miljoni euro väärtuses. Alakulutamise selles kategoorias tuleneb peamiselt mõne tegevuse – nagu tööreisid ja koolitus – eelarvevajaduste ülehindamisest ning kavandatust väiksematest kulutustest konsultatsiooniteenustele.

Suurim kulu tekitav üksiktegevus selles kategoorias on mitmeaastane sisemudelite sihipärase läbivaatamise projekt. 2017. aastal oli sellega seotud välisest toest tulenev kulu 45,1 miljonit eurot ehk esialgse eelarveproгноosiga võrreldes kulutati 10,9 miljonit eurot vähem. Projekt lõpeb eelduste kohaselt 2019. aastal. Täpsem teave sisemudelite sihipärase läbivaatamise projekti kohta on esitatud punktis 1.5.

Peale sisemudelite sihipärase läbivaatamise projekti sisaldasid muud 2017. aasta tegevuskulud välist tuge, mida kasutati nn korraliste kohapealsete kontrollidega seotud ülesannete täitmisel ning standardis IFRS 9 („Finantsinstrumendid”) tehtud muudatuste mõjuks ja Brexitiks valmistumisel. Neid kõiki on kirjeldatud 1. ja 3. peatükis.

2017. aasta kulud järelvalveülesannete kaupa

EKP rühmitab oma kulud kahe põhimõtte järgi: i) „mille jaoks” – need on esitatud eeltoodud kulukategooriate (palgad ja hüvitised, hoonete rentimise ja haldamisega seotud kulud, muud tegevuskulud) järgi ning ii) „milleks” – see liigitus põhineb ülesannetest lähtuvaltel funktsioonidel. EKP kasutab neid liigitusi ka selleks, et määrata kindlaks iga-aastastest järelvalvetasudest kaetavate iga-aastaste kulude jagunemine järelvalve alla kuuluvate üksuste vahel olenevalt nende järelvalvestaatuses (oluline või vähem oluline).

EKP järelvalveülesannete puhul on peamised tegevusest lähtuvad rühmad järgmised:

- oluliste pankade või pangagruppide otsene järelvalve;
- vähem oluliste pankade või pangagruppide järelvalve järelvaatamine (kaudne järelvalve);
- horisontaalsete ülesannete täitmine ja eriteenuste osutamine.

Liigituse kindlaksmääramisel lähtutakse kuludest, mis tekivad vastavate järelvalveülesannete eest vastutavatel EKP tegevusharudel. Kulukategooria „oluliste pankade või pangagruppide otsene järelvalve” koosneb peamiselt ühiste järelvalverühmade ja kohapealsete kontrollide kuludest. Samuti hõlmab see sisemudelite sihipärase läbivaatamise projektiga seotud kulusid. Vähem oluliste pankade või pangagruppide järelvalve järelvaatamine hõlmab järelvaatamise ja

tegevuslubadega seotud ülesandeid. Horisontaalsete ülesannete ja eriteenuste hulka kuuluvad näiteks järelvalvenõukogu sekretariaadi töö, makrotasandi usaldatavusjärelvalve ülesanded, järelvalvepoliitika kujundamine, statistikateenused ja spetsiaalsed õigusteenused.

Järelevalvetasude määruise artiklis 8 kindlaksmääratud metoodikas iga-aastaste järelevalvetasude jagunemise kohta on sätestatud, et horisontaalsete ülesannete ja eriteenustega seotud kulud jaotatakse proportsionaalselt, lähtudes vastavalt oluliste järelevalve alla kuuluvate pankade järelevalve kogukulust ja vähem oluliste järelevalve alla kuuluvate pankade järelevalve järelevaatamise kogukulust.

Allpool iga rühma kohta esitatud kulud sisaldavad EKP tugitegevusharude osutatud ühiste teenuste proportsionaalset osa.

Tabel 8

EKP järelevalveülesannete kulud funktsioonide kaupa (2015–2017)

(miljonites eurodes)

	2017. aasta tegelikud kulud	2017. aasta prognoositud kulud	2016. aasta tegelikud kulud	2015. aasta tegelikud kulud
Oluliste pankade otsene järelevalve	242,9	279,0	192,0	138,9
Vähem oluliste pankade järelevalve järelevaatamine	24,0	24,1	24,8	17,8
Horisontaalsed ülesanded ja eriteenused	169,8	161,5	165,4	120,4
Järelevalvetasusid puudutavad pangandusjärelvalve ülesannetega seotud kogukulud	436,7	464,7	382,2	277,1

Allikas: EKP.

Märkus. Ümardamise tõttu ei pruugi kokkuliidetud vahesummad ühtida kogusummaga.

6.2 Järelevalvetasude raamistik 2017

Koos ühtse järelevalvemehhanismi määruisega moodustab EKP järelevalvetasude määruis õigusraamistiku, mille alusel EKP kogub iga-aastast tasu järelevalveülesannetega seotud kulude katteks. Järelevalvetasude määruises on kehtestatud meetodid:

1. iga-aastase järelevalvetasu kogusumma kindlaksmääramiseks;
2. iga järelevalve alla kuuluva krediidasutuse poolt makstava summa arvutamiseks;
3. iga-aastase järelevalvetasu kogumiseks.

EKP järelevalvetasude raamistiku läbivaatamise ülevaade

2017. aastal algatas EKP järelevalvetasude raamistiku läbivaatamise. Selles keskendutakse igalt järelevalve alla kuuluvalt üksuselt ja grupilt nõutava iga-aastase

järelevalvetasu arvutamise metoodikale ja kriteeriumidele. See puudutab eelkõige neid järelevalvetasude määruse sätteid, mis on olulised iga-aastase järelevalvetasu arvutamise, jagamise ja kogumise metoodika kindlaksmääramise seisukohast, ehk järelevalvetasude määruse III osa (iga-aastase järelevalvetasu kindlaksmääramine) ja V osa (arvete esitamine). EKP järelevalveülesannete täitmisega seotud kulude katmine on sätestatud ühtse järelevalvemehhanismi määruse artiklis 30 ega kuulu seega läbivaatamisele.

Seoses järelevalvetasude raamistiku läbivaatamisega korraldas EKP 2. juunist 20. juulini 2017 avaliku konsultatsiooni. Kokku laekus 13 vastust peamiselt pangaliitudelt. 2014. aastal, kui raamistik kehtestati, laekus 31 vastust. Riiklike pädevate asutustega konsulteeriti järelevalvenõukogu kaudu.

Läbivaatamise tulemused ei ole veel lõplikud, kuid märkuste esialgsest hindamisest selgub, et raamistiku põhisätted ja üldpõhimõtted on hästi vastu võetud. Enamik vastajaid palus raamistiku teatud elementide kohta lisaselgitusi ja/või tegi ettepanekuid protsessi tõhustamiseks, näiteks statistiliste andmete (tasutegurite) kogumise korra sujundamiseks. Kus võimalik, tegi EKP saadud märkuste põhjal 2017. aastal kiired parandused, näiteks sisuga seotud muudatused oma veebisaidil.

Läbivaatamise tulemused avaldatakse EKP pangandusjärelevalve veebisaidil 2018. aasta teisel poolel.

Nõutud järelevalvetasude kogusumma

EKP järelevalveülesannete täitmise eest nõutud tasude kogusumma oli 425 miljonit eurot

EKP nõudis 2017. aastal oma järelevalveülesannete täitmisega kaasnevate kulude katteks kokku 425,0 miljoni euro ulatuses järelevalvetasusid. See põhineb kogu aasta eeldatavatel kuludel, mis ulatuvad 464,7 miljoni euroni ja mida on kohandatud järgmiste summadega: i) 41,1 miljoni euro suurune ülejääk, mis kanti üle 2016. aasta tasuperioodist, ja ii) 1,4 miljonit eurot, mis maksti üksikutele pankadele eelmiste tasuperioodide eest tagasi.

Iga-aastastest järelevalvetasudest kaetav summa jaotatakse kahte ossa, lähtudes järelevalve alla kuuluvate üksuste staatusest, st sellest, kas need on olulised või vähem olulised. Jaotuses kajastub EKP järelevalve ulatuse määr.

Tabel 9**Pangandusjärelevalve ülesannetega seotud laekumised kokku**

(miljonites eurodes)

	Tegelikud laekumised 2017	Pangandusjärelevalve ülesannetega seotud prognoositud laekumised 2017	Tegelikud laekumised 2016	Tegelikud laekumised 2015	Tegelikud laekumised 2014
Järelevalvetasud	436,7	464,7	382,2	277,1	30,0
sellest:					
oluliste üksuste või oluliste gruppide tasud	397,5	427,7	338,4	245,6	25,6
vähem oluliste üksuste või vähem oluliste gruppide tasud	39,3	37,0	43,7	31,5	4,4
Muu	15,3	0,0	0,0	0,0	
Pangandusjärelevalve ülesannetega seotud laekumised kokku	452,0	464,7	382,2	277,1	30,0

Allikas: EKP.

Nagu selgitatud punktis 6.1, on 2017. aasta pangandusjärelevalve ülesannetega seotud tegelike kulude ja sama aasta eest nõutud tasude summa vahel 27,9 miljoni euro suurune netoülejääk. Kulud jagatakse oluliste pankade ja vähem oluliste pankade kategooria vahel asjaomaste funktsioonide 2017. aasta kulude proportsiooni järgi. Kuna oluliste pankade otsese järelevalve tegelikud kulud olid kavandatust väiksemad, tasakaalustus horisontaalsete ülesannete kulude jaotus vähem oluliste pankade kategooria suunas. Aprillis 2017 tehtud otsuses prognoositi, et 92% kuludest langeb oluliste järelevalve alla kuuluvate pankade arvele ja 8% vähem oluliste järelevalve alla kuuluvate pankade arvele. Tegelikul kuludel põhinev tegelik suhe näitab, et 91% kuludest langes oluliste järelevalve alla kuuluvate pankade arvele ja 9% vähem oluliste järelevalve alla kuuluvate pankade arvele. See tähendab, et vähem olulistelt pankadelt 2017. aasta eest nõutud kogusummas on puudujääk, st vähem olulised pangad peavad lisaks 2018. aasta tasule maksma veel 2,3 miljonit eurot. Sellest kohandusest hoolimata oli vähem oluliste pankade 2017. aasta tasu väiksem kui 2016. aastal ehk 39,3 miljonit eurot võrreldes 43,7 miljoni euroga.

Individuaalsed järelevalvetasud

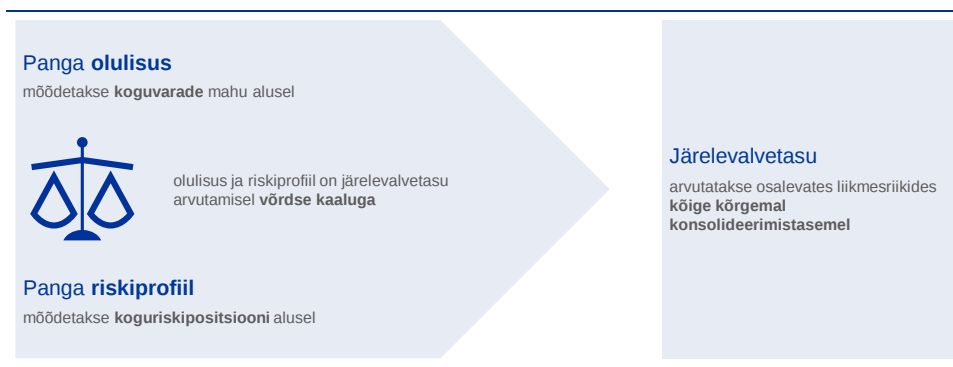
Pankade tasandil arvutatakse tasud panga tähtsuse ja riskiprofiili järgi, kasutades iga-aastaseid tasutegureid, mille kõik järelevalve alla kuuluvad pangad esitavad eelmise aasta 31. detsembriks. Iga panga kohta arvutatud järelevalvetasu aastamakse tuleb teha iga majandusaasta viimases kvartalis.

Vastuseks järelevalvetasude raamistikku käsitleva avaliku konsultatsiooni käigus saadud märkustele tõhustati oktoobris 2017 (samal ajal järelevalvetasu makseteade väljastamisega) järelevalvetasude veebilehti uuendatud rubriigiga „Järelevalvetasu arvestamine“. Kasutades esitatud lisaandmeid ja näiteid, saavad järelevalve alla kuuluvad pangad ja pangagrupid oma järelevalvetasu paremini arvestada.

Järelevalvetasu arvutatakse ühtses järelevalvemehhanismis osalevates liikmesriikides kõige kõrgemal konsolideerimistasemel. Tasu sisaldab muutuvat tasukomponenti ja minimaalset tasukomponenti. Viimast kohaldatakse võrdselt kõikide pankade suhtes ja see põhineb 10%-l kogu nõutavast summast.⁹⁴

Joonis 8

Muutuv tasukomponent määratakse kindlaks panga olulisuse ja riskiprofiili järgi

Järelevalvetasude määruse artiklis 7 on sätestatud, et järgmised panga olukorra muudatused nõuavad vastava järelevalvetasu muutmist: i) järelevalve alla kuuluva üksuse järelevalvestaatus muutub, st üksus liigitatakse ümber olulisest vähem oluliseks või vastupidi; ii) uuele järelevalve alla kuuluvale üksusele tegevusloa andmine või iii) olemasoleva tegevusloa tühistamine. Eelmiste tasuperioodidega seotud muudatused, mille tulemusel tehti uued EKP järelevalvetasuotsused kuni aprillini 2017, st kuni otsuse tegemiseni 2017. aastal nõutavate tasude kogusumma kohta, ulatusid kokku 1,4 miljoni euroni. See summa hüvitati 2017. aasta alguses ja võeti arvesse 2017. aasta aprillis heaks kiidetud nõutavas kogusummas. Pärast seda tehti lisamuudatused üksikute krediitiasutuste makstud järelevalvetasudes, mille tulemuseks oli 0,3 miljoni euro suurune täiendav netotagasihinnakohustus. See summa võetakse arvesse järelevalve alla kuuluvatelt üksustelt 2018. aastal nõutavas kogusummas.

Lisateave [järelevalvetasude](#) kohta on avaldatud EKP pangandusjärelevalve veebisaidil. Vastavaid veebilehti täiendatakse korrapäraselt kasuliku praktilise teabega ja need on kättesaadavad kõigis ELi ametlikes keeltes.

Muud pangandusjärelevalve ülesannetega seotud laekumised

EKP-l on õigus määrata järelevalve alla kuuluvatele üksustele halduskaristusi pankade usaldatavusnõudeid käsitlevates ELi õigusaktides (sh EKP järelevalveotsused) sätestatud kohustuste täitmata jätmise eest. Nendega seotud laekumisi ei võeta arvesse iga-aastaste järelevalvetasude arvutamisel. EKP järelevalvetasude määrusega on tagatud, et kolmandatele isikutele makstavad

⁹⁴ Kõige väiksemate oluliste pankade (varade koguväärtusega alla 10 miljardi euro) minimaalne tasukomponent poolitatakse.

kahjutasud ja EKP-le järelevalve alla kuuluvate üksuste makstavad halduskaristused (sanktsioonid) ei mõjuta järelevalvetasu. Järelevalve alla kuuluvatele üksustele määratud halduskaristused kajastatakse laekumistena EKP tulude ja kulude aruandes.

2017. aastal võttis EKP vastu kolm sanktsioonidega seotud otsust, määrates viis karistust kogusummas 15,3 miljonit eurot. Sellest 11,2 miljoni euro sissenõudmise suhtes puudub kindlus, sest karistuse saanud üksuse krediitdiasutuse tegevusluba on tühistatud ja üksus on praegu likvideerimisel. Järgides ettevaatlikkuse põhimõtet, tehti selle nõude kogusumma kohta aasta lõpus allahindlus.

Täpsem teave jõustamise ja sanktsioonidega seotud tegevuse kohta on esitatud käesoleva aruande punktis 4.2.

7 EKP vastuvõetud õigusaktid

Järgmises tabelis on loetletud pangandusjärelevalvet käsitlevad õigusaktid, mille EKP võttis vastu 2017. aastal ning mis on avaldatud Euroopa Liidu Teatajas ja/või EKP veebisaidil. Loetelu hõlmab määruse (EL) nr 1024/2013 artikli 4 lõike 3 alusel vastu võetud õigusakte ja muid asjakohaseid õigusakte.

7.1 EKP määrused

EKP/2017/25

Euroopa Keskpanga [määrus \(EL\) 2017/1538](#), 25. august 2017, millega muudetakse määrust (EL) 2015/534 järelevalvealase finantsteabe aruandluse kohta (ELT L 240, 19.9.2017, lk 1)

EKP/2017/26

Euroopa Keskpanga [määrus \(EL\) 2017/1539](#), 25. august 2017, millega kehtestatakse määruse (EL) 2017/1538, millega muudetakse määrust (EL) 2015/534 järelevalvealase finantsteabe aruandluse kohta (EKP/2017/25), kohaldamise kuupäev järelevalve alla kuuluvatele vähem olulistele üksustele, kes kohaldavad riigisest raamatupidamisraamistikku (ELT L 240, 19.9.2017, lk 212)

7.2 Muud EKP õigusaktid (v.a määrused)

EKP/2017/6

Euroopa Keskpanga [otsus \(EL\) 2017/274](#), 10. veebruar 2017, millega kehtestatakse tagasiside andmise põhimõtted riiklike pädevate asutuste allkoordinaatorite tegevusele ja tunnistatakse kehtetuks otsus (EL) 2016/3 (ELT L 40, 17.2.2017, lk 72)

EKP/2017/9

Euroopa Keskpanga [suunis \(EL\) 2017/697](#), 4. aprill 2017, riiklike pädevate asutuste poolt vähem oluliste krediidasutuste ja investeerimisühingute suhtes liidu õiguses sätestatud valikuvõimaluste ja kaalutusõiguse kasutamise kohta (ELT L 101, 13.4.2017, lk 156)

EKP/2017/10

Euroopa Keskpanga [soovitus](#), 4. aprill 2017, ühiste määratluste kohta riiklike pädevate asutuste poolt vähem oluliste krediidasutuste suhtes teatavate liidu õiguses sätestatud valikuvõimaluste ja kaalutusõiguse kasutamisel (ELT C 120, 13.4.2017, lk 2)

EKP/2017/11

Euroopa Keskpanga [otsus \(EL\) 2017/760](#), 24. aprill 2017, iga-aastase järelevalvetasu kogusumma kohta 2017. aastal (ELT L 113, 29.4.2017, lk 52)

EKP/2016/40

Euroopa Keskpanga [otsus \(EL\) 2017/933](#), 16. november 2016, otsustamispädevuse delegeerimise üldraamistiku kohta seoses järelevalveülesannetega seotud õigusaktidega (ELT L 141, 1.6.2017, lk 14)

EKP/2016/41

Euroopa Keskpanga [otsus \(EL\) 2017/934](#), 16. november 2016, järelevalve alla kuuluvate üksuste olulisust käsitlevate otsuste delegeerimise kohta (ELT L 141, 1.6.2017, lk 18)

EKP/2016/42

Euroopa Keskpanga [otsus \(EL\) 2017/935](#), 16. november 2016, sobivust ja nõuetekohasust käsitlevate otsuste tegemise pädevuse delegeerimise ning sobivuse ja nõuetekohasuse hindamise kohta (ELT L 141, 1.6.2017, lk 21)

EKP/2017/16

Euroopa Keskpanga [otsus \(EL\) 2017/936](#), 23. mai 2017, millega volitatakse tööüksuste juhte võtma vastu sobivust ja nõuetekohasust käsitlevaid delegeeritud otsuseid (ELT L 141, 1.6.2017, lk 26)

EKP/2017/17

Euroopa Keskpanga [otsus \(EL\) 2017/937](#), 23. mai 2017, millega nimetatakse ametisse tööüksuste juhid, kes võtavad vastu delegeeritud otsuseid järelevalve alla kuuluvate üksuste olulisuse kohta (ELT L 141, 1.6.2017, lk 28)

EKP/2017/21

Euroopa Keskpanga [otsus \(EL\) 2017/1198](#), 27. juuni 2017, riikide pädevate asutuste poolt Euroopa Keskpangale esitatava krediitdiasutuste rahastamiskavade aruandluse kohta (ELT L 172, 5.7.2017, lk 32)

EKP/2017/23

Euroopa Keskpanga [otsus \(EL\) 2017/1493](#), 3. august 2017, millega muudetakse otsust EKP/2014/29 komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 680/2014 alusel järelevalve alla kuuluvate üksuste poolt riiklikele pädevatele asutustele esitatud andmete edastamise kohta Euroopa Keskpangale (ELT L 216, 22.8.2017, lk 23)

8 Euroopa pangandussektor arvudes

EKP pangandusjärelevalve veebisaidil avaldatavatele andmetele lisati finantsvõimenduse ja likviidsuse näitajate põhisuundumused

Alates 2016. aasta detsembrist on EKP pangandusjärelevalve avaldanud [oma veebisaidil](#) koondandmeid oluliste krediitiasutuste bilansi koosseisu, kasumlikkuse, maksevõime ja krediidiriski kohta. 2017. aastal laiendati avaldatavate andmete ulatust ning lisati teave likviidsuskattekindajate ja finantsvõimenduse määra kohta. Seda järelevalvega seotud pangandusstatistikat avaldatakse kord kvartalis ning andmed esitatakse geograafilise jaotuse ja pankade liigituse järgi.

Olulisem vaatlusaluse perioodi statistika on esitatud allpool. Tuleb märkida, et eri vaatlusperioodidel kasutatud pankade valim on erinev, sest oluliste krediitiasutuste nimekiri on muutunud.

Viimastel aruandlusperioodidel võib kõrgeimal konsolideerimistasemel täheldada suundumust suuremate kapitali suhtarvude poole (vt [tabel 10](#)). Kogumavahendite suhtarv oli 2017. aasta kolmandas kvartalis 17,98% ehk kõrgem kui varasema aasta 17,18%. Samasugust kasvu võib täheldada esimese taseme põhiomavahendite suhtarvus ja esimese taseme omavahendite suhtarvus. Nii üleminekuperioodil rakendatav finantsvõimenduse määr kui ka täielikult rakendatav finantsvõimenduse määr on õige pisut paranenud. Likviidsuskattekindajate oli 2017. aasta kolmandas kvartalis 140,27% ehk kõrgem kui varasema aasta 137,64%.

Tabel 10

Kogumavahendite suhtarv ja selle komponendid, finantsvõimenduse määr ja likviidsuskattekindajate vaatlusperioodide kaupa

(protsentides)

Näitaja	III kv 2016	IV kv 2016	I kv 2017	II kv 2017	III kv 2017
Esimese taseme põhiomavahendite suhtarv	13,69%	13,77%	13,74%	13,88%	14,32%
Esimese taseme omavahendite suhtarv	14,57%	14,71%	14,75%	14,88%	15,32%
Kogumavahendite suhtarv	17,18%	17,29%	17,44%	17,56%	17,98%
Finantsvõimenduse määr (üleminekuperioodil)	5,30%	5,39%	5,29%	5,32%	5,39%
Finantsvõimenduse määr (täielikult rakendatav)	4,99%	5,03%	5,04%	5,08%	5,17%
Likviidsuskattekindajate	137,64%	135,80%	141,67%	142,68%	140,27%

Allikas: EKP.

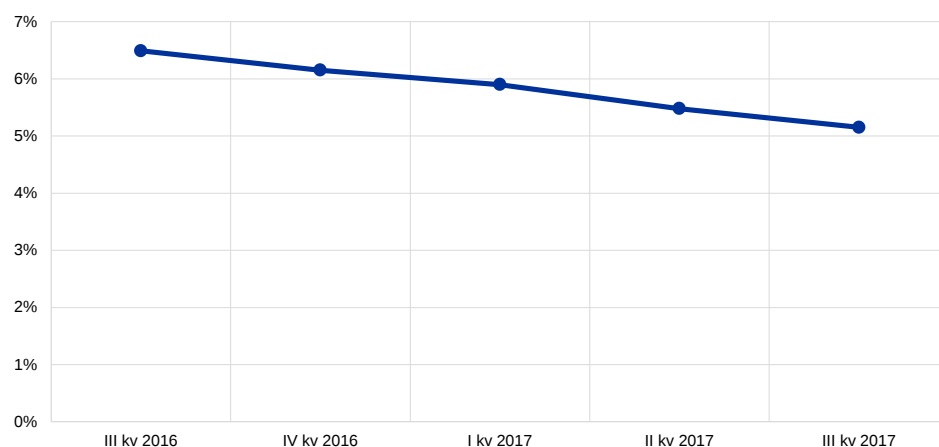
Märkused. Olulised krediitiasutused kõrgeimal konsolideerimistasemel, mille kohta on kättesaadav kapitali adekvaatsuse ühtne aruandlus (COREP) ja finantsaruandlus (FINREP). 2016. aasta kolmanda kvartali andmed hõlmavad 122, 2016. aasta neljanda kvartali andmed 121, 2017. aasta esimese kvartali andmed 118 ning 2017. aasta teise ja kolmanda kvartali andmed 114 olulist krediitiasutust. Üksuste arv vaatlusperioodi kohta kajastab oluliste krediitiasutuste nimekirjas EKP pangandusjärelevalve hindamiste (toimuvad tavaliselt kord aastas) ning ühinemiste ja omandamiste järel tehtud muudatusi.

Varade kvaliteet paraneb

Samuti on paranenud pankade varade kvaliteet, sest viivislaenu kogusuhtarv on pidevalt alanenud – 2016. aasta kolmandas kvartalis oli see 6,49% ja 2017. aasta kolmandas kvartalis 5,15% (vt [diagramm 13](#)).

Diagramm 13

Varade kvaliteet: viivislaenu ja ettemaksed vaatlusperioodide kaupa

Allikas: EKP.

Märkus. Valim on sama mis tabelis 10.

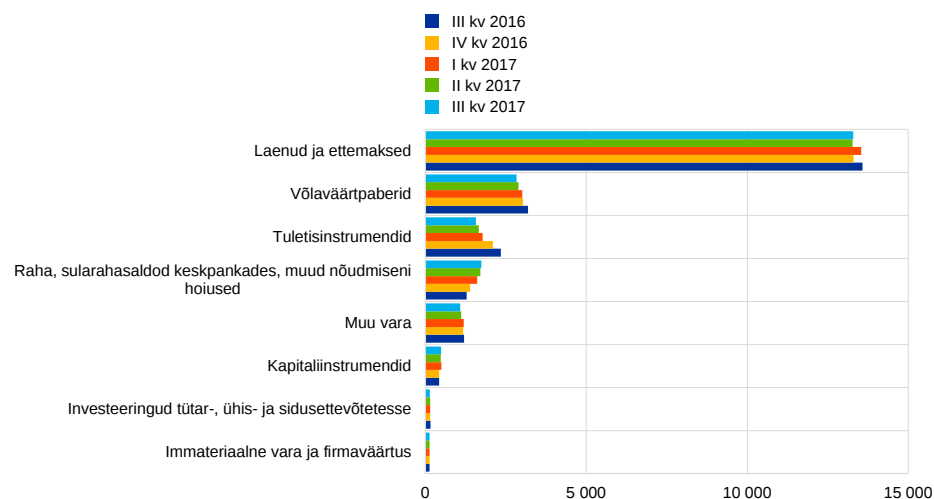
Bilansside koosseis püsib stabiilne (kuigi valimi suurus muutub)

Pankade koguvarad ja -kohustused (vt [diagramm 14](#) ja [diagramm 15](#)) kajastavad üksuste (muutuva) valimi andmeid konkreetsetel ajahetkedel. Seda silmas pidades on bilansside põhikirjed püsinud üldjoontes ajas stabiilsed, ehkki varade koosseisus võib täheldada kirje „sularahasaldod keskpankades ja muud nõudmiseni hoiused” kasvavat suundumust ning kirjete „võlaväärtpaberid” ja „tuletisinstrumentid” kahanevat suundumust. Kohustuste koosseisus võib täheldada kirjete „tuletisinstrumentid” ja „emiteeritud võlaväärtpaberid” kahanevat suundumust ning kirje „hoiused” mõningast kasvu.

Diagramm 14

Varade koosseis vaatlusperioodide kaupa

(miljardites eurodes)

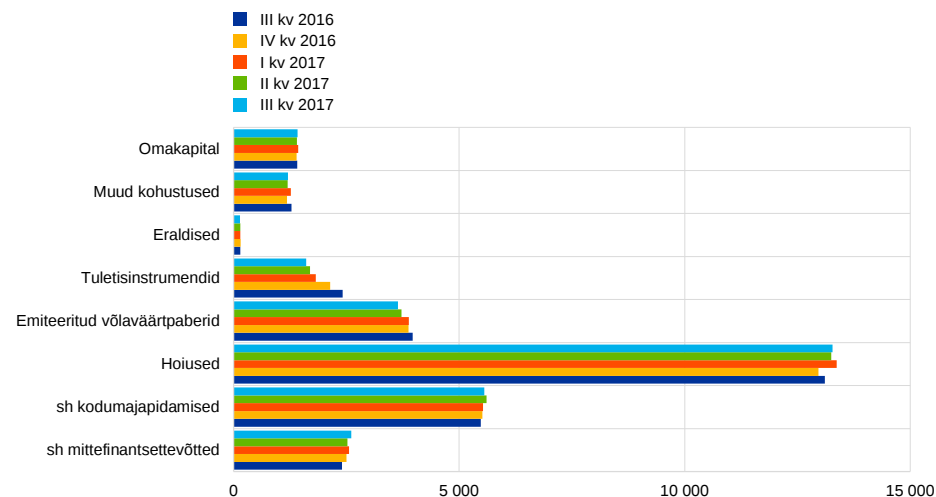
Allikas: EKP.

Märkus. Valim on sama mis tabelis 10.

Diagramm 15

Kohustuste ja omakapitali koosseis vaatlusperioodide kaupa

(miljardites eurodes)

Allikas: EKP.

Märkus. Valim on sama mis tabelis 10.

Pangandusliit: tähtis samm majandus- ja rahaliidu väljakujundamisel.

Pangandusliit on integreeritud finantsraamistik, mille raames on loodud ühtne järelevalvemehhanism, ühtne kriisilahendusmehhanism ja ühtne reeglistik (hõlmab ka ühtlustatud hoiuste tagamise skeeme, millest võib välja kujuneda Euroopa ühine hoiuste tagamise skeem).

Baseli pangajärelevalve komitee (BCBS): peamine üleilmne pankade usaldatavusnõudeid kehtestav asutus ja pangandusjärelevalve küsimuste koostööfoorum. Tema volitused hõlmavad reguleerimise, järelevalve ja pankade tavade tugevdamist kogu maailmas eesmärgiga edendada finantsstabiilsust. Baseli pangajärelevalve komitee liikmete seas on otseste pangandusjärelevalve volitustega organisatsioonid ja keskpangad.

Basel III: põhjalik kogum reformimeetmeid, mille on välja töötanud Baseli pangajärelevalve komitee vastusena 2008. aasta finantskriisile. Basel III tugineb Basel II reeglistikule. Selle eesmärk on tugevdada pangandussektori reguleerimist, järelevalvet ja riskihaldust. Meetmete eesmärk on suurendada pangandussektori võimet taluda šokke, mis tulenevad finants- ja majandusstressist, parandada riskihaldust ja -juhtimist ning suurendada pankade läbipaistvust ja andmete avalikustamist.

Põhjalik hindamine: rahalise usaldusvääruse kontrollimine, mille EKP peab tegema enne, kui ta alustab otsest järelevalvet krediidasutuse üle. Põhjalikud hindamised aitavad tagada, et pangad on piisavalt kapitaliseeritud ja suudavad taluda võimalikke finantsšokke. Hindamine hõlmab varade kvaliteedi läbivaatamist ja stressitesti.

CRR/CRD IV: kapitalinõuete määrus ja direktiiv: määrus (EL) nr 575/2013 krediidasutuste ja investeerimisühingute suhtes kohaldatavate usaldatavusnõuete kohta (CRR) ja direktiiv 2013/36/EL, mis käsitleb krediidasutuste tegevuse alustamise tingimusi ning krediidasutuste ja investeerimisühingute usaldatavusnõuete täitmise järelevalvet (CRD IV). Määrusele ja direktiivile koos viitamisel kasutatakse sageli lühendit CRD IV.

Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA): 1. jaanuaril 2011 Euroopa Finantsjärelevalve Süsteemi osana asutatud ELi sõltumatu asutus, mille ülesanne on tagada kogu ELi pangandussektoris tõhus ja ühtne usaldatavusnormatiivide kehtestamine ja nende täitmise järelevalve. Euroopa Pangandusjärelevalve põhiülesanne on toetada pangandusliidu ühtse reeglistiku loomist, et töötada kogu ELi jaoks välja ühtlustatud usaldatavusnõuded.

Maksejõuetu või tõenäoliselt maksejõuetuks jääv: panga võib kuulutada maksejõuetuks või tõenäoliselt maksejõuetuks jäävaks neljal põhjusel: i) pank ei täida enam nõudeid tegevusloa väljastamiseks järelevalveasutuse poolt; ii) pangal on rohkem kohustusi kui varasid; iii) pank ei suuda tasuda oma võlgu nende sissenõutavaks muutumisel; iv) pank vajab erakorralist avaliku sektori finantsabi. Panga maksejõuetuks või tõenäoliselt maksejõuetuks jäävaks kuulutamise ajal peab olema täidetud või tõenäoliselt täidetud üks ülalnimetatud tingimustest.

Finantsstabiilsuse nõukogu: rahvusvaheline organ, mis edendab rahvusvahelist finantsstabiilsust, koordineerides riikide finantsvaldkonna ametiasutusi ja rahvusvahelisi standardimisasutusi nende töös kindlate regulatiivsete ning järelevalvega ja finantssektori muude valdkondadega seotud kindlate poliitikapõhimõtete väljatöötamisel. Nõukogu edendab võrdseid tingimusi, toetades nende poliitikapõhimõtete järjepidevat rakendamist eri sektorites ja jurisdiktsioonides.

Sobivuse ja nõuetekohasuse hindamine: järelevalveasutused hindavad, kas pankade juhtorganite kandidaadid on sobivad ja nõuetekohased. EKP teeb selliseid sobivuse ja nõuetekohasuse otsuseid euroala 118 suurima panga juhtide kohta, seejuures vähem oluliste krediidasutuste puhul teevad sobivuse ja nõuetekohasuse otsuseid endiselt riikide järelevalveasutused, välja arvatud uue krediidasutuse tegevusloa korral.

Sisemudel: krediidasutusele kuuluv riski mõõtmise ja juhtimise meetod, mida rakendatakse omavahendite nõude arvutamisel ning mille kasutamiseks on vaja pädeva asutuse eelnevat luba kooskõlas kapitalinõuete määruse kolmanda osaga.

Ühine järelevalverühm: rühm, kuhu kuuluvad EKP ja riiklike pädevate asutuste töötajad, kes vastutavad järelevalve alla kuuluva olulise üksuse või pangagrupi järelevalve eest.

Vähem oluline krediidasutus: krediidasutus, mis kuulub riikliku pädeva asutuse järelevalve alla. Seevastu olulised krediidasutused kuuluvad EKP otsese järelevalve alla.

Esimese, teise ja kolmanda taseme varad: neid kolme varaklassi eristatakse varade väärtuse kindlaksmääramiseks kasutatavate sisendite alusel. Esimese taseme varadega kaubeldakse aktiivsetel turgudel, seega saab nende hindamiseks sisendina kasutada noteeritud hindu. Teise taseme varadega kaubeldakse väheaktiivsetel turgudel, seega on vaja muid sisendeid kui noteeritud hinnad, mida kasutatakse esimese taseme varade hindamiseks. Need sisendid peavad olema otseselt või kaudselt jälgitavad. Kolmanda taseme varadega kaubeldakse turgudel, kus ei ole mingit või on väga vähe tegevust. Seega ei ole olemas jälgitavaid andmeid nende hindamiseks. Neid varasid tuleb hinnata, kasutades parimat saadaolevat teavet eelduste kohta, mida kasutaksid nende varade hindamiseks turuosalised.

Väljamaksete maksimumsumma: kombineeritud puhvri nõude (CBR) rikkumise tagajärjel tekivad väljamaksetele (nt dividendid, kupongimaksed täiendavate esimese taseme omavahendite hulka kuuluvatelt kapitaliinstrumentidelt, määramata boonused) kohustuslikud piirangud. Kui pank ei täida kombineeritud puhvri nõuet, on tal automaatselt keelatud teha väljamaksete maksimumsummat ületavaid väljamakseid. Väljamaksete maksimumsumma on panga jaotatav kasum, mis korrutatakse teguriga vahemikus 0,6 kuni 0, olenevalt sellest, kui palju esimese taseme põhiomavahendeid jääb kombineeritud puhvrast puudu.

Omavahendite ja kõlblike kohustuste miinimumnõue (MREL): nõue, mida kohaldatakse kõigi ELi krediidiasutuste suhtes, et nad suudaksid katta kahjusid maksejõuetuse korral. Omavahendite ja kõlblike kohustuste miinimumnõude kehtestas Euroopa Komisjon pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiivis (BRRD). Sellel on sama eesmärk kui kogu kahjumikatmisvõime nõudel. Omavahendite ja kõlblike kohustuste miinimumnõude kohased kapitalinõuded arvutatakse aga teisel viisil, järgides EBA seatud kriteeriume.

Riiklik pädev asutus: liikmesriigi õiguse kohaselt ametlikult tunnustatud ametiasutus või organ, kellele on liikmesriigi õigusega antud volitused teha asjaomase riigi järelevalvesüsteemi raames järelevalvet krediidid- ja muude asutuste üle.

Vastuväidete mitteesitamise menetlus: ühtse järelevalvemehhanismi määramises sätestatud tavapärane EKP järelevalvetegevusega seotud otsuste tegemise protsess. EKP järelevalvenõukogu võtab vastu otsuste eelnõud, mis esitatakse EKP nõukogule vastuvõtmiseks. Otsused loetakse vastuvõetuks, kui EKP nõukogu ei esita teatud aja (kuni kümne tööpäeva) jooksul vastuväiteid.

Viivislaenud: järelevalvelist aruandlust käsitlevate EBA rakenduslike tehniliste standardite V lisa punkti 145 kohaselt on „viivisnõuded need nõuded, mis vastavad mõnele järgmistest kriteeriumidest: a) olulised nõuded, mille tasumise tähtaega on ületatud üle 90 päeva; b) hinnangu kohaselt ei tasu võlgnik tõenäoliselt tema vastu olevaid krediidid iseloomuga nõudeid täielikult, kui tagatist ei realiseerita, hoolimata mis tahes tähtaja ületanud summa olemasolust või sellest, mitu päeva see on ületanud tähtaega”.

Valikuvõimalused ja riikide kaalutusõigus: valikuvõimalused tulenevad ELi õiguse sätetest, mis võimaldavad pädevatel asutustel või liikmesriikidel eri alternatiivide seast valida, kuidas sätet järgida. Riikide kaalutusõigus tuleneb ELi pangandusõiguse sätetest, mis võimaldavad pädevatel asutustel või liikmesriikidel valida, kas kohaldada asjaomast sätet või mitte.

Piiriülese teenuse pakkumise menetlus: menetlus, mis on seotud ühe liikmesriigi pädeva asutuse järelevalve alla kuuluva ja temalt tegevusloa saanud krediidiasutuse asutamisevabadusega ja vabadusega osutada teenuseid teistes liikmesriikides, tingimusel et tegevusluba hõlmab kõnealust tegevust (kooskõlas

kapitalinõuete direktiivi artiklitega 33–46).

Oluline osalus: osalus krediidasutuses, mis moodustab vähemalt 10% selle krediidasutuse kapitalist või hääleõigustest või mis võimaldab avaldada olulist mõju tema juhtimisele.

Oluline krediidasutus: kriteeriumid, mille järgi määratakse kindlaks, kas pangad on olulised – ja kuuluvad seega EKP otsese järelevalve alla –, on sätestatud ühtse järelevalvemehhanismi määruks ja ühtse järelevalvemehhanismi raammääruks. Olulisena kvalifitseerumiseks peavad pangad vastama vähemalt ühele neist kriteeriumidest. Kriteeriumidele vastamisest olenemata võib ühtne järelevalvemehhanism kuulutada krediidasutuse oluliseks, et tagada kvaliteetsete järelevalvestandardite järjepidev kohaldamine. Kokku teeb EKP otsest järelevalvet 118 olulise pangagrupi üle.

Ühtne järelevalvemehhanism (SSM): mehhanism, kuhu kuuluvad EKP ja osalevate liikmesriikide pädevad asutused, kes koos täidavad EKP-le antud järelevalveülesandeid. Ühtne järelevalvemehhanism moodustab osa Euroopa pangandusliidust ning EKP vastutab selle tõhusa ja järjepideva toimimise eest.

Ühtse järelevalvemehhanismi raammäärus: õigusraamistik, milles sätestatakse praktiline kord EKP ja riiklike pädevate asutuste koostööks ühtse järelevalvemehhanismi raames, nagu on ette nähtud ühtse järelevalvemehhanismi määruks.

Ühtse järelevalvemehhanismi määrus: määrus, millega luuakse euroala ja potentsiaalselt ka teiste ELi liikmesriikide krediidasutuste ühtne järelevalvemehhanism, mis kujutab endast Euroopa pangandusliidu üht põhielementi. Määruks antakse EKP-le eriülesanded seoses krediidasutuste usaldatavusnõuete täitmise järelevalve poliitikaga.

Järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsess (SREP): protsess, millest juhendatakse oluliste ja vähem oluliste krediidasutuste järelevalves ning mille alusel tehakse otsused omavahendite, teabe avaldamise või likviidsusega seotud võimalike lisanõuete kehtestamise või muude võimalike järelevalvemeetmete rakendamise kohta.

Lühendid

Riigid

BE	Belgia	HR	Horvaatia	PL	Poola
BG	Bulgaaria	IT	Itaalia	PT	Portugal
CZ	Tšehhi	CY	Küpros	RO	Rumeenia
DK	Taani	LV	Läti	SI	Sloveenia
DE	Saksamaa	LT	Leedu	SK	Slovakkia
EE	Eesti	LU	Luksemburg	FI	Soome
IE	Iirimaa	HU	Ungari	SE	Rootsi
GR	Kreeka	MT	Malta	UK	Ühendkuningriik
ES	Hispaania	NL	Madalmaad	US	Ameerika Ühendriigid
FR	Prantsusmaa	AT	Austria		

Vastavalt ELi praktikale on ELi riigid käesolevas aruandes loetletud omakeelsete riiginimede tähestikulises järjekorras.

Muud lühendid

BCBS	Baseli pangajärelevalve komitee	FSB	finantsstabiilsuse nõukogu
BCPs	Baseli komitee töhüsa pangandusjärelevalve üldpõhimõtted	FTE	täistööajale taandatud ametikoht
BRM	rikkumistest teavitamise mehhanism	IFRS	rahvusvahelised finantsaruandlusstandardid
BUCOM	eelarvekomitee	IMAS	ühtse järelevalvemehhanismi teabehaldussüsteem
CCyB	vastutsükilised kapitalipuhvrid	IMF	Rahvusvaheline Valuutafond
CFI	autooste rahastav krediidasutus	IPS	krediidasutuste ja investeerimisühingute kaitseskeem
CGO	vastavuskontrolli ja üldjuhtimise talitus	IRRBB	pangaportfelli intressirisk
COI	tsentraliseeritud kohapealsete kontrollide osakond	ITS	rakenduslikud tehnilised standardid
COREP	ühtne aruandlus	LR	finantsvõimenduse määr
EBA	Euroopa Pangandusjärelevalve	MEP	Euroopa Parlamendi liige
ECA	Euroopa Kontrollikoda	MoU	vastastikuse mõistmise memorandum
EKP	Euroopa Keskpank	MREL	omavahendite ja kõlblike kohustuste miinimumnõue
ECL	eeldatav krediidikahju	NCB	riigi keskpang
ECOFIN	majandus- ja rahandusküsimuste nõukogu	NPL	viivislaen
ECON	majandus- ja rahanduskomisjon	NSFR	stabiilse netorahastamise määr
EME	tärgava turumajandusega riik	ONDS	valikuvõimalused ja riikide kaalutusõigus
EKPS	Euroopa Keskpankade Süsteem	OSI	kohapealne kontroll
ESMA	Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve	RWA	riskiga kaalutud varad
ESRN	Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu	SEP	järelevalvealane kontrolliprogramm
EL	Euroopa Liit	SRB	Ühtne Kriisilahendusnõukogu
EUR	euro	SREP	järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsess
FINREP	finantsaruandlus	SRF	ühtne kriisilahendusfond
FMI	finantsturutaristu	SSM	ühtne järelevalvemehhanism
FOLTF	maksejõuetu või tõenäoliselt maksejõuetuks jääv	TLAC	kogu kahjumikatmisvõime
FRTB	kauplemisportfelli põhjalik läbivaatamine	TRIM	sisemudelite sihipärane läbivaatamine
FSAP	finantssektori hindamisprogramm		

Tabelites kasutatud märgid

„–“ andmed puuduvad / andmed ei ole kohaldatavad

„..“ andmed ei ole veel kättesaadavad

© Euroopa Keskpank, 2018

Postiaadress 60640 Frankfurt am Main, Saksamaa
Telefon +49 69 1344 0
Veebisait www.bankingsupervision.europa.eu

Kõik õigused on kaitstud. Taasesitus õppe- ja mitteärilistel eesmärkidel on lubatud, kui viidatakse algallikale.

ISSN	2443-5902 (html)	DOI	10.2866/040881 (html)
ISSN	2443-5902 (pdf)	DOI	10.2866/79051 (pdf)
ISBN	978-92-899-3185-4 (html)	ELi kataloogi nr	QB-BU-18-001-ET-Q (html)
ISBN	978-92-899-3172-4 (pdf)	ELi kataloogi nr	QB-BU-18-001-ET-N (pdf)